

КЪАНУННЫНЪ ТЕКРАРЫ КИТАБЫ

Къануннынъ Текрары акъкъындаки китап — Алла Къануннынъ чокъусы эмирлернинъ текрарланувидыр. Бу акъта китапнынъ серлевасы да айта. Иорданнынъ башкъа тарафына кечкен исраиллилер (Нуннынъ огълу Ехошуадан ве Калевден гъайры) Синай дагъында олгъан Акъикъатнынъ ачылмасы ве Тевратнынъ бахшыш этильмесине я шаат олмадылар, я да бу шей оларнынъ акъылларында къалмады, чюнки олар о заман (40 йыл эвельси) бала эдилер. Шу янъы несылге Муса Раббининъ адындан Тевратнынъ эмирлерини экинджи кере текрарлай. О, Къануннынъ мундериджесини баягъы сербест анълата, мында къуру язылгъангъа эмиет бермейип, эмирлернинъ рухий маиети еудийлернинъ юреклерине тесир этип ятсын деген манада бере.

Озь ваазынынъ биринджи къысмында Муса сахра бою долашкъан вакъытта халкънынъ башындан кечкен эписи адиселерни хатырлата (Къануннынъ Текрары 1-3). Экинджи къысмында о, Къануннынъ эсас ерлерини текрарлай, анълата ве инкишаф эте. Къануннынъ шу ерлеринде пак намуслыкънынъ, севгининъ ве инсаниетликнинъ руху хусусий бир кучънен косътериле. Бойле чизгилер Алла сайлагъан халкънынъ хусусиетлери оладжакъ эдилер (Къануннынъ Текрары 4-27).

Китапнынъ учюнджи къысмында Муса кене халкъны сайлавагъа кетире: я Аллагъа хызмет этмек, я да Аллагъа къаршы чыкъмакъ. О, биринджи ве экинджи къарарнынъ нетиджеси не оладжагъыны эвельден айтып, халкъкъа яшайыш ве олюм, багъышлав ве къаргъыш арасында сайламагъа имкян бере (Къануннынъ Текрары 28-30). Китап, илериде исраиллилернинъ Ханаангъа киреджегинен багълы олгъан сонъки эмирлеринен, Мусанынъ келеджекни акс эткен йырынен ве Муса берген багъышлавынен ве онынъ олюмини тасвирлеген икянен бите.

1

Мусанынъ насиатлары

¹Бу сёзлернинъ эписини Муса бутюн Исраильге Иордан озенини кечмезден эвель, Аравадаки сахрада, Къызыл денъиз огюнде, Паран ве Тофел, Лаван, Хацерот ве Ди-Захав ерлеринде айта эди.

²Хорев* еринден Кадеш-Барнеа шеэринедже Сеир дагъларындан кечип кеткен ёлнынъ узунлыгъы он бир куньлюктир.

³40-ынджы йылы**, 11-инджи айнынъ биринджи куню Муса Исраиль эвлятларына РАББИнинъ оларгъа бутюн эмир эткенини текарлады.

⁴Муса, Хешбон шеэринде яшагъан аморлыларнынъ падишасы Сихонны ве, Аштарот ве Эдрей шеэрлеринде яшагъан, Башаннынъ падишасы олгъан Огны енъген эди. ⁵Энди исе Иордан озенининъ шаркъ янында, Моав топрагъында Муса бу Къанунны анълатып башлады:

⁶— Алламыз олгъан РАББИ Хорев еринде бизге бойле айтты: «Бу дагъларда яшагъанынъыз етер! ⁷Аман турып, ёлгъа чыкъынъыз. Аморлыларнынъ дагълы топрагъына кетинъиз, Аравада, дагъларда ве вадийде, Негевде ве денъиз ялысында, ханаанлыларнынъ топрагъында ве Ливанда, буюк Фират дерьясынадже яшагъан

* ^{1.2}Хорев — дагълы топракъ, анда Синай дагъы ерлешкен эди. Шунынъ ичюн де бу ад кимерде Синай дагъынынъ экинджи ады киби къулланыла эди.

** ^{1.3}Мысыр мемлекетинден чыкъкъан сонъ.

къомшу халкъларгъа барынъыз. ⁸Бакъынъыз, Мен бу топракъны энди сизге бердим. РАББИ бу ерлерни Ибраим, Исхакъ ве Якъуп деделеринъизге ве оларнынъ эвлятларына бермеге ант этти. Барынъыз да, оларнынъ саиплери олунъыз».

Муса къадыларны вазифеге къоя

⁹О заман мен сизге айттым: «Сизлернинъ еяне ёл-башчынъыз олмагъа такъатым ёкъ. ¹⁰Алланъыз олгъан РАББИ сизни чокълаштырды, ве сизлер энди кок йылдызлары киби чокъсынъыз. ¹¹Деделеринъизнинъ Алласы олгъан РАББИ сизинъ бугунъки сайынъызны бинъ къат чокълаштырсын ве, сёз бергени киби, сизге буюк яхшылыкълар этсин! ¹²Лякин юклеринъиз, агъырлыкъларынъыз ве даваларынъызны мен бир озюм насыл котерип олурым?» ¹³Озьлеринъизге акъыллы, анълагъан ве къабилелеринъизде белли олгъан акъайларны сайланъыз да, мен оларны сизлерге башлыкъ этип къоярым».

¹⁴Сиз манъа бойле джевап къайтардынъыз: «Айткъанынъ яхшыдыр». ¹⁵Сонъ мен къабилелеринъизнинъ башлыкъларындан акъыллы ве белли олгъан адамларны алдым да, оларны бинъбашы, юзбашы, элибашы, онбашы ве реберлер этип, къабилелеринъизге башлыкъ этмеге къойдым.

¹⁶О заман къадыларынынъызгъа эмир этип, бойле дедим: «Семетдешлеринъизнинъ даваларыны дикъкъатнен динъленъиз ве, дава семетдешлер арасында оламы я да семетдеш ве ят халкълардан олгъан адам арасындамы, адалетли суд этинъиз. ¹⁷Суд эткенде, адамлар арасында фаркъ этменъиз. Эм адий, эм буюк адамнынъ лафына къулакъ асынъыз. Адамлардан къоркъманъыз, чюнки

махкеме — Алланынъ ишидир. Сиз чезип оламагъан даваларны исе манъа кетиринъиз, мен оларны бакъарым».

¹⁸ О заман мен, бутюн япаджакъларынъыз акъкъын-да сизге эмирлер бердим.

Муса Кадеш-Барнеадан джасусларны ёллай

¹⁹ Сонъ биз Хорев еринден ёлгъа чыкътыкъ, сиз корьген бутюн бу буюк ве къоркъунчлы сахрадан кечип, РАББИ эмир эткени киби, аморлыларнынъ дагълы топракъларына кеттик ве Кадеш-Барнеа шеэринге кельдик. ²⁰ Мен сизге бойле дедим: «Мына, сиз аморлыларнынъ дагълы топрагъына келип чыкътынъыз. Алламыз олгъан РАББИ оны бизге береджек ола. ²¹ Бакъынъыз, Алланъыз олгъан РАББИ бу топракъны сизинъ огюнъизге къойды. Энди, баба-деделеринъизнинъ Алласы олгъан РАББИ сизге айткъаны киби, онынъ саиплери олунъыз. Къоркъманъыз ве рухтан тюшменъиз!»

²² Лякин сиз эпинъиз яныма келип, бойле айттынъыз: «Огюмизге акъайларны ёллайыкъ. Олар бу топракъны яхшы огренсинлер ве къайтып, бизге къайсы ёлдан кетмеге ве къайсы шеэрлерге кирмеге айтсынлар». ²³ Мен буны бегендим ве эр бир къабиледен бир адам, эписи олып он эки адам сайлап алдым. ²⁴ Ёлгъа чыкъып, олар дагълы мемлекетке котерильдилер, Эшкол вадийине бардылар ве оны яхшы огрендилер. ²⁵ О тарафнынъ махсулларындан бираз алып, бизге кетирдилер ве бойле сёзлер айттылар: «Алламыз олгъан РАББИ бизге береткъан ерлер яхшыдыр!»

²⁶ Лякин сиз кетмеге истемединъиз, Алланъыз олгъан РАББИнинъ эмирине къаршы исьян котердинъиз. ²⁷ Чадырларынъызда хошнутсыз мырылдап, бойле айтып

башладынъыз: «РАББИнинъ бизни кореджек козю ёкъ, шунынъ ичюн О, аморлыларнынъ къолуна берип ёкъ этмек ичюн, бизни Мысырдан алып чыкъкъандыр. ²⁸Биз энди къайда кетейик? Агъа-къардашларымыз: “О халкъ бизден чокъ, бойлары да юксекче. Шеэрлери балабан, пекитильген диварлары кокке тие. Биз анда анакълыларны* биле корьдик”, — айтып, бизни рухтан тюшюрдилер».

²⁹О заман мен сизлерге бойле дедим: «Олардан къоркъманъыз, рухтан тюшменъиз! ³⁰Алланъыз олгъан РАББИ сизинъ огюнъизде кетмекте. Козюнъиз огюнде Мысырда ве сахрада япкъаны киби, О, сиз ичюн дженк этеджек. ³¹Алланъыз олгъан РАББИ, баба огълуну къолда ташыгъаны киби, сизни бу сахрада къолда ташыды, ве сиз шуны корьдинъиз. Бутюн ёл бою, бу ергедже кельмезден эвель, О, сизни ташый эди».

³²Лякин бунъа бакъмадан, сизлер Алланъыз олгъан РАББИге ишанмадынъыз. ³³О исе, сизлерге чадырларынынъ ерлештирмек ичюн ер къыдырып, сизинъ огюнъизде кете эди. О, геджесинен атеште, куньдюзи исе булут ичинде кетип, кетеджек ёлунъызны косътере эди.

Рабби Исраильни джезалай

³⁴РАББИ сизинъ сёзлеринъизни эшитип, гъазапланды ве бойле айтып ант этти: ³⁵«Мен баба-деделеринъизге яхшы топракъны бермеге ант эттим. Амма бу яман несильден олгъан ич бир адам оны корьмез. ³⁶Ялынъыз Ефунненинъ огълу Калев оны кореджек. Мен, энди

* ^{1.28} Анакълылар — Ханаан мемлекети дженюбинде яшагъан, Анакъ адлы девден асыл олгъан халкъ.

аягъы баскъан топракъны онъа ве онынъ эвлятларына берерим, чюнки о, РАББИни эр бир шейде динъледи».

³⁷Сизлер ичюн РАББИ манъа да гъазапланды ве бойле деди: «Сен де анда кирмезсинъ. ³⁸Сенинъ ярдымджынъ олгъан Нуннынъ огълу Ехошуа анда киреджек. Онъа юрек бер, чюнки онынъ саесинде исраиллилер топракънынъ саиплери оладжакъ. ³⁹Сиз, уфакъ балаларымыз ёлда гъайып оладжакъ, деген олсанъыз да, олар сизинъ яманны яхшыдан айырмагъа бильмеген огъуларынынънен берабер анда кирерлер. О топракъны оларгъа берерим де, олар онынъ саиплери олур. ⁴⁰Сиз исе айланып, Къызыл денъизге таба, сахрагъа ёл алынъыз».

⁴¹Сонъ сиз манъа бойле джевап къайтардынъыз: «Биз РАББИнинъ огюнде гуна къазандыкъ. Барайыкъ да, Алламыз олгъан РАББИ эмир эткени киби, дженк-лешейик».

Эр биринъиз озъ сиянъызны алдынъыз да, дагъларгъа котерильмеге азырландынъыз. ⁴²Лякин РАББИ манъа бойле деди: «Оларгъа айт: “Котерильменъиз дагъларгъа, дженк этменъиз, чюнки Мен аранъызда олмам ве душманларынынъиз сизни енъеджеклер”».

⁴³Мен сизлерге буны айтып бердим, лякин сиз динъ-лемединъиз ве, РАББИнинъ сёзюне къаршы чыкъып, кибирлендинъиз ве дагъларгъа кеттинъиз. ⁴⁴О дагъларда яшагъан аморлылар сизге къаршы чыкъып, балкъуртлар киби сизлерни къуваладылар ве Сеир дагъларында тап Хорма шеэринде баргъандже сизни тар-мар эттилер. ⁴⁵Сизлер къайттынъыз ве РАББИнинъ огюнде агъладынъыз. Лякин РАББИ даушынъызны эшитмеди ве сизни къабул этмеди.

Сахрада кечирильген йыллар

⁴⁶ Сонъ чокъ куньлер девамьнда сиз Кадеш шеэринде яшадынъыз, бутюн бу узакъ вакъыт ичинде анда эдинъыз.

2

¹ Сонъ биз айланып, РАББИ манъа айткъанына коре, Къызыл денъизге таба, сахрагъа ёл алдыкъ ве чокъ вакъыт Сеир дагъларынынъ чевре-четинде юрдик. ² Сонъ РАББИ манъа бойле деди: ³ «Бу дагълы топракънынъ чевре-четинде юргенинъыз етер энди, шимальге тараф ёл алынъыз. ⁴ Халкъкъа бойле эмир эт: “Сеир еринде сизинъ сой-сопларынынъыз, Исавнынъ эвлятлары яшайлар. Шимди сиз оларнынъ топрагъына киреджек оласынъыз. Олар сизден къоркъаджакълар, лякин козь-къулакъ олунъыз. ⁵ Оларнен дженкешменъыз, чюнки Мен оларнынъ топрагъындан сизге аякъ басмагъа биле ер бермем. Сеир дагълы топрагъына Мен Исавнынъ эвлятларыны саип этип къойдым. ⁶ Ашайджакъ ашынъызны ве ичеджек сувунъызны олардан акъчагъа сатын алынъыз”».

⁷ Керчектен де, Алланъыз олгъан РАББИ эр бир туткъан ишинъизде сизге бахыт берди. Бу буюк сахра бою юргенинъизде, О, сизге мукъайт ола эди. Къыркъ йыл девамьнда Алланъыз олгъан РАББИ сизлернен эди, ве сиз ич бир шейге мухтадж дегиль эдинъыз.

⁸ Сонъ биз, Сеир еринде яшагъан ве сой-сопларымыз олгъан Исав эвлятларынынъ янындан кечтик. Биз Элат ве Эцион-Гевер шеэрлеринден баргъан Арава ёлунен кечтик ве сонъ айланып, Моав сахрасы ёлундан кеттик.

⁹РАББИ манъа бойле деди: «Моавлыларны раатсызлама ве оларнен дженкешме. Мен оларнынъ топрагъындан сизлерге саип олмакъ ичюн бир шей бермем, чюнки Ар шеэринен Мен Лутнынъ эвлятларыны саип этип къойдым».

(¹⁰Эвель анда эмлилер яшай экен. Олар кучлю ве чокъ сайылы халкъ ве анакълылар киби юксек бойлу экенлер. ¹¹Адамлар оларны, анакълыларны киби, рефалылар деп сая эдилер. Моавлылар исе оларгъа эмлилер дейлер. ¹²Сеир еринде исе эвель хорлулар яшай экен, лякин Исавнынъ эвлятлары оларнынъ топрагъыны басып алып, оларны ёкъ эткен ве оларнынъ ерине анда яшамакъ ичюн ерлешкен. Исраиллилер де РАББИ оларгъа берген топракъта, оларнынъ шахсий оладжакъ топрагъында айны шу шейни яптылар.)

¹³РАББИ деди: «Энди барып, Зеред вадийини кечингиз», ве бизлер Зеред вадийини кечтик.

¹⁴Кадеш-Барнеа шеэринден кеткен кунюмизден Зеред вадийини кечкен вакътынадже 38 йыл кечти. РАББИ бизге ант эткени киби, шу арада бизим ордуларымызда дженк эткен несильден ич бир акъай къалмады.

¹⁵Олар эписи гъайып олмагъандже, РАББИ оларнынъ ордусыны ёкъ эте эди.

¹⁶Халкъта сияны къолуна алмагъа имкяны олгъан акъайларнынъ эписи гъайып олгъан сонъ, ¹⁷РАББИ манъа бойле деди: ¹⁸«Бугунъ сен Моав топрагъына кирип, Ар шеэрининъ янындан кечеджексинъ. ¹⁹Аммонлыларгъа якъынлашкъан сонъ, оларны раатсызлама, оларнен дженкешме, чюнки аммонлыларнынъ топрагъындан сизлерге саип олмакъ ичюн бир шей бермем. Мен онъа Лутнынъ эвлятларыны саип этип къойдым».

(²⁰ Шу топракны даа рефалыларнынъ топрагъы деп сая эдилер. Бир заманда олар анда яшай экен. Аммонлылар исе оларны замзумлылар деп адландыралар. ²¹ Олар къуветли, чокъ сайылы ве анакълылар киби юксек бойлу экенлер, лякин РАББИ аммонлыларнынъ козьлери огюнде оларны ёкъ эткен. Аммонлылар топракнынъ саиплери олып, анда ерлешкен. ²² Сеир дагълы топрагъында яшагъан Исавнынъ эвлятлары ичюн РАББИ айны шу шейни япкъан. Оларнынъ козьлери огюнде О, хорлуларны ёкъ эткен. Олар ернинъ саиплери олып, анда ерлешкен, ве бу куньгедже анда яшайлар. ²³ Кафтор* адасындан чыккъан кафторлылар исе, Гъаза шеэринедже койлерде яшагъан авлыларны ёкъ этип, оларнынъ ерлеринде ерлешкен эди.)

²⁴ «Турунъыз ве ёлгъа чыккып, Арнон дерьясыны кечинъиз. Мына, Мен Хешбоннынъ падишасы олгъан аморлы Сихонны ве онынъ топрагъыны сенинъ къолунъа бердим. Онен дженкни башлап, ернинъ сайби ол. ²⁵ Энди бутюн ер юзюнде яшагъан халкълар сенинъ акъкынынъда эшиткенинен, къоркъу ве дешет тюбуне къалырлар. Мен буны япып башларым. Сенинъ огюнде олар къалтырайджакълар ве чекишеджеклер».

Исраиллилер Сихон падишаны енъелер

²⁶ Сонъ мен Хешбон падишасы Сихонгъа Кедемот сахрасындан хаберджилеримни селямнен ёлладым: ²⁷ «Мангъа сенинъ топрагъынъдан кечмеге разылыкъ бер. Бир ёлнен кетип, не сагъгъа, не де солгъа бурулмаам. ²⁸ Аш

* ^{2.23} *Кафтор* – Крит адасы.

ве сувны манъа акъчагъа сат, ве мен ашап-ичерим. Тек кечмеге разылыкъ бер манъа. ²⁹ Айны шу шейни Сеир топрагъында яшагъан Исавнынъ эвлятлары ве Арда яшагъан моавлылар япты. Сонъ мен Иордан озенинден кечип, Алламыз олгъан РАББИ бизге береджек топракъкъа киреджегим».

³⁰ Лякин Хешбон падишасы Сихон бизге озь топрагъындан кечмек ичюн разылыкъ бермеди, чюнки Алланъ олгъан РАББИ рухуны исрар, юрегини исе инат эткен. Бойле этип, О, оны сенинъ къолунъа бермеге ниет эте эди. Шу шейни де япты.

³¹ Сонъ РАББИ манъа бойле айтты: «Бакъ, Мен Сихонны топрагъынен берабер сенинъ къолунъа берип башладым. Онынъ топрагъына саиплик этип башла».

³² Сонъ Сихон бутюн ордусынен берабер Яхац шеэри янында бизге къаршы дженкнен чыкъты. ³³ Алламыз олгъан РАББИ оны бизим къолумызгъа берди, ве биз оны, огъуларыны ве бутюн ордусыны енъдик. ³⁴ О заман биз онынъ эписи шеэрлерини запт этип, шеэрлерини, акъайларыны, къадынларыны ве балаларыны Аллагъа берип, бутюнлей ёкъ эттик. Кимсени сагъ къалдырмадыкъ. ³⁵ Ялынъыз озьлеримизге туварларны ве биз запт эткен шеэрлерден гъаниметни алдыкъ. ³⁶ Арнон вадийининъ сынъырында олгъан Ароэр шеэринден ве вадийининъ ортасында ерлешкен башкъа шеэрден башлап, Гилад ерине къадар, бизден къуветли шеэр ёкъ эди. Алламыз олгъан РАББИ эписини къолумызгъа берди. ³⁷ Ялынъыз аммонлыларнынъ топрагъына, Яббок вадийининъ янында яткъан ерлерге, дагълы топракъта ерлешкен шеэрлерге, — Алламыз олгъан РАББИ эмир эткен ич бир ерге якъынлашмадыкъ.

3

Исраиллиер Ог падишаны енъелер

¹Сонъ биз ондан айланып, Башангъа тараф ёл алдыкъ. Башаннынъ падишасы Ог бутюн ордусынен берабер Эдрей шеэри янында бизге къаршы дженкнен чыкъты. ²РАББИ мангъа бойле деди: «Ондан къоркъма, чюнки Мен оны, бутюн онынъ ордусыны ве топрагъыны сенинъ къолунгъа энди бердим. Хешбонда яшагъан аморлыларнынъ падишасы Сихонгъа не япкъан олсанъ, айны шу шейни Оггъа да япаджакъсынъ».

³Сонъ Алламыз олгъан РАББИ Башаннынъ падишасы Огны эм де онынъ бутюн ордусыны бизим къолумызгъа берди. Биз оларны енъип, кимсени сагъ къалдырмадыкъ. ⁴О заман биз онынъ эписи шеэрлерини запт эттик. Оларнынъ запт этильмеген шеэрлери къалмады. 60 шеэрни, бутюн Аргов виляетини, Огнынъ Башан ериндеки падишалыгъыны запт эттик. ⁵Бу шеэрлернинъ эписи янларына барылмаз дивар, юксек араба къапу ве мандалларнен пекитильген эдилер. Олардан гъайры даа чокъ чевре-чети пекитильмеген къасабалар бар эди. ⁶Биз оларны айырып, бутюнлей ёкъ эттик. Хешбоннынъ падишасы Сихонгъа япкъанымыз киби, эписи шеэрлерни, акъайлар, къадынлар ве балаларынен берабер бутюнлей ёкъ эттик. ⁷Лякин эписи туварларны ве шеэр халкъындан тутып алгъанларымызны озълеримизге гъанимет оларакъ алдыкъ.

⁸Бойлеликнен, о заман биз бу эки аморлыларнынъ падишаларындан Иордан дерьясындан шаркъта яткъан, Арнон вадийинден Хермон дагъына къадар топракъларыны

алдыкъ. ⁹Цидонлылар Хермонгъа Сирион дейлер, аморлылар исе — Сенир. ¹⁰Тюзлюк ерде олгъан эписи шеэрлерни, бутюн Гилад ерини ве Салека ве Эдрейге къадар бутюн Башан ерини алдыкъ. Салека ве Эдрей — Башан ериндеки Огнынъ падишалыгъында шеэрлер эдилер. ¹¹Башаннынъ падишасы Ог сонъки рефалы эди. Онынъ демирден япылгъан тёшегининъ* узунлыгъы дёрт метр, кенълиги эки метр** эди. О, шимди де аммонлыларнынъ къолунда, Рабба шеэриндедир.

Иорданнынъ шаркъ тарафында яшамакъ ичюн ерлешкен къабилелер

¹²О заман биз шу топракънынъ саиплери олдыкъ. Арнон вадийиндеки Ароэр шеэринден башлап, Гилад дагълы топрагъынынъ ярысыны онынъ шеэрлеринен берабер мен Рубен ве Гад къабилелерине бердим. ¹³Гилад ерининъ къалгъаныны ве Огнынъ падишалыгъы олгъан бутюн Башан ерини мен Менашшенинъ яры къабилесине бердим, бутюн Аргов виляетини бердим. Бутюн Башан ерине «рефалыларнынъ топрагъы» дейлер. ¹⁴Менашшенинъ къабилесинден олгъан Яир гешурлыларнен ве маакъалыларнен сынъыргъа къадар бутюн Аргов виляетини алды. Башан ерини о, озь адынен Хавот-Яир адландырды. Бугунъгедже бу онынъ адыдыр. ¹⁵Макирге*** мен

* ^{3.11} Я да «саркофаг, табут».

** ^{3.11} Дёрт метр, эки метр — къадимий еудийдже «докъуз аммах, дёрт аммах». Бир аммах — къарарнен 0,45–0,5 метр.

*** ^{3.15} Макир — Менашшенинъ огълу. Яир исе Макирининъ эвлятларындан бири эди.

Гилад ерини бердим. ¹⁶Рубенлилерге ве гадлыларгъа мен Гиладдан башлап Арнон вадийине къадар топракъны бердим. Онынъ бир сынъыры вадийнинъ ортасындан кече эди. Топракънынъ башкъа сынъыры — Яббок вадийи, аммонлыларнен сынъырлана эди. ¹⁷Араваны ве Иордан озенини бердим. Топракънынъ сынъыры Киннерет голюнден Араванынъ денъизинедже, я да Тузлу денъизгедже ве онынъ шаркъ тарафында яткъан Фисга байырынынъ этеклеринедже узана эди.

¹⁸О заман мен сизге бойле эмир бердим: «Аланъыз олгъан РАББИ бу топракъны, онынъ саиплери олунъыз деп, сизге берди. Лякин дженк этип олгъанлар эписи сияланып, агъа-къардашларынъыз исраиллилернинъ огюнден кетинъыз. ¹⁹Тек апайларынъызнен балаларынъыз ве туварларынъыз (билем ки, туварларнынъ сайысы чокъ) мен сизлерге берген шеэрлерде къалсынлар. ²⁰Башта РАББИ, сизге раатлыкъ бергени киби, агъа-къардашларынъызгъа да раатлыкъ береджек, ве олар, Алланъыз олгъан РАББИ Иордан озенининъ башкъа тарафында оларгъа берген топракънынъ саиплери оладжакълар. Сонъ эпинъиз Мен сизге саипликке берген ерлеринъызге къайтаджакъсынъыз».

²¹Ехошуагъа мен о вакъыт бойле эмир бердим: «Аланъыз олгъан РАББИ бу эки падишагъа эписи япкъанларыны озь козьлеринънен коръдинъ. Сен кечеджек бутюн падишалыкъларгъа да РАББИ айны шу шейни япаджакъ. ²²Олардан къоркъманъыз, чюнки Алланъыз олгъан РАББИ Озю сизлер ичюн дженк эте».

Рабби Мусагъа Ханаангъа кирмеге ясакъ эте

²³ О заман мен РАББИге ялвардым: ²⁴ «Эй, РАББИ-ТААЛЯ! Сен Озь къулунгъа улулыгъынъны ве къудретинъни косътерип башладыгъ. Коклерде я да ер юзюнде къайсы бир алла Сенинъ япкъанларынъ ве къудретли ишлеринъ киби бир шейни япа биле? ²⁵ Мангъа, Иордан озенинден кечип, онынъ башкъа тарафында яхшы топракъны, эм де шу яхшы дагълы топракъны ве Ливан ерини коръмеге разылыкъ бер!»

²⁶ Лякин РАББИ сиз ичюн мангъа гъазапланып мени дингълемеди. РАББИ мангъа бойле деди: «Етер! Бир даа бу акъта мангъа бир шей айтма. ²⁷ Фисга дагъыннынъ тёпесине котерилип, денгъизге ве шимальге, дженюп ве шаркъ тарафларына бакъ. Козьлерингънен бакъ, чюнки сен бу Иордан озенинден кечмезсингъ. ²⁸ Ехошуагъа насиат бер, онгъа юрек берип, оны къавийлештир, чюнки о, бу халкънынъ башында олып, озенден кечеджек ве сен кореджек топракъны оларгъа пай этип береджек».

²⁹ Сонгъ биз Бет-Пеор еринингъ къаршысында, вадийде токгътадыкъ.

4**Муса халкъны къандыра**

¹ Шимди, Исраиль, мен сизге огретеджек низамна-мелер ве къарарларны дингъле. Оларны тутсангъыз, чокъ яшайджакъсыз, топракъкъа киреджексиз ве онынъ саиплери оладжакъсыз. Баба-деделерингъизнингъ Алласы олгъан РАББИ сизге бу топракъны бере. ² Сизге эмир

эткенлериме бир шей къошманъыз, бир шейни де эксильтменъыз. Лякин мен сизге буюргъан, Алланъыз олгъан РАББИнинъ эмирлерини тутунъыз.

³Баал-Пеорнен* РАББИ нелер япкъаныны озъ козьлеринъизнен корьдинъиз. Баал-Пеорнынъ пешинден юрген эр адамны Алланъыз олгъан РАББИ аранъыздан ёкъ этти. ⁴Сизлер исе, Алланъыз олгъан РАББИге ишанчлы къалып, бутунъ де эпинъиз сагъ-селяметсинъиз.

⁵Аллам олгъан РАББИ манъа эмир эткени киби, мен сизлерни низамнамелер ве къарарларгъа огреттим. Сизлер саип олмакъ ичюн кирген топрагъынъызда оларны тутмагъа борджлусынъыз. ⁶Оларны унутмайып тутунъыз, чюнки онынъ ичюн башкъа халкълар сизни акъыллы ве анълагъан, деп саяджакълар. Бутюн бу низамнамелер акъкъында эшиткенинен, олар бойле айтарлар: «Ялынъыз бу миллет — акъыллы ве анълагъан халкътыр!»

⁷Алламыз олгъан РАББИге дуа эткенимизде эр вакъыт О бизге пек якъындыр. Аллалары о къадар якъын олгъан насылдыр бир къудретли миллет бармы? ⁸Бутунъ мен огюнъизге бутюн бу къанунны къоюм. О къадар адалетли низамнамелер ве къарарларгъа бойсунып яшагъан насылдыр бир къудретли халкъ бармы?

⁹Амма козь-къулакъ олып, буны акъылларынъызда къатты тутунъыз! Козьлеринъизнен корьген ишлерни унутманъыз, олар омюрбилля юреклеринъизден чыкып кетмесинлер. Лякин бу ишлер акъкъында огъуларынъызгъа ве торунларынъызгъа икяе этинъиз.

* ^{4,3}Баал-Пеор — моавлыларнынъ алласы.

¹⁰ О куню сиз Алланъыз олгъан РАББИнинъ огюнде Хорев еринде турмакъта эдинъыз. О вакъыт РАББИ манъа бойле айтты: «Халкъны Меним огюмде топла. Мен оларгъа эмирлеримни береджегим. Сонъ олар омюрбилля Менден къоркъмагъа огренеджеклер ве огъуларыны да бунъа огретеджеклер». ¹¹ Сиз якъынлашып, дагъ тюбюнде турдынъыз. Бу дагъ коклергедже котерильген атешнен янмакъта эди, амма къара булутлары ве зифт къаранлыгъынен къапалгъан эди. ¹² РАББИ атеш ичинден сизлернен лаф этти. Сёзлерни айтаяткъан сесини эшиттинъыз, ич бир къыяфетни исе корьмединъыз. Тек сесини эшиттинъыз. ¹³ О сизлерге Озь васиетини — Он Эмирини — берди ве оны тутмагъа буюрды, эм де оны эки таш лева устюнде язды. ¹⁴ О заман РАББИ низамнамелер ве къарарларны сизге огретмеге манъа буюрды, сиз саип олмакъ ичюн киреджек топракъта оларны тутаджакъ эдинъыз.

Муса путперестликтен сакъындыра

¹⁵ Буны акъылларынынъызда къатты тутунъыз! РАББИ Хорев еринде атеш ичинден сизлернен лаф эткен куню сиз ич бир къыяфетни корьмединъыз. ¹⁶ Шунунъ ичюн бозулманъыз ве озюнъизге ич бир пут япманъыз. Ич бир шекильге ошагъан путны, акъай я да апай бичимли путны япманъыз. ¹⁷ Ер юзюндеки насылдыр айван бичимли, коклерде учкъан насылдыр къанатлы къуш бичимли, ¹⁸ ер устюнде сюйрекленип юрген махлюкъ бичимли, я да ер тюбюндеки, сувдаки насылдыр балыкъ бичимли путны япманъыз. ¹⁹ Шунунъ ичюн де, кокке бакъып, кунеш, ай, ве йылдызларны, — бутюн кок ордусыны корьгинен,

ёлдан урулып, оларгъа бель букип, хызмет этменъиз, чюнки Алланъыз олгъан РАББИ оларны кок тюрбюнде яшагъан эписи халкълар ичюн тайинледи. ²⁰Сизлерни исе РАББИ демир ириткен собадан, Мысырдан алып чыкъты. Чюнки О, бугунъ олгъанынъыз киби, Онынъ шахсий халкъы оладжакъсынъызны истей эди.

²¹РАББИ сизлер ичюн мангъа ачувланды ве, мен Иордан дерьясындан кечмейджегеме ве Алланъыз олгъан РАББИ сизге мирас оларакъ береджек яхшы топраккъа кирмейджегеме ант этти. ²²Мен Иорданнынъ башкъа тарафына кечмейип, бу топраккъа оладжакъсынъыз. ²³Сакъынынъыз, Алланъыз олгъан РАББИнинъ сизге берген васиетини унутманъыз ве О сизге эмир эткени киби, ич бир шекильге ошагъан путны озюнъизге япманъыз. ²⁴Чюнки Алланъыз олгъан РАББИ — эписини якъып ёкъ эткен атештир. О — кунъджю Алладыр.

²⁵Сизде огъуларынъыз ве торунларынъыз догъып, ве сиз бу топраккъа къартайып харап олсанъыз, бир де бир шекильге ошагъан путны япып, Алланъыз олгъан РАББИнинъ козю огюнде бу яманлыкъны япсанъыз ве оны ачувландырсанъыз, ²⁶мен бугунъ кок ве ерни шаат оларакъ чагъырып ант этем ки, бу топраккъан мытлакъа тез-тез гъайып оладжакъсынъыз. Онынъ саиплери олмакъ ичюн сиз бугунъ Иорданны кечсенъиз де, анда чокъ вакъыт яшамайджакъсынъыз, лякин мытлакъа ёкъ оладжакъсынъыз. ²⁷О заман РАББИ сизни халкълар арасында дагъытаджакъ. РАББИ сизни тюрлю миллетлернен къарыштыраджакъ, ве оларнынъ арасында сизинъ сайынъыз аз оладжакъ. ²⁸Анда сиз адам къолларынен

таш ве агъачтан япылгъан, козьлери корьмеген, къулакълары эшитмеген, аш ашамагъан ве бурунларынен къокъу алмагъан аллаларгъа хызмет этеджексинъиз.²⁹ Лякин анда Алланъыз олгъан РАББИни къыдырып башласанъыз, эгер Оны джан-юректен къыдырсанъыз, тападжакъсынъыз.³⁰ Беляларгъа огърагъанда, сонъки куньлерде бу шейлернинъ эписи башынъызгъа тюшкенде, сизлер Алланъыз олгъан РАББИге айланаджакъсынъыз ве Онынъ сесини динълейджексинъиз.³¹ Чюнки Алланъыз олгъан РАББИ – мераметли Алладыр. О сизлерни къалдырмайджакъ ве сизлерни ер юзюнден сильмейджек, баба-деделеринъизге ант этип, оларгъа берген васиетни унутмайджакъ.

³²Сизден эвель олгъан, чокътан кечкен заманлар акъкъында, Алла ер юзюнде адамны яраткъан куньден башлап бугуньге къадар заманлар акъкъында сорап бакъ. Коклернинъ бир четинден башкъа четинедже сора: бу буюк ишке ошагъан бир шей олып кечкен эдими, я да онъа ошагъан бир шей акъкъында эшиткен эдилерми?

³³Сизлер, атеш ичинден лаф эткен Алланынъ сесини эшиттинъиз ве сагъ къалдынъыз. Башкъа бир халкъ оны, сизлер киби, эшиттими? ³⁴Алланъыз олгъан РАББИ баргъанда, джезалар берип, бельгилер косътерип, аджайип шейлер япып, дженк этип, къудрети ве къуветинен козьлеринъиз огюнде Мысырдан башкъа миллетнинъ арасындан Озюне миллет сайлап алды. Башкъа аллалар, Алланъыз олгъан РАББИ сизге япкъаны киби, буны япмагъа тырыштымы?

³⁵Ялынъыз Алла – РАББИ олгъаныны сизге косътерильген эди. Ондан башкъасы ёкъ. ³⁶Сизни огретмек

ичюн, О коклерден сизге Озюнинъ сесини эшитмеге чаресини берди, ер юзюнде исе Озюнинъ буюк атешини сизге косътерди, ве сиз Онынъ сёзлерини атеш ичинден эшиттинъиз. ³⁷ О сизинъ баба-деделеринъизни севе эди. Шунунъ ичюн О, оларнынъ эвлятларыны сайлады ве сизлерни Озюнинъ буюк къудретинен Озю Мысырдан алып чыкъты. ³⁸ Сизден буюк ве къудретли миллетлернинъ мулъкюни алып, сизинъ огюнъизден оларны къуваджакъ, сизлерни топракъларына кирсетеджек ве оларны сизинъ мулъкюнъиз этип, сизге береджек ниетинде эди.

³⁹ Шимди шуны билинъиз ве юреклеринъизге къоюнъыз: РАББИ — тёпедечи кокте ве ашагъыдаки ер юзюнде олгъан Алладыр. Ондан башкъасы ёкъ.

⁴⁰ Мен бугунъ сизге буюргъан Онынъ низамнамелерини ве эмирлерини тутунъыз. Сонъ сизге ве эвлятларынгъызгъа яхшы оладжакъ, ве Алланъыз олгъан РАББИ сизге эбедиен береджек топракъта чокъ вакъыт яшайджакъсынъыз.

Сыгъынакъ шеэрлери

⁴¹ Сонъ Муса Иорданнынъ шаркъ тарафында учъ шеэр сайлап айырды. ⁴² Башкъа адамны аселет дегиль, эвельден онен душманлыкъта олмайып ольдюрген эр бир адам анда къачып кетмек мумкюн эди. О, бу шеэрлерден бирине къачып кетип, озъ джаныны къуртараджакъ эди. ⁴³ Мына бу шеэрлер: рубенлилернинъ топрагъында — тегиз ерде, сахрада олгъан Бецер шеэри, гадлыларнынъ топрагъында — Гилад еринде олгъан Рамот шеэри ве менашшелернинъ топрагъында — Башан еринде Голан шеэри.

Муса сёзюни башлай

⁴⁴Исраиль огъуларына Муса айтып берген къанун будыр. ⁴⁵Булар — шаатлыкълар, низамнамелер ве къарарлардыр. Исраиллилер Мысырдан чыкъкъан сонъ, Муса буларны ⁴⁶Иордандан кечмезден эвель, Бет-Пеорнынъ къаршысында олгъан вадийде, Сихоннынъ топрагъында айтты. Сихон аморлыларнынъ падишасы олгъан ве Хешбон шеэринде яшагъан эди. (Мысырдан чыкъкъан сонъ, Муса ве исраиллилер бу падишагъа уджюм этип енъген ве ⁴⁷онынъ топрагъынынъ саиплери олгъан. Олар Башаннынъ падишасы Огнынъ топрагъыны да запт эткен. Бойледже, Иорданнынъ шаркъ тарафында олгъан аморлыларнынъ эки падишасынынъ топракъларыны алгъан. ⁴⁸Бу топракълар Арнон вадийиндеки Ароэр шеэринден башлап, Хермон деп адлангъан Сирион дагъынадже ерлешкен. ⁴⁹Иордандан шаркъта олгъан бутюн Арава ери Фисга дагъынынъ этеклериндеки Араванынъ денъизине къадар оларнынъки олгъан эди.)

5

Он Эмир

¹Муса бутюн Исраильни чагъырып оларгъа бойле деди:

— Исраиль, мен бугунъ сизге айтаджакъ низамнамелер ве къарарларны динъленъиз, огренинъиз ве оларны гъайретнен тутунъиз. ²Алламыз олгъан РАББИ Хорев еринде бизлерге васиет берди. ³РАББИ бу васиетни делелеримизге дегиль, бизлерге, бугунъ сагъ олгъанларгъа

берди. ⁴РАББИ сизлернен дагъ янынъда юзьме-юзь атеш ичинден лаф этти. ⁵Мен исе РАББИнинъ айткъанларыны сизге еткизмек ичюн, РАББИнен сизинъ аранъызда турмакъта эдим, чюнки сизлер атештен къоркъып, дагъгъа котерильмеген эдинъиз. РАББИ о заман бойле деди: ⁶«Мен — Алланъ олгъан РАББИ. Мен сени Мысыр топрагъындан, къуллукъ эвинден чыкъардым. ⁷Менден гъайры сенде башкъа аллалар олмасын. ⁸Озюнъе ич бир шекильге: тѣпедеки кокте, ашагъыдаки ерде ве ер тюбюндеки сувда олгъанларнынъ шекилине ошагъан путны япма. ⁹Оларгъа табынма ве хызмет этме, чюнки Мен — Алланъ олгъан РАББИ, кунъджю Алладырым. Эгер насылдыр бир адам Мени ред этип, гуна къазанса, Мен онынъ балаларыны, торунларыны ве торунларынынъ огъуларыны джезалайджагъым. ¹⁰Ким исе Мени севсе ве эмирлеримни тутса, Мен онынъ эвлятларынынъ бинъинджи несилине къадар биле садыкъ къаладжагъым.

¹¹Алланъ олгъан РАББИнинъ адыны нафиле айтма, чюнки РАББИ Онынъ адыны нафиле айткъан адамны къабаатсыз къалдырмайджакъ.

¹²Раатлыкъ куню сен ичюн мукъаддес олсун. Алланъ олгъан РАББИ эмир эткени киби, оны тут. ¹³Алты кунъ чалыш ве эр бир тюрлю ишлеринъни яп. ¹⁴Единджи куню исе — Алланъ олгъан РАББИге ибадет этмек ичюн раатлыкъ куню. Бу куню бир тюрлю иш этменъиз: не сен, не огълунъ, не къызынъ, не къулунъ, не хызметчи къызынъ, не огъозинъ, не эшегинъ, не де бир тюрлю туварынъ, не сизде ят халкълардан олгъан адам, чюнки сен киби къулунъ да, хызметчи апайынъ да раатлансынлар. ¹⁵Мысыр топрагъында сен де къул олгъаннынъны акъылынъда тут.

Лякин Алланъ олгъан РАББИ сени андан буюк къудретини ве къуветини косътерип алып чыкъты. Онынъ ичюн Алланъ олгъан РАББИ сизге раатлыкъ кунюни тутмагъа эмир этти.

¹⁶ Алланъ олгъан РАББИ эмир эткени киби, ана-бабанъны урьмет эт. Сонъ яшайышынъ узакъ оладжакъ, ве Алланъ олгъан РАББИ санъа береджек топракъта эр ишинъ онъундан келеджек.

¹⁷ Адамнынъ джаныны алма.

¹⁸ Аиле садыкълыгъыны бозма.

¹⁹ Хырсызлама.

²⁰ Башкъа адамгъа къаршы ялан шаатлыкъ этме.

²¹ Башкъасынынъ апайыны арзу этме, онынъ не эвини, не тарласыны, не къулуны, не хызметчи апайыны, не огюзини, не эшегини, не де бутюн мал-мулькюни истеме».

Халкънынъ къоркъу ве ваделери

²² Бу сёзлерни РАББИ бутюн джемаатынъызгъа дагъ устюнде, атеш, булут ве къаранлыкъ ичинден кучлю сеснен айтты. Башкъа бир шей айтмайып, оларны эки таш левасында язып манъа берди.

²³ Сиз, къаранлыкъ ичинден кельген сесни эшиткенинъизнен, дагъ атешнен янгъанынен, эписи къабиле башлыкъларынъыз ве акъсакъларынъыз яныма кельдилер ²⁴ ве бойле айттылар: «Мына Алламыз олгъан РАББИ бизге Озюнинъ шуретини ве улулыгъыны косътерди. Атеш ичинден сесини де эшиттик. Бугунъ биз буны коръдик: Алла адамнен лаф этип ола, ве о адам сагъ къала. ²⁵ Я энди биз не ичюн ольмек керекмиз? Буюк атеш бизни якъып ташлар! Эгер биз Алламыз олгъан РАББИнинъ

сесини эшитсек, оледжекмиз. ²⁶Чюнки, бизден гъайры, атеш ичинден лаф эткен Тири Алланынъ сесини эшитип де сагъ къалгъан джан бармы? ²⁷Сен озюнь якъынлашып, Алламыз олгъан РАББИнинъ айткъанларыны дингле. Сонъ Алламыз олгъан РАББИнинъ санъа бутюн айткъанларыны бизге айтып бер. Биз исе эписини динглермиз ве шуны япармыз».

²⁸Сиз меннен лаф этип айткъанларынынъизны РАББИ эшитти ве манъа бойле деди: «Бу халкънынъ санъа айткъанларыны эшиттим. Оларнынъ бутюн айткъанлары яхшыдыр. ²⁹Ах, эгер олар керчектен де Менден къоркъып, омюрбилля Меним эмирлеримни беджермеге джан-юректен истегейдилер! Оларгъа ве огъуларына эбедиен яхшы олур эди! ³⁰Бар да, оларгъа айт: “Чадырларынынъизгъа къайтынъыз”. ³¹Озюнь исе мында Меннен къал. Мен санъа бутюн къанунны, низамнамелер ве къарарларны айтаджагъым. Сен шуны оларгъа огрет. Мен оларгъа мульк оларакъ береджек топракъта онъа риает этсинлер».

³²Сакъынынъиз, Алланъыз олгъан РАББИ эмир эткени киби, айны шу шейни япынъыз. Не онъгъа, не де солгъа айланмайып, ³³Алланъыз олгъан РАББИ эмир эткен ёлундан юрюнъиз. Сонъ сиз сагъ олурсынъыз, ве ишлеринъиз яхшы олып, мульк оларакъ аладжакъ топрагынъызда чокъ яшарсынъыз.

6

Буюк Эмир

¹Мына къанун, низамнамелер ве къарарлар. Алланъыз олгъан РАББИ шуны сизге огретмеге буюрды.

Барып, топракънынъ саиплери олгъан сонъ, анда оны тутмакъ керексинъиз.

²Сонъ сен Алланъ олгъан РАББИден къоркъып, мен сизге буюргъан бутюн эмирлерни ве къарарларны сакъларсынъ ве оларны огъуларынънен ве торунларынънен берабер тутарсынъ. О заман яшайышынъ узакъ олур.
³Динъле, Израиль, ве эписини акъылынъда сакълап тут! О заман, деделеринъизнинъ Алласы олгъан РАББИ сизге айткъаны киби, сютнен бал акъкъан топракъта сизге яхшы олур ве сиз пек чокълашырсынъыз.

⁴Динъле, Израиль! РАББИ – Алламыздыр, РАББИ – Бирден-Бирдир! ⁵Алланъ олгъан РАББИнинъ бутюн юрегинънен, бутюн джанынънен, бутюн кучюнънен сев. ⁶Мен санъа бугунъ буюргъан бу сёзлер юрегинъде къалсынлар. ⁷Оларны балаларынъа огрет. Эвинъде отургъанда, ёл бою кеткенде, яткъанда-тургъанда олар акъкъында айт. ⁸Унутмамакъ ичюн, оларны къолунъа багъла ве козьлеринъ арасында оларны ас. ⁹Оларны эвинънинъ къапуларына ве араба къапуларына яз.

Сакъындырув ве наснатлар

¹⁰⁻¹¹Шу топракъта сен къурмагъан балабан ве яхшы шеэрлер, сен толдурмагъан чешит мал-мулькке толу олгъан эвлер, сен къаядан кесмеген къуюлар, сен сачмагъан юзюмликлер ве зейтюн тереклери бар. РАББИ бу топракъны Ибраим, Исхакъ ве Якъуп деделеринъизге бермеге ант эткен. Алланъ олгъан РАББИ сени бу топраккъа алып кельгенинен ве сен анда тойгъандже ашагъанынен, ¹²сакъын, РАББИни унутма. О, сени Мысыр топрагъындан, къуллукъ эвинден алып чыкъты. ¹³Алланъ

олгъан РАББИден къоркъ, Онъа хызмет эт ве тек Онынъ адынен ант эт. ¹⁴ Башкъа аллаларнынъ, чевре-четингизде олгъан халкъларнынъ аллаларынынъ пешинден кетме. ¹⁵ Чюнки арангыздаки Алланъ олгъан РАББИ – куньджю Алладыр. Бакъ, Алланъ олгъан РАББИнинъ гъазабы санъа къаршы къызып, сени ер юзюнден ёкъ этмесин. ¹⁶ Масса еринде япкъанынъгыз киби*, Аллангыз олгъан РАББИни сынамангыз. ¹⁷ Аллангыз олгъан РАББИ сизге буюргъан эмирлерни, шаатлыкъларны ве низамнамелерни къатты суретте тут. ¹⁸⁻¹⁹ РАББИнинъ огюнде догъру ве яхшы ишлер яп. Сонъ санъа яхшы олур, ве сен, РАББИ деделерингъе бермеге ант эткен гузель топраккъа кирип, РАББИ айткъаны киби, эписи душманларынгъны сенден къувалап, онынъ саиплери олурсынъ.

²⁰ Эгер огълунъ бираздан сенден сораса: «Алламыз олгъан РАББИ сизге буюргъан шаатлыкълар, низамнамелер ве къарарлар недир?», ²¹ огълунгъа бойле джевап къайтар: «Биз Мысыр мемлекетинде фыравуннынъ къулары эдик, лякин РАББИ бизни буюк къудретинен Мысырдан алып чыкъты. ²² РАББИ козюмизнинъ огюнде бельгилер косътерди ве буюк аджайип шейлер япты, Мысыргъа, фыравунгъа ве онынъ бутюн эвине белялар ёллады. ²³ О бизни андан къуртарды, чюнки деделеримизге бермеге ант эткен топраккъа бизни кетирмеге ве оны бизге бермеге истей эди. ²⁴ Сонъ РАББИ бизге эписи бу къарарларны тутмагъа ве Ондан къоркъмагъа буюрды. Сонъ бизге омюрбилля яхшы олур ве, бугунъ олгъаны киби, биз сагъ къалырмыз. ²⁵ Эгер биз Алламыз

* ^{6.16} Чыкъыш 17.1-7.

олгъан РАББИнинъ огюнде, О, бизге буюргъаны киби, эписи бу къанунларны тутсакъ, бу бизге инсафлыкъ деп танылыр».

7

¹Топракънынъ саиплери олмакъ ичюн, сиз анда кетястасыз. Алланъ олгъан РАББИ сени анда кетиргенинен, ве сенинъ козюнъден чокъ сайылы миллетлерни: хитлилерни, гиргашлыларны, аморлыларны, ханаанлыларны, перизлилерни, хивлилерни ве евуслыларны — сенден кучълю ве чокъ сайылы олгъан еди миллетни къувалагъанынен, ²Алланъ олгъан РАББИ оларны сенинъ къолунъа бергенинен ве сен оларгъа уджюм эткенинен, оларны айырып, бутюнлей ёкъ эт. Оларнен анълашма тизме ве мераметли олма. ³Эвленип, оларнынъ сой-соплары олманъыз. Къызларынъызны огъуларына акъайгъа берменъиз, огъуларынъызгъа да къызларыны алманъыз. ⁴Чюнки олар огъуларынъызны, башкъа алларгъа хызмет этмек ичюн, Менден узакълаштырырлар. О заман РАББИнинъ гъазабы сизге къаршы къызар, ве О, сизни тез-тез ёкъ этер. ⁵Оларгъа бойле япынъыз: къурбан чалгъан ерлерини йыкъынъыз, пут ташларыны парланъыз, Ашера путуна табынма диреклерини кесинъиз, путларыны да атешке якъынъыз.

Алланынъ халкъы

⁶Чюнки сен — Алланъ олгъан РАББИнинъ азиз халкъысынъ. Алланъ олгъан РАББИ сени, Озюнинъ шахсий халкъы япмакъ ичюн, ер юзюндеки бутюн халкълардан сайлап алды. ⁷РАББИ сизни севгени ве сайлагъанынынъ

себеби — сизинъ эписи халкълардан чокъ сайылы олгъанынъыз ичюн дегиль. Аксине, сен эписи халкълардан аз сайылы эдинъ.⁸ Лякин О, сени севгени ичюн ве О, деделеринъизге берген антыны туткъаны ичюн. Шунинъ ичюн де РАББИ сизни къудретинен къуллукъ эвинден, Мысыр падишасы олгъан фыравуннынъ къолундан алып чыкъкъан ве сатын алгъан.⁹ Бойлеликнен, буны билинъиз: Алланъ олгъан РАББИ — керчек Алладыр. О — ишанчлы Алла. Эгер адам Алланы севсе ве эмирлерини тутса, Алла онынъ бинъинджи несилине къадар Озь васиетини къорчалай ве садыкъ къала.¹⁰ Эгер адам Алланы саймаса исе, О оны ачыкъ-айдын джезалай ве ёкъ эте. Алла беклемез, Оны саймагъан адамны О, тез джезалайджакъ.¹¹ Бойлеликнен, мен бугунъ санъа беджермек ичюн буюргъан эмирлерни, низамнамелерни ве къарарларны тут.

Итаатлыкъ ичюн багъышлавлар

¹²Эгер сизлер бу къарарларны эшиткенинъизнен, оларны тутып, беджерсенъиз, Алланъыз олгъан РАББИ, деделеринъизге ант эткени киби, васиетни тутаджакъ ве садыкъ къаладжакъ,¹³ сизни севеджек, сизге яхшылыкълар эйледжек ве чокъ сайылы япаджакъ. О сизге чокъ балалар багъышлайджакъ ве топракъны берекетли этеджек, сизге богъдай, яш шарап ве зейтюн ягъыны береджек, тувар ве къой-эчкилерининъ сюрюлеринде догъгъанларыны да багъышлайджакъ. РАББИ шуны, деделеринъизге бермеге ант эткен топракъта япаджакъ.¹⁴ РАББИ сизге эписи халкълардан зияде бахтлы этеджек. Сизде не баласы олмагъан къадын, не де къысыр тувар олмаз.¹⁵ РАББИ сизден эписи хасталыкъларны узакълаштырыр. Сиз

бильген дешетли Мысыр хасталыкъларынынъ ич бирини ёлламаз. Лякин оларны сизни кореджек козьлери олмагъан халкъларнынъ эписине ёллар. ¹⁶Сен, Алланъ олгъан РАББИ сизге береджек эписи халкъларны ёкъ этеджексинъ. Козьлеринъ аджымасын оларны. Оларнынъ аллаларына хызмет этме, чюнки бу сен ичюн къапкъандыр. ¹⁷Сен юрегинъде: «Бу миллетлер менден буюк. Мен оларнынъ мал-мулькюни насыл этип тутып аладжакъым?» — деп башласанъ, ¹⁸ олардан къоркъма, Алланъ олгъан РАББИ фыравунгъа ве бутюн Мысыргъа нелер япкъаныны мытлакъа акъылынъда тут: ¹⁹сен корьген буюк беляларны, бельгилер ве аджайип шейлерни, РАББИнинъ буюк къуветини ве къудретини. Буларны косътерип, Алланъ олгъан РАББИ сени андан чыкъарды. Алланъ олгъан РАББИ сен къоркъкъан бутюн халкъларгъа да айны шу шейни япаджакъ. ²⁰Сонъ Алланъ олгъан РАББИ оларгъа ат чибинлерини ёлайджакъ, ве сенден сакъланып къалгъан сойлары да гъайып оладжакълар. ²¹Олардан къоркъма, чюнки Алланъ олгъан РАББИ, буюк ве къоркъунчлы Алла сеннендир. ²²Бу миллетлерни Алланъ олгъан РАББИ сенден яваш-яваш къувалар. Санъа оларны тез къырмагъа олмаз. Къырсанъ, кийик айванлар санъа къаршы пек чокъ олур. ²³Алланъ олгъан РАББИ оларны къолунъа берер. О, оларны пек теляшландырып олюмге кетирер. ²⁴О, оларнынъ падишаларыны къолунъа берер, ве сен коклер тюбюнде адларынынъ эсерини биле къалдырмазсынъ. Оларнынъ эписини ёкъ этерсинъ, сизге къаршы кимсе турып оламаз. ²⁵Аллаларынынъ путларыны атешке якъынъыз. Путларнынъ устюндеки кумюшени ве алтынны истеме, оны озюнге алма. Алсанъ, о санъа

къапкъан омур. Алланъ олгъан РАББИ ичюн бу шей пистир. ²⁶Ич бир пис шейни эвинъе кирсетме. Олмаса, о олгъаны киби, сен де айырылып, бутюнлей ёкъ этильмелисинъ. Ондан мытлакъа джиренип четлеш, чюнки о, айырылып, бутюнлей ёкъ этильмелидир.

8

Алланынъ халкъына багъышланаджакъ топракъ акъкъында

¹Мен бугунъ сизге буюргъан бутюн къанунны гъайретнен тутунъыз. Сонъ сиз сагъ-селямет яшап, чокълашырсынъыз ве баба-деделеринъизге бермеге РАББИ ант эткен топракъкъа барып, онынъ саиплери олурсынъыз. ²Мына энди 40 йыл девамында Алланъ олгъан РАББИ сахра бою сизни алып бара эди. Бутюн бу ёлны акъылынъызда тутунъыз. О, сизни юваш юрекли этмек ичюн, сынамакъ ве юреклеринъизде олгъаныны, Онынъ эмирлерини сакълайджакъсызмы-ёкъмы бильмек ичюн, шу шейни япты. ³РАББИ сизни юваш юрекли этти, ачлыкънен къыйнады ве не сиз, не деделеринъиз бильген маннагъа тойдура эди, чюнки О, сизге косътермеге истеди ки, адамгъа сагъ олмакъ ичюн ялынъыз аш ашамакъ етерли дегиль, лякин онъа РАББИнинъ агъзындан чыкъкъан эр сёз керек. ⁴Мына энди 40 йыл девамында урбаларынъ ипранмай, аякъларынъ шишмей эди. ⁵Юрегинъизде тутунъыз: адам огълуны догъру ёлгъа къойгъаны киби, Алланъ олгъан РАББИ де сизни догъру ёлгъа къоя. ⁶Бойлеликнен, Алланъ олгъан РАББИден къоркъып ве Онынъ ёлундан юрип, эмирлерини беджеринъиз.

⁷Чюнки Алланъ олгъан РАББИ сизни яхшы топракъ-къа алып бармакъта. Бу топракъта: вадийлерде ве дагъларда, — дерьялар, чокъракълар ве терен чешмелер бар, ⁸богъдай, арпа, юзюм, инджир ве нар тереклери, зейтюн ягъы ве бал да бар. ⁹Анда бол аш ашайджакъсынъ ве бир шейге мухтадж олмайджакъсынъ. Бу топракъта къаяларда демир бар, дагълардан бакъыр тапып аладжакъсынъ. ¹⁰Ашап-тойгъанда, Алланъ олгъан РАББИни алгъышла, чюнки О санъа шу яхшы топракъны берген.

Алланы унутманъыз

¹¹Сакъын, мен бутунъ санъа берген къанунны, къарарларны ве низамнамелерни тутмайып, Алланъ олгъан РАББИни унутма. ¹²Ашап-тойгъанынънен, яхшы эвлер къурып оларда яшагъанынънен, ¹³туварлар ве къой-эчкилеринъ чокълашкъанынен, кумюш ве алтынларынъ чокъ олгъанынен, — сенинъ бутюн мал-мулькюнъ бол олгъанынен, ¹⁴сакъын, юрегинъ юксек олмасын, Алланъ олгъан РАББИни унутма. О, сени къуллукъ эвинден, Мысыр топрагъындан алып чыкъкъан, ¹⁵зеэрли йыланларынен, чаянларынен ве сувсуз, къуру ерлеринен толу буюк ве къоркъунчлы сахарадан сени алып кетирген, чакъмакъташ къаясындан сизге сув чыкъаргъан, ¹⁶сени юваш юреккли этип сынамакъ ве сонъундан сизге яхшылыкъ япмакъ ичюн, сахара санъа деделеринъиз билъмеген маннаны ашаткъан эди. ¹⁷Сен ичинъден: «Меним къуветим ве буюк къудретим бу байлыкъны манъа кетирди», — деме деп, ¹⁸лякин Алланъ олгъан РАББИни акъылынъда тут деп, Алла шуны япкъан. Шу байлыкъны къазанмакъ ичюн РАББИ санъа къудрет бере, бойлеликнен, баба-деделеринъе антнен берген

васиетини беджере. Бугунъ О, оны беджерди. ¹⁹Насыл да олса, сен Алланъ олгъан РАББИни унутып, башкъа аллаларнынъ пешинден кетсенъ ве оларгъа табынып, хызмет этсенъ, сизни шаат тутам: сиз мытлакъа гъайып оладжакъсынъыз. ²⁰Козьлеринъиз огюнде РАББИ гъайып этеджек миллетлер киби, сиз де гъайып оладжакъсынъыз, чюнки сиз Алланъыз олгъан РАББИнинъ сесини эшитмединъиз.

9

Озь-озюнгъизни адатманъыз

¹Динъле, Исраиль! Шимди сен, сенден буюк ве кучьлю миллетлернинъ мулъкюни алмакъ ичюн, Иорданнынъ башкъа тарафына кечмектесинъ. Оларнынъ шеэрлери балабан, пекитильген диварлары коклерге тие. ²Анда чокъ сайылы ве юксек бойлу халкъ, анакълылар яшай. Сен оларны билесинъ ве олар акъкъында эшиткен эдинъ: «Анакънынъ эвлятларына къаршы ким чыкъып олур?» ³Бугунъ исе буны биль: Алланъ олгъан РАББИ огюнден кете. О — эписини якъып ёкъ эткен атештир. О, оларны сенинъ огюнде ёкъ этеджек. О, оларны санъа бойсундыраджакъ. РАББИ санъа айткъаны киби, сен оларнынъ мулъкюни тез-тез запт этеджексинъ ве озьлерини ёкъ этеджексинъ.

⁴Алланъ олгъан РАББИ оларны огюнден къувалагъан сонъ, юрегинъде бойле айтма: «Мен пек инсафлыдырым. Шунынъ ичюн де РАББИ мени, бу топракънынъ саиби олмакъ ичюн, алып кетирди». Лякин бу миллетлернинъ яманлыгъы ичюн РАББИ оларнынъ мулъкюни запт

эте. ⁵Сенинъ кетип, бу топракънынъ саиби олмакънынъ себеби сенинъ инсафлыгъынъ ве юрегинънинъ догърулыгъы дегиль. Шу миллетлернинъ яманлыгъы ичюн Алланъ олгъан РАББИ оларны огюнъден къувалай. Чюнки Онынъ, баба-деделеринъизге, — Ибраим, Исхакъ ве Якъупкъа берген антыны беджермеге ниети бар.

Эвельки гуналарынъызны акъылда тутунъыз

⁶Шунынъ ичюн, буны биль: сенинъ догъру яшайышынъ ичюн дегиль Алланъ олгъан РАББИ санъа бу яхшы топракънынъ саиби олмагъа разылыкъ бере. Сен — энъсеси къаткъан бир халкъсынъ. ⁷Сахрада Алланъ олгъан РАББИни не къадар чокъ ачувландыргъанынъны унутма, шуны акъылынъда тут. Мысыр топрагъындан чыккъан кунъден башлап бу ерге кельгендже сиз РАББИге къаршы чыкъа эдинъиз. ⁸Хоревде сиз РАББИни ойле ачувландырдынъыз ки, О, сизге гъазапланып сизни ёкъ этмеге якъын эди. ⁹Мен дагъгъа чыккъып, анда таш леваларыны, РАББИ сизге береджек васиет леваларыны аладжакъ эдим. 40 кунъ ве 40 гедже мен дагъда эдим, аш ашамай, сув ичмей эдим. ¹⁰РАББИ манъа эки таш левасыны берди. Устьлеринде Алланынъ къолунен сёзлер язылгъан эди. РАББИ эписи бу сёзлерни, сиз дагъ янынъда топлашкъан куню, атеш ичинден айткъан эди. ¹¹40 кунъ ве 40 гедже кечкен сонъ, РАББИ манъа эки таш левасы, васиет левасыны берди.

¹²Сонъ РАББИ манъа бойле деди: «Тур, тез-тез мындан тюш, чюнки сен Мысырдан алып чыккъан халкъынъ бозулды. Мен оларгъа буюргъан ёлдан тезден четке чыккъылар, озьлерине маден иритип путны ясадылар».

¹³ Даа РАББИ бойле деди: «Бакъам-корем, бу халкъ — энъсеси къаткъан бир халкътыр. ¹⁴ Кет огюмден. Мен оларны ёкъ этерим, коклер тюбюнде адынынъ эсирини биле къалдырмайджагъым. Сенден исе олардан кучълю ве чокъ сайылы миллетни асыл этерим».

¹⁵ Мен айланып, дагъдан тюшип башладым. Дагъ исе атешнен янмакъта эди. Эки къолумда васиет левалары бар эди. ¹⁶ Сиз, иритильген маденден бузавны япып, Аллангъыз олгъан РАББИге къаршы гуна къазангъанынъызны корьдим. РАББИ сизге буюргъан ёлдан тезден четке чыкъкъансыз. ¹⁷ Бу таш леваларыны алып, ерге аттым ве козьлерингъизнинъ огюнде сындырдым. ¹⁸ Сонъ мен кетип, РАББИнинъ огюнде ерге йыкъылдым. Эвельдеки киби, 40 кунъ ве 40 гедже аш ашмай, сув ичмей эдим, чюнки сиз буюк гуналарны къазангъан, бу яманлыкъны Онынъ огюнде япып, Оны пек ачувландыргъан эдингъиз. ¹⁹ Мен РАББИнинъ ачувындан ве афакъанындан пек къоркътым, О, сизлерни ёкъ этеджек ола эди. Бу сефер де РАББИ мени дингъледи. ²⁰ РАББИ Харунгъа да пек гъазапланды, оны ёкъ этмеге якъын эди. Лякин о вакъыт да мен Харун ичюн дуа эте эдим. ²¹ Сонъ сиз япкъан гуналы шейингъиз олгъан бузавны атешке якътым, урып парчаладым ве тоз киби уфакъ олгъандже эдим, сонъ бу тозны дагъдан акъкъан дерьягъа аттым.

²² Сонъ даа Тавера, Масса ве Киврот-Хаттава ерлеринде де РАББИни ачувландырдынгъыз.

²³ Кадеш-Барнеадан РАББИ: «Барынгъыз да, Мен сизге береджек топракънынъ саиплери олунгъыз», — айттып сизни ёллагъан вакъытта, сиз кене Аллангъыз олгъан

РАББИге къаршы чыкътынъыз, ишанмадынъыз Онъа, сёзюни тутмадынъыз.

²⁴ Мен сизни бильген куньден башлап сиз РАББИге къаршы чыкъа эдинъиз.

²⁵ РАББИнинъ огюнде ерге йыкъылып, 40 кунь ве 40 гедже ерде ята эдим, чюнки РАББИ сизни ёкъ этеджеги акъкъында айткъан эди. ²⁶ РАББИге дуа этип, мен бойле дей эдим: «Эй, РАББИ-ТААЛЯ! Озюнь халкъынъны, шахсий мулъкюнъни ёкъ этме. Улулыгъынъда Сен оны сатын алдынъ, буюк къудретинъ оны Мысырдан алып чыкъты. ²⁷ Ибраим, Исхакъ ве Якъуп къулларынъны унутма. Бу халкънынъ инатлыгъына, яманлыгъына ве гуналарына бакъма. ²⁸ Ёкъса бизни алып чыкъкъан топракъта яшагъанлар бойле айтарлар: “РАББИ оларны сёз берген топрагъына кирсетип олмагъан. Шунынъ ичюн оларны кореджек козю олмайып, сахарада ольдюрмек ичюн, оларны алып чыкъкъандыр”. ²⁹ Олар исе — Сенинъ халкъынъ, сенинъ къыйметли мулъкюнъ. Сен оларны буюк къудретинънен ве кучюнънен алып чыкъкъансынъ».

10

¹ О вакъыт РАББИ манъа бойле деди: «Эки таш левасы кес. Олар биринджилерине ошасын. Сонъ Манъа дагъгъа котериль. Даа агъачтан сандыкъ яп. ² Левалар устюнде Мен, сен сындыргъан биринджи леваларда олгъан сёзлерни язаджагъым. Леваларны сандыкъкъа къой».

³ Мен акация терегинден бир сандыкъ яптым ве биринджи олгъаны киби таш левалары кестим. Сонъ дагъгъа котерилип башладым. Къолумда левалар бар эди.

⁴ Левалар устюнде РАББИ, биринджи кере язгъаны киби, он эмирни язды ве мангъа берди. Сиз дагънынъ янында топлашкъан куню РАББИ атеш ичинден шу он эмирни сизге айткъан эди. ⁵ Сонъ мен айланып дагъдан тюштим ве леваларны мен япкъан сандыккъа къойдым. РАББИ мангъа эмир эткени киби, олар бугунъ де андадыр.

Алла экинджи кере Озь эмирлерини бере

⁶ Исраиллилер Беэрот Бене-Якъандан Мосерагъа ёл алдылар. Анда Харун ольди ве дефн этильди. Онынъ ерине огълу Элазар руханий олды. ⁷ Андан Гудгодагъа, Гудгодадан исе сув акъымлары олгъан Ётватагъа ёл алдылар. ⁸ О заман РАББИ Левий къабилесини айырды. Олар РАББИнинъ Васиети Сандыгъыны ташымакъ, РАББИнинъ огюнде турып Онъа хызмет этмек ве Онынъ адындан хайыр дуасыны окъумакъ керек оладжакъ эди. Бугунъ де о, девам эте. ⁹ Онынъ ичюн левийлининъ агъа-къардашларынынъ арасында пайы ве мультю ёкътыр. Алланъ олгъан РАББИ онъа айткъаны дайын, РАББИ Озю — онынъ мультюдир.

¹⁰ Мен, эвельдеки киби, дагъ устюнде 40 кунъ ве 40 гедже эдим. Бу сефер де РАББИ мени динъледи ве сизни ёкъ этмеге истемеди.

¹¹ РАББИ мангъа бойле деди: «Бар да, халкънынъ огюнде кетип, ёлгъа чыкъ. Мен баба-деделерине бермеге ант эткен топраккъа барсынлар ве онынъ саиплери олсунлар».

Раббининъ талаплары

¹² Демек, Исраиль, Алланъ олгъан РАББИ сенден нени истей? Алланъ олгъан РАББИден къркъкъ, Онынъ эписи ёлларындан кет, сев Оны ве бутюн гонълюнънен ве бутюн джанынънен Алланъ олгъан РАББИге хызмет эт. ¹³ РАББИнинъ эмирлерини ве бугунъ мен санъа буюргъан кърарларны тут. Сонъ санъа яхшы олур.

¹⁴ Бакъ! Коклер ве коклернинъ коклери, ер юзю ве ер юзюнде олгъан эписи шейлер — Алланъ олгъан РАББИнинъдир. ¹⁵ Лякин РАББИ баба-деделеринъе ашыкъ олгъан, сизни севген ве эписи халкълардан сизни, оларнынъ эвлятларыны сайлап алгъан эди. Бугунъ де ойледир.

¹⁶ Бойлеликнен, юреклеринъизни сюннет этинъиз де, энъсеси къраткъан адамлар олманъыз. ¹⁷ Чюнки Алланъыз олгъан РАББИ — алаларнынъ Алласы, раббилернинъ РАББИсидир, улу, кърудретли ве къркъунчлы Алладыр! О адамларнынъ бетине бакъмай, кърпарлар алмай. ¹⁸ О, оксюзлернинъ ве тул кърдынларнынъ даваларыны адалетли суд эте, ят халкълардан олгъанларны севе ве оларгъа питенен урба бере. ¹⁹ Аранъызда яшагъан ят халкъларындан олгъан адамларны севинъиз, чюнки Мысыр топрагъында озьлеринъиз де ят эдинъиз. ²⁰ Алланъ олгъан РАББИден къркъкъ, Онъа хызмет эт, япыш Онъа ве Онынъ Адынен ант эт. ²¹ Макъта Оны! О — сенинъ Алланъ. Сен козьлеринънен корьген эписи кърудретли ве къркъунчлы ишлерни япкъан — Алладыр! ²² Баба-деделеринъ Мысыргъа 70 джан олып кельген эди. Шимди исе Алланъ олгъан РАББИ сени кок йылдызлары киби чокъ сайылы япкъандыр!

11

Алланынъ улулыгъыны акъылда тутунъыз

¹Бойлеликнен, Алланъ олгъан РАББИни сев ве омюрбилля О буюргъан низамнамелерни, къарарларны ве эмирлерни тут. ²Унутманъыз бугунъ: Алланъыз олгъан РАББИнинъ джезаларыны, Онынъ улулыгъыны, буюк къудретини ве кучь-къуветини бильмеген ве корьмеген огъулларынъызнен лаф этмейим. ³Олар Алланынъ бельгилерини ве Мысыр падишасы олгъан фыравуннен ве бутюн онынъ топрагъынен Онынъ япкъанларыны корьмедилер. ⁴Пешинъизден къувалагъан Мысыр ордусыны атларынен ве дженк арабаларынен берабер Къызыл денъизде богъып ольдюргенини де корьмедилер. РАББИ бугунъгедже оларны гъайып алында къалдырды. ⁵Бу ерге кельгенинъиздже, сахарада сизге Алла нелер япкъаныны да корьмедилер. ⁶Рубеннинъ къабилесинден олгъан Элиавнынъ огъулары Датан ве Авирамнен нелер япкъаныны да олар корьмедилер. О заман эписи исраиллилернинъ козьлери огюнде ер ярылды да, оларнынъ къоранталарыны, чадырларыны ве бутюн малы-мулькюни ютты. ⁷Сиз исе РАББИнинъ япкъан бутюн бу улу ишлерини озь козьлеринъизнен корьдинъиз.

Алланынъ эмирлерини беджермеге кереклиги

⁸Бойлеликнен, мен бугунъ сизге буюргъан бутюн къанунны тутунъыз. Сонъ сиз къуветлешеджексинъиз ве барып, топракънынъ саиплери оладжакъсынъыз. Онынъ саиплери олмакъ ичюн, сиз озенни кечмектесинъиз. ⁹Сонъ

сиз сютнен бал акъкъан бу топракъта чокъ вакъыт яшай-джакъсынъыз. Бу топракъны РАББИ баба-деделеринъизге ве оларнынъ эвлятларына бермеге ант эткен.¹⁰ Топракънынъ саиплери олмакъ ичюн, сиз анда бараятасынъыз. Амма бу топракъ сиз чыкъкъан Мысыр топрагъы дайын дегиль. Анда урлукъны сачып, оны озь къолларынъызнен бостан киби суvara эдинъиз.¹¹ Лякин сиз мулък киби аладжакъ топракъта дагълар ве вадийлер бар. О — кок ягъмурынен суварылгъан топракътыр.¹² Алланъ олгъан РАББИ бу топракъны эйбетлей. Йылнынъ башындан сонъунадже Алланъ олгъан РАББИнинъ козьлери андадыр.

¹³ Эгер Мен бугунъ сизге буюргъан къанунны динълесенъиз ве Алланъыз олгъан РАББИни севип, джан-юрегинъизден онъа хызмет этсенъиз,¹⁴ О, дей: «Мен топрагъынъызда вакъты-вакътына кузь ве бааръ ягъмурларыны ёлларым ве сиз ашлыкъны джыярсынъыз, яш шарапны ве зейтюн ягъыны япарсынъыз.¹⁵ Туварларынъыз ичюн тарлаларынъызда отны берерим. Сиз де тойгъандже ашарсынъыз». ¹⁶ Сакъынынъыз, юреклеринъиз алданмасын ве сиз четке айланып, башкъа аллаларгъа хызмет этип табынманъыз. ¹⁷ Ёкъса, РАББИнинъ гъазабы сизге къаршы къайнар, ве О, кокни къапатып ягъмур бермез, топракъ да берекетини бермейип, РАББИ сизге береджек яхшы топракъта гъайып олурсынъыз. ¹⁸ Бойлеликнен, бу сёзлеримни джан-юреклеринъизге къойып сакъланъыз. Бельги олсун деп, оларны къолларынъызгъа багъланъыз. Хатырлатма олсун деп, козьлеринъиз арасында олсунлар. ¹⁹ Оларны огъуларынъызгъа огретинъиз. Эвинъизде олгъанда, ёлгъа чыкъкъанда, юкъламагъа яткъанда ве

уянып тургъанда олар акъкъында лаф эт. ²⁰ Оларны эвинънинъ первазларына ве араба къапуларынга яз. ²¹ Сонъ РАББИ баба-деделеринъизге бермеге ант эткен топракъта сиз ве эвлятларынгыз, ернен кок тургъандже яшарсынъыз. ²² Чюнки эгер мен сизге буюргъан къанунны тутсанъыз, Алланъыз олгъан РАББИни севсенъиз, ёлларынен юрсенъиз ве Онъа япышсанъыз, ²³ РАББИ эписи бу миллетлернинъ мулъкюни козюнъиз огюнде запт этеджек, сизлер де сизден буюк ве чокъ сайылы халкъларнынъ мулъкюни аладжакъсынъыз. ²⁴ Аягъынъыз басаджакъ эр ер сизинъ олур. Сахра ве Ливан, Фират дёрёсы ве Акъ денъиз топрагъынъызнынъ сынъырлары олурлар. ²⁵ Кимсе сизге къаршы турып оламаз. Алланъыз олгъан РАББИ сизге айткъаны киби, сиз басаджакъ бутюн топракъны къоркъу ве дешет къаплайджакъ.

²⁶ Мына, мен бугунъ сизинъ огюнъизге бахыт ве къаргъышны къоям. ²⁷ Эгер мен бугунъ буюргъан Алланъыз олгъан РАББИнинъ эмирлерини динълесенъиз, сизге бахыт олур. ²⁸ Эгер Алланъыз олгъан РАББИнинъ эмирлерини динълемесенъиз, мен сизге бугунъ буюргъан ёлдан четке урулып, башкъа, сизге белли олмагъан аллаларнынъ пешинден кетсенъиз, сизге къаргъыш олур.

²⁹ Саип олмакъ ичюн, бу топракъкъа бараятасынъ. Алланъ олгъан РАББИ сени анда алып кетиргинен, бахтлы сёзлерни Геризим дагънынъ тёпесинде, къаргъышны исе Эвал дагънынъ тёпесинде айт. ³⁰ Бу дагълар Иорданнынъ башкъа тарафында, кунъ баткъан тарафына кеткен ёлда, Аравада яшагъан ханаанлыларнынъ топрагъында, Гилгалнынъ къаршысында, Морэ орманы янынъдадыр. ³¹ Топракънынъ саиплери олмакъ ичюн, сиз Иордан

озенини кечмектесинъиз. Алланъыз олгъан РАББИ оны сизге бере. Сиз онынъ саиплери оладжакъсынъыз ве анда ерлешип яшайджакъсынъыз.³² Мен сизге бугунъ буюргъан эписи низамнамелерни ве къарарларны мытлакъа тутунъыз.

12

Раббиге тек бир ерде ибадет этмек керек

¹Мына низамнамелер ве къарарлар. Баба-деделеринъизнинъ Алласы олгъан РАББИ санъа мулк оларакъ берген топракъта оларны мытлакъа тутунъыз. Топракъта бутюн омрюнъиз девамьнда оларны тутунъыз.² Сиз миллетлернинъ мулкюни запт эткенинъизнен, оларнынъ озь аллаларына хызмет эткен ерлерини: юксек дагъларнынъ ве байырларнынъ устюндеки, эр пытакълы терек тюбюндеки ерлерининъ эписини мытлакъа ёкъ этинъиз.³ Къурбан чалгъан ерлерини йыкъынъыз, пут ташларыны парланъыз, Ашера путуна табынма диреклерини атешке якъынъыз, аллаларынынъ путларыны да кесинъиз. Шу ерден адларыны ёкъ этинъиз.⁴ Олар ибадет эткенлери киби, сизлер Алланъыз олгъан РАББИге ибадет этмёнъиз.⁵ Амма эписи къабилелеринъизден, анда Онынъ Намы олсун деп, Алланъыз олгъан РАББИ бир ерни сайлайджакъ. Анда Алланы къыдырынъыз ве анда барынъыз.⁶ Анда къурбан этип, айванларны бутюнлей якъынъыз, башкъа къурбанларынъызны чалынъыз, махсулларынъыздан он пайда бир пайыны кетиринъиз, шахсий бахшышларынъызны беринъиз, адакъларынъызны япынъыз, озь истегинъиз боюнджа бахшышларынъызны,

туварлар ве къой-эчкилеринъизнинъ биринджи несилини кетиринъиз. ⁷Анда, Алланъыз олгъан РАББИнъизнинъ огюнде къоранталарынъизнен берабер ашанъыз ве Алланъыз олгъан РАББИнинъ сизге берген бахшышларына, озъ къолларынъизнен осьтюрген бутюн махсулларынъызгъа шенъленинъиз.

⁸Бугунъ биз мында, кимге не догъру корюльгенини япамыз. О ерде исе мында япкъанымызны япмакъ керекмей. ⁹Шимди биз раатлыкъ ерине барып етмедик, Алланъыз олгъан РАББИ сизге береджек мулъкни алмадыкъ. ¹⁰Лякин Иорданнынъ башкъа тарафына кечип, Алланъыз олгъан РАББИ сизге мулък этип берген топракъкъа ерлешеджексиз. О заман О, чевре-четинъиздеки душманларынъызгъа сени теляшландырмагъа ёл бермез, сиз хавфсыз яшайджакъсыз. ¹¹О заман Алланъыз олгъан РАББИ, Онынъ Намы анда олсун деп, бир ерни сайлайджакъ. Мен сизге буюраджакъ шейлерининъ эписини анда алып кетиринъиз: къурбан этип, айванларны бутюнлей якъынъыз, башкъа къурбанларынъизны чалынъыз, махсулларынъыздан он пайда бир пайыны ве шахсий бахшышларынъизны беринъиз ве адакъларынъызгъа коре РАББИге ваде эткенлеринъизни кетиринъиз. ¹²Алланъыз олгъан РАББИнинъ огюнде сиз, огъуллерынъыз ве къызларынъизнен, къуллерынъыз ве хызметчи апайларынъизнен берабер шенъленинъиз. Аранъызда яшагъан левийлилер де шенъленсин, чюнки оларнынъ шахсий топракъ мирасы ёкътыр. ¹³Сакъын, сен истейджек эр ерде къурбан этип, айванларны бутюнлей якъма. ¹⁴Ялынъыз тек къабилелеринъизнинъ арасында РАББИ сайлайджакъ бир ерде къурбан чалынъыз. Анда

къурбан этип, айванларны бутюнлей якъ ве мен сизге буюраджакъ шейлернинъ эписини яп.

¹⁵Амма, Алланъыз олгъан РАББИнинъ берекет бергенине коре, джанынъ истеген вакъытта, эписи яшагъан ерлеринъизде, РАББИ сизге берген малны соймагъа ве этни ашамагъа мумкюнсинъиз. Оны эм эялланмагъан, эм эяллангъан адамлар эм ала кийикни, эм сыгъынны киби ашамакъ мумкюн. ¹⁶Тек къаныны ашап-ичменъиз, оны сув киби ерге тѣкюнъиз. ¹⁷Ашлыгъынънынъ, шарабынънынъ, зейтюн ягъынънынъ он пайда бир пайыны, туварларнынъ ве къой-эчкилерининъ биринджи несилини, эписи ваде эткен адакъларынъны, озъ истегинънен берген бахшышларынъны ве шахсий бахшышларынъны яшагъан ерлеринъде ашамагъа олмаз. ¹⁸Лякин бунынъ эписини Алланъыз олгъан РАББИ сайлайджакъ ерде, Онынъ огюнде аша. Огълунъ ве къызынънен, къулунъ ве хызметчи апайынънен берабер аша. Аранъызда яшагъан левийли де сеннен ашасын. Алланъ олгъан РАББИнинъ огюнде къолларынъызнен бутюн япылгъанына къуван. ¹⁹Сакъын, топрагъынъда яшагъан эписи кунълеринъде левийлилерни унутма.

²⁰Алланъ олгъан РАББИ, айткъаны киби, сынъырларынъны кенълештиргенинен, джанынъ эт ашамагъа истегенинен, сен: «Айды, эт ашайым», — десенъ, истегинъе коре этни аша. ²¹Намым мында олсун деп, Алланъ олгъан РАББИ сайлайджакъ ерден сен узакъ олсанъ биле, бу акъта да мен санъа эмир эткеним киби, РАББИ санъа берген туварлардан ве къой-эчкилерден айванларны алып сой да, яшагъан ерлеринъде истегинъе коре оларны аша. ²²Оларны ала кийик ве сыгъынны киби аша. Эм

эяллангъан адамлар, эм эялланмагъан адамлар оларны ашамакъ мумкюн. ²³ Лякин сакъын-сакъын къанны ашап-ичме, чюнки къан — джандыр. Джанны этнен бербер ашама. ²⁴ Оны ашап-ичмек олмаз. Сув киби ерге тѣк оны. ²⁵ Оны ашап-ичме. Сонъ санъа ве сенинъ эвлятларынгъа яхшы олур. Бойлеликнен, РАББИнинъ козюнде догъру шейни япаджакъсынъ. ²⁶ Лякин азиз шейлеринъни ве ваде эткен адакъларынгъаны алып, РАББИ сайлайджакъ ерге кетир. ²⁷ Алланъ олгъан РАББИнинъ къурбан чалынгъан еринде къурбан этип, айванларны бутюнлей якъкъанда, этни ве къанны къурбан эт. Къурбанларынгъанынгъа къаныны Алланъ олгъан РАББИнинъ къурбан ери янына тѣк, этини исе аша.

²⁸ Мен санъа буюргъан эписи сѣзлеримни дингълеп тут. Сонъ, Алланъ олгъан РАББИнинъ козюнде яхшылыкъ ве догърулыкъ этсенъ, санъа ве сенинъ эвлятларынгъа эбедиен яхшы олур.

Путларгъа ибадет этменъиз

²⁹ Миллетлернинъ мулъкюни запт этмек ичюн, анда бараятасынъ. Алланъ олгъан РАББИ оларны огюнъизден ѳкъ эткенинен, сен, оларнынъ мулъкюни алып, топракъларында ерлешеджексинъ. ³⁰ Олар сенден ѳкъ этильген сонъ, сакъын, оларнынъ пешинден кетип, олар тюшкен къапкъангъа тюшме. «Бу миллетлер аллаларына насыл ибадет эткенлер? Мен де ойле япайым!» — деп аллаларыны къыдырма. ³¹ Алланъ олгъан РАББИге олар киби ибадет этме. Чюнки олар аллаларына РАББИге пис олгъан ве кореджек козю олмагъан шейлерни япалар. Олар озъ аллалары ичюн огъуларыны ве

къызларыны атешке якъалар. ³² Мен сизге бутюн эмир эткенимни тутып япынъыз. Онъа бир шейни къошма, бир шейини де четке ташлама.

13

¹ Эгер аранъызда пейгъамберлик япкъан я да тюшлерден келеджекни бильген адам пейда олса ве сизге бир бельги я да аджайип шей акъкъында айтып, ² сизге белли олмагъан аллалар акъкъында: «Айдынъыз, башкъа аллаларнынъ пешинден кетип, оларгъа хызмет этейик», — десе, бу адам айткъан бельги я да аджайип шей ерине кетирильсе де, ³ шу пейгъамбернинъ я да тюшлерден келеджекни бильген шу адамнынъ айткъанларыны динълеменъиз. Алланъыз олгъан РАББИ, сиз Оны бутюн джанынъызнен ве бутюн юрегинъизнен севгенининъизни бильмек ичюн, сизлерни сынай. ⁴ Алланъыз олгъан РАББИнинъ пешинден кетинъиз, Ондан къоркъунъыз, Онынъ эмирлерини беджеринъиз, Онынъ сесини динъленъиз, Онъа хызмет этинъиз ве Онъа садыкъ олунъыз. ⁵ О пейгъамберни я да тюш тарифлеген адамны исе ольдюрмек керек. Алланъыз олгъан РАББИ сизни Мысыр топрагъындан чыкъарып, къуллукъ эвинден сатын алгъан. Шу адам исе сизни Алланъ олгъан РАББИден вазгечтирге ве О, буюргъан ёлдан урмагъа истеди. Ёкъ этинъиз аранъыздан бу яманлыкъны.

⁶ Эгер ананънынъ огълу олгъан агъанъ, сенинъ огълунъ, къызынъ, севимли апайынъ, я да джанынъ киби якъын олгъан достунъ: «Айды, башкъа аллаларгъа хызмет этейик», — деп, сени гизли къандырса, санъа ве баба-деделеринъе белли олмагъан аллаларгъа, ⁷ чевре-четинъде

яшагъан, ер юзюнинъ бир башындан сонъунадже, якъын ве узакъ олгъан халкъларнынъ аллаларына хызмет этмеге чагъырса, ⁸ онен разы олма, динълеме биле оны. Козюнъ оны аджымасын. Мерамет этме онъа, оны къорчалама. ⁹ Лякин мытлакъ ольдюр оны. Оны ольдюрмек ичюн къолунъны биринджи олып котер, сонъ да бутюн халкъ къолуны котерсин. ¹⁰ Оны ташнен урып ольдюр, чюнки о сени Алланъдан, сени Мысыр топрагъындан, къуллукъ эвинден алып чыккъан РАББИден вазгечтирмеге тырышкъан эди. ¹¹ Бутюн Исраиль буны эшитип къоркъар ве илериде аранъызда бойле яманлыкъ япмаз.

¹² Эгер сен, Алланъ олгъан РАББИ санъа яшамакъ ичюн береджек шеэрлернинъ биринде ¹³ аранъызда бош, ярамаз адамлар пейда олгъан ве шеэрде яшагъанларны ёлдан урып, сизге белли олмагъан аллалар акъкъында: «Айдынъыз, башкъа аллаларгъа хызмет этейик», — дегенлерини эшитсень, ¹⁴ бу шейни яхшы этип тешкер, бакъ ве сора. Эгер бу пис шей аранъызда акъкъатен пейда олгъан олса, ¹⁵ о шеэрде яшагъанларны мытлакъа къылычнен урып ольдюр. Оларны айырып, бутюнлей ёкъ эт. Шеэрде олгъан эписини де ёкъ эт, туварларыны да къылычнен урып ольдюр. ¹⁶ Бутюн запт этильген мал-мулкюни исе мейданнынъ ортасына джый да, шеэрни ве бутюн гъаниметини толусынен Алланъ олгъан РАББИ ичюн атешнен якъ. О эбедиен виране олсун, оны ич бир заман янъыдан къурмасынлар. ¹⁷ Айырылып, бутюнлей ёкъ этиледжек шейлерден ич бирини алма. Сонъ РАББИнинъ гъазабы тынчланыр, ве О, санъа мерамет косьтерип, сени аджыр ве баба-деделеринъе ант эткени киби, сени чокълаштырыр. ¹⁸ Шунынъ ичюн Алланъ олгъан

РАББИнинъ сесини динъле, Онынъ мен санъа бугунъ буюргъан эмирлерини тут ве Алланъ олгъан РАББИнинъ огюнде догърулыкъ япып яша.

14

Яныгъыны бильдириюв акъкъында

¹Сиз — Алланъыз олгъан РАББИнинъ огъулары-сынъыз. Тенинъизни кесменъиз, олюлер ичюн янып козьлеринъизнинъ устюнден сачларынъызны къыркъманъыз. ²Чюнки Алланъ олгъан РАББИнинъ сен — азиз халкъысынъ. Ер юзюнде олгъан эписи халкълардан РАББИ сени Озь шахсий халкъы этип сайлагъан.

Аш акъкъында къануннаме

³Бир тюрлю пис шейни ашама. ⁴Сизге ашамагъа мумкюн олгъан айванлар мына: бугъа, къой, эчки, ⁵сыгъын, гъазель, ала кийик, кийик теке, антилоп, джейран, дагъ къою. ⁶Туякълары болюнген, я да экиге айырылгъан ве кевшекни кевшеген айванларнынъ эписини ашанъыз. ⁷Лякин кевшекни кевшеген ве туякълары экиге болюнген айванлардан мына буларны ашаманъыз: девени, тавшанны ве къая къоянны. Чюнки олар кевшеселер де, туякълары экиге болюнмеген. Олар сиз ичюн арамдыр. ⁸Домузны да ашаманъыз. Онынъ туякълары экиге болюнген, амма о кевшемей. Домуз сиз ичюн арамдыр. Бу айванларнынъ этини ашаманъыз, лешине де токъунманъыз.

⁹Сувда яшагъанларнынъ эписинден ялдавучларынен пуллары олгъанларнынъ эр тюрлю сойларыны ашанъыз.

¹⁰Пулларынен ядавучлары олмагъан сойларыны исе ашамангъыз — олар сиз ичюн арамдыр.

¹¹Эр бир эял къушны ашангъыз. ¹²Лякин буларны сизге ашамагъа мумкюн дегиль: къарталны, акъбабаны, денгъиз къарталыны, ¹³чайлакъны, шаинни, санкъурны ве онынъ ич бир союны, ¹⁴къузгъунны ве онынъ ич бир союны, ¹⁵деве къушуны, миявкъушны, чагъаланы, къыргъыйны ве онынъ ич бир союны, ¹⁶пугъуны, аджибабаны, акъ байкъушны, ¹⁷къашыкъ къушны, леш къарталыны, бакъланны, ¹⁸лейлекни, балыкъ чильни ве онынъ ич бир союны, опепопны ве яркъанатны.

¹⁹Учкъан боджеклернинъ эписи сиз ичюн арамдыр, оларны ашамангъыз. ²⁰Эр бир эял къушны ашангъыз.

²¹Ич бир тюрлю ольген шейни ашамангъыз. Сизинъ шеэрлерингъизде ят халкълардан олгъанларгъа берингъиз оны. О, оны ашасын. Я да бу ольген шейни сатынгъыз онгъа. Сиз исе — Аллангъыз олгъан РАББИнинъ азиз халкъысынгъыз.

Улакъны анасынынъ сютуне пиширменгъиз.

Он пайда бир пай

²²Тарладан эр йыл джыйгъан берекетингъден он пайда бир пайыны мытлакъа айыр ²³ве оны Аллангъ олгъан РАББИнинъ огюнде, Намы олсун деп, сайлагъан ерде аша. Ашлыгъыннынъ, яш шарабынынъ ве зейтюн ягъыннынъ он пайда бир пайыны, туварлар ве кбой-эчкилерининъ биринджи несилини де, Аллангъ олгъан РАББИден омюрбилля къоркъмагъа огренмек ичюн, алып аша. ²⁴Аллангъыз олгъан РАББИ сангъа чокъ берекет берген вакъытта, эгер сен Аллангъ олгъан РАББИнинъ,

Намы анда олсун деп, сайлагъан еринден пек узакъ яшасанъ ве шунынъ эписини анда алып кетип оламасанъ,²⁵ шу шейлеринъни парагъа сат да, о паранен къолунъда Алланъ олгъан РАББИ сайлагъан ерге кель. ²⁶О парагъа эр тюрлю джанынъ истеген шейлерни: туварлар, къой-эчкилер, шарап ве ичкини, эм де башкъа эр тюрлю джанынъ сорагъан шейлерни, — сатын ал ве анда Алланъ олгъан РАББИнинъ огюнде ашап, эвдекилеринънен берабер шенълен.

²⁷Сиз яшагъан ерлеринъизде олгъан левийлилерни де унутманъыз, чюнки оларнынъ, сенинъ киби, мал-мулькюнинъ пайы ёкътыр. ²⁸Эр учъ йыл кечкенинен йылнынъ эписи берекетининъ он пайда бир пайыны айыр да, яшагъан ерлеринъе къой. ²⁹Сонъ, сенинъ киби пайлары ве мал-мулькю олмагъан левийлилер кельсинлер. Сизинъ ерлеринъизде ят халкълардан олгъанлар, оксюзлер, тул апайлар да келип, тойгъандже ашасынлар. Сонъ Алланъ олгъан РАББИ санъа эр бир туткъан ишинъде берекет берер.

15

Единджи йыл

¹Единджи йылнынъ сонъунда борджларны сорама. ²Бу бойле олмакъ керек: башкъасына борджкъа берген эр бир адам борджуны сорамасын, оны башкъа адамдан я да семетдешинден сорамасын, чюнки РАББИ ичюн борджны сорамамакъ илян этильгендир. ³Ябанджыдан сора. Семетдешинънинъ борджуны исе сорама. ⁴Лякин аранъызда фукъаре олмамакъ керек, чюнки Алланъ

олгъан РАББИ санъа шахсий мал-мульк киби береджек топракъта мытлакъа санъа буюк бахыт береджек. ⁵Ялынъыз Алланъ олгъан РАББИнинъ сесини дикъкъатнен динъле, ве мен санъа бугунъ буюргъан бу эписи эмирлерни гъайретнен беджер. ⁶Чюнки Алланъ олгъан РАББИ айткъаны киби, санъа берекет береджек. Сен башкъа миллетлерге борджкъа береджексинъ, озюнь исе борджкъа алмайджакъсынъ. Башкъа миллетлерге башлыкъ этеджексинъ, олар исе санъа башлыкъ этмейджек.

⁷Эгер Алланъ олгъан РАББИ санъа береджек топракъта, сен яшагъан ерлеринънинъ биринде семетдешлеринъден бири фукъаре олса, юрегинъни къаттырма, фукъаре семетдешинъден чевирильме. ⁸Аксине, къолунъны ачып, мытлакъа онынъ эр бир мухтаджыны эда этмек ичюн онъа борджкъа бер. ⁹Сакъын, юрегинъде: «Единджи йыл, я да багъышлав йылы, якъынлаша», — деген ярамазлыкъ тюшюнме, фукъаре семетдешинъе мераметсизликнен бакъма, онъа ёкъ деме. Олмаса, о, санъа къаршы РАББИге агъланыр, ве башынъа гуна олур. ¹⁰Мытлакъа бер онъа борджкъа, эм бергенинъде юрегинъ къызгъанмасын, чюнки шу ишинъ ичюн Алланъ олгъан РАББИ санъа эписи япкъанларынъда ве къолунънынъ эписи ишлеринде берекет береджек. ¹¹Яшагъан топрагъынъдан фукъарелер ич бир вакъыт ёкъ олып кетмезлер. Онынъ ичюн мен санъа эмир этем: топрагъынъдаки семетдешинъе, ёкъсулларгъа ве фукъарелерге мытлакъа къолунъны ач.

Къулларгъа оладжакъ мунасебет

¹²Эгер семетдешлеринъден олгъан еудий акъай я да еудий апай санъа сатылсалар ве сен ичюн алты йыл хызмет этселер, единджи йылында оларны азат эт. ¹³Оны азат эткенде, бош къолнен оны йиберме. ¹⁴Онъа бир пай къой-эчкилеринъден, анбарынъдан ве шарап чапчагъынъдан мытлакъа бер. Алланъ олгъан РАББИ санъа бахшыш оларакъ береджек шейлеринъден бер онъа бир пай. ¹⁵Унутма: сен де Мысыр топрагъында къул олгъан эдинъ, ве Алланъ олгъан РАББИ сени сатын алгъандыр. Шуннынъ ичюн де бугунъ мен санъа бу шейни эмир этем. ¹⁶Эгер къулунъ сенде яхшы олгъаны ве о сени ве эвинъни бегенгени себебинден о, санъа: «Мен сенден кетмеге истемейим», — десе, ¹⁷бир биз алып, онынъ къулагъыны бизнен тешип къапугъа мыхла. Сонъ о, эбедиен сенинъ къулунъ олур. Къул апайынъа да ойле яп. ¹⁸Къулунъны азат этмеге санъа къыйын олмасын, чюнки о алты йыл девамьында санъа ыргъатнынъ ишине коре эки къат чокъ чалышкъан. Сонъ Алланъ олгъан РАББИ санъа эр туткъан ишинъде берекет береджек.

Айваннынъ биринджи догъгъан несили

¹⁹Туварларыннынъ ве къой-эчкилериннинъ бугюн биринджи догъгъан эркек несилини Алланъ олгъан РАББИге багъышла. Биринджи догъгъан бугъаларны чалыштыртма, биринджи догъгъан къой-эчкилерини де къыркъма. ²⁰Амма эр йыл къорантанънен берабер РАББИ сайлайджакъ ерде, Алланъ олгъан РАББИнинъ огюнде оларны аша. ²¹Лякин эгер о айванларнынъ

бир къусуры олса, о топал, кёр я да башкъа бир къусуры олса, оны Алланъ олгъан РАББИге къурбан чалма. ²²Оны яшагъан ерлеринъде аша. Кийик аланы я да сыгъынны киби, оны эм эялланмагъан, эм эяллангъан адамлар ашамакъ мумкюн. ²³Тек къаныны ашамагъа олмаз. Оны сув киби ерге тѣк.

16

Песах Байрамы

¹Авив айыны унутмайып, Алланъ олгъан РАББИге Песах байрамыны яп, чюнки Алланъ олгъан РАББИ сени геджесинен Мысырдан авив айында алып чыкъты. ²Намы олсун деп, РАББИ сайлайджакъ ерде, туварларынъдан ве къой-эчкилеринъден Алланъ олгъан РАББИге Песах къурбаныны чал. ³Оны ашап, маянен пиширилген ич бир шейни ашама. Еди кунъ оны маясыз пишкен отъмекнен, беля отъмегинен аша, чюнки сен ашыкъып, Мысыр топрагъындан чыкъкъансынъ. Буны япып, сен омюрбилля Мысырдан чыкъкъан кунюни акъылынъда тутаджакъсынъ. ⁴Еди кунъ девамында бутюн топрагъынъда мая олмасын. Биринджи куннинъ акъшам чалгъан къурбан этинъден сабагъадже бир шей къалмасын. ⁵Алланъ олгъан РАББИ санъа яшамакъ ичюн береджек эр бир ерлеринъде Песах къурбаныны соймагъа олмаз. ⁶Ялынъыз, Намы олсун деп, Алланъ олгъан РАББИ сайлайджакъ ерде, акъшам вакътында, кунъ баткъанда Песах къурбаныны сой. Айны шу вакъытта сен Мысырдан чыкъкъансынъ. ⁷Оны Алланъ олгъан РАББИ сайлайджакъ ерде пишир ве аша. Айланыр куню исе эвинъе къайтмакъ

мумкюнсинъ. ⁸ Алты кунъ маясыз пишкен пителерни аша. Единджи куню исе Алланъ олгъан РАББИ ичюн буюк топлашув олсун. Ич бир тюрлю иш этме.

Афталар Байрамы

⁹ Озюнъе еди афта сай. Пишкен ашлыкъны оракънен орып башлагъан вакътынъдан бу еди афтаны сай. ¹⁰ О заман Алланъ олгъан РАББИ ичюн Афталар Байрамыны яп. Алланъ олгъан РАББИ санъа насыл берекет берген олса, истегинъе коре бахшышларынъны кетир ¹¹ ве Алланъ олгъан РАББИнинъ огюнде шеньлен. Сен, огълунъ, къызынъ, хызметчи акъайларынъ ве апайларынъ, сизинъ ерлеринъизде яшагъан левийлилер, аранъызда ят халкълардан олгъанлар, оксюзлер ве тул апайлар, Намы олсун деп, Алланъ олгъан РАББИ сайлайджакъ ерде шеньленинъиз. ¹² Мысырда къул олгъанынъны акъылынъда тут ве эписи бу низамнамелерни тут ве беджер.

Чалашлар Байрамы

¹³ Арманларынъдан ашлыкъ джыйылгъанынен ве юзюмликлеринъден шарап япылгъанынен, еди кунъ девамында Чалашлар Байрамыны яп. ¹⁴ Байрамда шеньленинъиз: сен, огълунъ, къызынъ, хызметчи акъайларынъыз ве апайларынъыз, ве сизинъ ерлеринъизде олгъан левийлилер, ят халкълардан олгъанлар, оксюзлер ве тул апайлар. ¹⁵ Еди кунъ девамында Алланъ олгъан РАББИ сайлайджакъ ерде РАББИге байрам эт. Чюнки Алланъ олгъан РАББИ бутюн япкъанларынъда ве эр туткъан ишлеринъде санъа берекет береджек. Сен керчектен де шеньленеджексинъ.

¹⁶Йылда учъ кере эписи акъайларынынъыз Алланъ олгъан РАББИ сайлайджакъ ерге, Онынъ огюне кельмек кереклер: Маясыз Пишкен Пите Байрамында, Афталар Байрамында ве Чалашлар Байрамында. РАББИнинъ огюне кимсе бош къолнен кельмесин. ¹⁷Эписи, Алланъ олгъан РАББИ оларгъа берген берекетине коре бахшышларыны кетирип кельсинлер.

Адалетли уюм

¹⁸Алланъ олгъан РАББИ сангъа береджек эписи ерлерингизде къабилелерингиз ичюн къадыларны ве реберлерни къой. Олар халкъны адалетли суд этсинлер. ¹⁹Суд эткенде, Къанунны бозмасынлар, адамлар арасында фаркъ этмесин ве бахшыш-къапарлар алмасынлар, чюнки бахшышлар икметли адамларнынъ козьлерини кёр этелер ве инсафлы адамларнынъ сёзлерини ялангъа чевирелер. ²⁰Адалетни, ялынъыз адалетни къыдырсынлар. Сонъ сен сагъ къаладжакъсынъ ве Алланъ олгъан РАББИ сангъа береджек топракнынъ саиби оладжакъсынъ.

²¹Озюнге Алланъ олгъан РАББИ ичюн къурбан ерини къургъаныннен, янында Ашера путуна табынма диреги оларакъ ич бир терек сачма. ²²Пут ташларыны да озюнге тиклеме. Алланъ олгъан РАББИнинъ оларыны кореджек козю ёкъ.

17

¹Алланъ олгъан РАББИге къусуры я да бир де бир эхиклиги олгъан бугъа я да къойны къурбан чалма, чюнки бу, Алланъ олгъан РАББИ ичюн писликтир.

²Эгер Алланъ олгъан РАББИ санъа береджек ерлеринъде акъай я да апай Онынъ козю огюнде яманлыкъ япса, бойле этип Алланъ олгъан РАББИнинъ Васietiни бозса ³ве меним разылыгъыма къаршы башкъа алларгъа хызмет этип башласа ве оларгъа, кунешке, айгъа я да бутюн кок ордусына табынса, ⁴ве сен бунынъ акъкъында эшитип хабердар олсанъ, оны яхшы этип къыдыр. Эгер бу акъыкъатен керчек олса ве бу пислик Исраильде япылгъан олса, ⁵бу яманлыкъны япкъан акъайны я да апайны шеэр араба къапулары янына кетир ве, о, акъаймы, апаймы, ташларнен урып ольдюр оны. ⁶Эки я да учь шаатнынъ сёзюне коре бу адам ольдюрильмек керек. Бир шаатнынъ сёзюне коре ольдюрмеге олмаз. ⁷Оны ольдюрмек ичюн, шаатлар биринджи ташлар атсын, сонъ бутюн халкъ ташларны атсынлар. Бойле этип, аранъыздаки яманлыкъны ёкъ эт.

⁸Эгер бир де бир дава: адам ольдюрюви, тартышма, я да уджюм давасыны санъа чезмеге пек къыйын олса, ве шеэрлеринъизде меселе давалы къалса, бар да, Алланъ олгъан РАББИ сайлайджакъ ерге кет. ⁹Левийли руханийлерге ве о заман олгъан къадыгъа барып, олардан меселенинъ чезювини сора. Олар санъа меселе акъкъында укюм чыкъараджакълар. ¹⁰РАББИ сайлайджакъ ерде олар санъа насыл айтсалар, ойле де яп. Мытлакъа оларнынъ огреткенлерининъ эписини беджер. ¹¹Олар санъа огреткен къанунгъа ве берген къараргъа коре яп. Оларнынъ айткъанларындан не сагъгъа не солгъа айланма. ¹²Ким терс этип, Алланъ олгъан РАББИнинъ огюнде хызмет эткен руханийни я да къадыны динълемесе, о адамны ольдюрмек керек.

Бойлеликнен, яманлыкъны Исраильден ёкъ эт. ¹³Бутюн халкъ буны эшитип къоркъар ве илериде бойле терслик этмез.

Падишаны сайлав

¹⁴Алланъ олгъан РАББИ санъа береджек топракъкъа кельгенинънен ве онынъ саиби олып, анда ерлешкенинънен: «Чевре-четимдеки миллетлерде олгъаны киби, мен де озюме падиша къояйым», — десенъ, ¹⁵озюнъе падишалыкъкъа мытлакъа Алланъ олгъан РАББИ сайлайджакъ адамны къой. Падишалыкъкъа саметдешлеринъден олгъан акъайны къой. Санъа саметдеш олмагъан ябанджыны падишалыкъкъа къоймагъа олмаз. ¹⁶Ялынъыз о, озюне чокъча атларны алмасын, ве, чокъча атларны алмакъ ичюн, халкъны Мысыргъа къайтармасын. РАББИ: «Сизге анда кене къайтмагъа олмаз», — деди. ¹⁷Чокъ апайларны да алмасын. Алса, юрегини бозар. Кумюшнен алтынны да озюне пек чокъ топламасын.

¹⁸Падишалыкъ этмек ичюн, тахткъа минген сонъ, о, озюне левийли руханийлерде олгъан китаптан бу Къанунны кочюрип алмакъ керек. ¹⁹Бу Къанун падишада олсун. Падиша оны омюрбилля окъусын, Алласы олгъан РАББИден къоркъсун ве бу Къануннынъ эписи сёзлерини ве бу низамнамелерни тутсун ве оларны беджерсин. ²⁰Онынъ юреги саметдешлеринден юксек олмасын ве о бу эмирлеринден не сагъгъа, не солгъа айланмасын. Сонъ чокъ кунълер девамында о ве эвлятлары Исраильде падишалыкъ этеджеклер.

18

Руханийлернинъ пайы

¹Левийли руханийлер, — бутюн Левийнинъ къабилеси, — башкъа исраиллилер аладжакъ топракънынъ пайыны киби бир пайны ве мал-мулькни алмайджакъ. Олар РАББИге атеште берильген къурбанларындан ве Онынъ мал-мулькюнден ашайджакълар. ²Семетдешлерининъ арасында онынъ пайы олмасын. РАББИ оларгъа айткъаны киби, О, Озю — оларнынъ мал-мулькюдир. ³Ким халкътан бугъаны я да къой-эчкини къурбан чалса, руханийлерге бир пай бермек керек; олар къурбаннынъ курегини, эки янагъыны ве къарныны берсинлер. ⁴Оларгъа ашлыгъыннынъ биринджи берекетинден, яш шарабындан ве зейтюн ягъынъдан бир пайны, сюрюнден биринджи къырккъъан юнден бир пайны да оларгъа бермек керексинъ. ⁵Чюнки Алланъ олгъан РАББИ оларны эписи къабилелеринден сайлап алгъан; олар ве эвлятлары омюрбилля турып, РАББИнинъ ады ичюн хызмет этсинлер.

⁶Эгер бир левийли, о, вакътынджа яшагъан къасабаларындан биринден, исраиллилер олгъан бутюн топрагъындан кетип, джан-юректен истеп, РАББИ сайлайджакъ ерге кельсе, ⁷ве РАББИнинъ огюнде тургъан семетдешлери левийлилер киби, Алласы олгъан РАББИ ичюн хызмет этсе, ⁸башкъаларынен берабер айны шу пайны ашамакъ керек. Бабасындан къалгъан мал-мулькюни сатып алынгъан акъчасына бакъмасынлар.

Мушрикълернинъ адетлерини огренменъиз

⁹ Алланъ олгъан РАББИ санъа береджек топракъкъа киргенинънен, андаки миллетлер япкъан писликни япмагъа огренме. ¹⁰ Аранъызда къызыны я да огълуны атешке якъып къурбан чалгъан адамлар, фалджылар, аляметлерни бакъып келеджекни айткъанлар, ырымджылар, этнеджилер, ¹¹ къаргъышлар айткъан, рухларнен лаф эткенлер, джинлерни чагъыргъанлар, ольген адамларнынъ рухларынен лаф эткенлер олмасын. ¹² Чюнки буны япкъан эр ким РАББИнинъ огюнде пистир, ве бу писликлер ичюн Алланъ олгъан РАББИ оларны огюнден къувалай. ¹³ Алланъыз олгъан РАББИнинъ огюнде къусурсыз ол.

Келеджек Пейгъамбер

¹⁴ Сен бу миллетлернинъ малыны запт этеджексинъ; олар аляметлерни тарифлегенлерни ве фал бакъкъанларны динълейлер, санъа исе Алланъ олгъан РАББИ бунъа разылыкъ бермеген. ¹⁵ Алланъ олгъан РАББИ сизинъ аранъыздан, агъа-къардашларынъыздан, манъа ошагъан бир пейгъамберни сизге асыл этеджек. Оны динъленъиз. ¹⁶ Чюнки сен Хорев еринде исраиллилер топлашкъан куню Алланъ олгъан РАББИден: «Бир даа Аллам олгъан РАББИнинъ сесини эшитмеге ве бу буюк атешни коръмеге истемейим. Ойле олмаса, олерим!» — деп сорадынъ. ¹⁷ РАББИ манъа о заман бойле деди: «Оларнынъ айткъанлары яхшыдыр. ¹⁸ Мен олар ичюн семетдешлерининъ арасындан санъа ошагъан пейгъамберни асыл этерим. Айтаджакъ сёзлерини Мен онъа береджегим. О, оларгъа айтаджакъларыннынъ эписи Меним эмирлериме коре оладжакъ.

¹⁹ Бир де бир адам, Меним адымдан бу пейгъамбернен айт-таджакъ сёзлеримни динълемесе, Мен Озюм о адамдан сораиджагъым. ²⁰ Лякин эгер, Мен онъа буюрмайып, бир пейгъамбер, джесарети етип, Меним адымдан бир де бир шей айтса, я да башкъа аллаларнынъ адындан бир де бир шей айтса, шу пейгъамберни ольдюринъиз». ²¹ Сен: «О айткъаныны РАББИ дегенми, демегенми, насыл танып олурмыз?» — деп тюшюнмек мумкюнсинъ. ²² Эгер пейгъамбер бир де бир шейни РАББИнинъ адындан айтып да, лафы догъру олмаса, я да ерине кельмесе, демек, бу сёзлерни РАББИ айтмагъан, ве бу пейгъамбер, джесарети етип, буны озюнден айткъан. Ондан асыл къоркъма.

19

Сыгъынакъ шеэрлери акъкъында

¹ Алланъ олгъан РАББИ топракъларыны сангъа береджек миллетлерни ёкъ эткенинен, сен топракънынъ саибни олгъанынънен ве шеэрлеринде ве эвлеринде ерлешкенинънен, ² Алланъ олгъан РАББИ сангъа мулък оларакъ береджек топракъта учъ шеэр айыр. ³ Анда ёл яса ве Алланъ олгъан РАББИ сангъа мулък оларакъ береджек бутюн топракъны учъ къысымгъа боль. Башкъа адамны ольдюрген эр кимнинъ анда къачмагъа чареси олур. ⁴ Ким-де-ким башкъа адамгъа эвеллери душман олмайып, оны тесадюфен ольдюрсе, бойле къатиль анда къачмакъ ве сагъ къалмакъ мумкюн. ⁵ Месея, бир адам биревнен ормангъа одун кесмеге кете. Анда терекни кесмек ичюн балтасыны салагъанда, балта туютесинден тюшип башкъа адамны ура, ве о оле. Ойле адам о шеэрлернинъ бирине къачып

сакъланмакъ мумкюн. ⁶Олмаса, акътыманны аладжакъ адам къызгъан алда къатильнинъ пешинден айдап артына етер ве, ёл узакъ олса, ольдюрир оны. Амма о адам олюм джезасына ляйыкъ дегиль, чюнки о, онъа не тюневин, не обирскунъ душман дегиль эди. ⁷Шунынъ ичюн Мен санъа учъ шеэрни айырмагъа буюрам.

⁸Баба-деделеринъе ант эткени киби, Алланъ олгъан РАББИ сынъырларынъны кенълештирип ве баба-деделеринъе береджегини айткъаны киби, бутюн топракъны сизге бергенинен, ⁹эгер сен мен санъа бугунъ буюргъан эписи бу эмирлерни гъайретнен беджерсенъ, Алланъ олгъан РАББИни севсенъ ве омюрбилля Онынъ ёлларындан юрсенъ, о учъ шеэрге даа учъ шеэрни къош. ¹⁰Алланъ олгъан РАББИ санъа мулък оларакъ береджек топракъта къабаатсыз адамнынъ къаны тёкюльмесин; къан гунасы устюнъде олмасын.

¹¹Лякин, эгер бирев башкъа адамгъа душман олып, оны гизлиден беклесе ве, онъа къаршы чыкъып оны урып ольдюрген сонъ, о шеэрлернинъ бирине къачып кетсе, ¹²къатильнинъ шеэринден акъсакъаллар, оны андан алмакъ ичюн, адамларны ёлласынлар да, оны къан акътыманыны аладжакъ адамнынъ къолуна берсинлер. О, ольсюн. ¹³Онъа мераметнен бакъманъыз. Къабаатсыз адамнынъ къаныны Израильден юв. Сонъ санъа яхшы олур.

Сынъырлар

¹⁴Алланъ олгъан РАББИ санъа мулък оларакъ береджек топракъта, санъа тиеджек топракънынъ пайында делелер къойгъан, башкъа адамнынъ пайынынъ сынъырларыны къыбырдатма.

Шаатлар

¹⁵ Башкъасыны насылдыр акъсызлыкъта я да гунада къабаатламакъ ичюн бир шаатнынъ сёзлери етерли дегиль. Эр бир ишни эки я да учь шаатнынъ сёзлерине коре чезмек керек. ¹⁶ Эгер яман шаат башкъасыны акъсызлыкъта къабаатлап, онъа къаршы чыкъса, ¹⁷ бу, давалары олгъан эки адам РАББИнинъ огюне, руханийлернинъ огюне ве о заманларда олгъан къадыларнынъ огюне турсунлар. ¹⁸ Къадылар о ишни яхшы бакъсынлар. Эгер о шаат яланджы олып, башкъа адамгъа ботен ялан шаатлыкъ эткен олса, ¹⁹ онъа, о башкъа адамгъа не япмагъа истегени озюне япылсын. Бойлеликнен, яманлыкъны арангъыздан ёкъ этингиз. ²⁰ Къалгъанлары да эшитип, къоркъарлар, ве бу яманлыкъны илериде арангъызда кимсе япмаз. ²¹ Онъа мераметнен бакъмангъыз. Джан ичюн джан, козь ичюн козь, тиш ичюн тиш, къол ичюн къол, аякъ ичюн аякъ олсун.

20

Дженк этюв къаиделери

¹ Сен душманларынъа къаршы дженк этмек ичюн чыкып, онынъ атлары, дженк арабалары ве ордусы сенинъкиден чокъ олгъаныны корьсенъ, олардан къоркъма, чюнки сени Мысыр топрагъындан чыкъаргъан Алланъ олгъан РАББИ сеннендир. ² Дженк мейданына чыкъкъанынъызда, руханий янынъа якъынлашсын, халкъкъа бойле айтсын: ³ «Динъле, Исраиль! Сиз бугунъ душманларынъызгъа къаршы дженк этмеге чыкъасынъыз.

Къоркъу юреклеринъизге кирмесин. Къоркъманъыз, те-
ляшланманъыз, олар ичюн дешет тюбюне къалманъыз.
⁴Чюнки Алланъыз олгъан РАББИ сизнен берабер ба-
рып, сиз ичюн душманларынъызнен дженк этип, сизни
къуртармакъ ичюн кете». ⁵Реберлер ордугъа бойле айт-
сынлар: «Ким янъы эв къурып, анда яшап башламагъан?
О адам эвине къайтсын. Ёкъса о барып, дженк мейда-
нында эляк олур ве эвинде башкъасы яшар. ⁶Ким юзюм-
ликни сачып, бир салкъымыны узъмеген? О адам эвине
къайтсын. Ёкъса о барып, дженк мейданында эляк олур
ве башкъасы юзюмлигинен файдаланыр. ⁷Ким къызны
нишанлап, онъа эвленмеген? О адам эвине къайтсын.
Ёкъса о барып, дженк мейданында эляк олур ве онъа
башкъасы эвленир». ⁸Сонъ реберлер ордугъа бойле айт-
сынлар: «Ким къоркъакъ ве тавшан юреклидир? О адам
эвине къайтсын. Ёкъса о, башкъаларыны да рухтан тю-
шюрир». ⁹Бунынъ эписини ордугъа айткъан сонъ, ребер-
лер, ордугъа ёлбашчылыкъ этмек ичюн, башлыкъларны
къойсунлар.

¹⁰Бир де бир шеэрнен дженклешмек ичюн янына
кельгиненен, анда яшагъанларны барышыкъкъа чагъыр.
¹¹Эгер олар сеннен барышмагъа разы олсалар ве санъа
шеэр къапуларыны ачсалар, бутюн ичиндеки халкъ се-
нинъ зорлукъ тюбюнде чалышкъан ишчилеринъ ве сенинъ
хызметчилеринъ олсунлар. ¹²Эгер олар сеннен барыш-
магъа разы олмасалар ве санъа къаршы дженк этселер,
шеэрни алкъагъа ал. ¹³Сонъ Алланъ олгъан РАББИ
шеэрни къолунъа береджек, сен исе анда олгъан акъай-
ларнынъ эписини къылычнен урып ольдюр. ¹⁴Лякин
апайлары, балалары, туварлары, шеэрде олгъан эр шей, —

шеэрнинъ бутюн мал-мулькю сенинъ оладжакъ. Алланъ олгъан РАББИ къолунъа береджек душманларынынъ гъаниметинен файдалан. ¹⁵Бойле шейни сенден пек узакъ олгъан ве къомшу миллетлерге аит олмагъан шеэрлернинъ эписине яп. ¹⁶Амма Алланъ олгъан РАББИ санъа мулк оларакъ береджек бу халкъларнынъ шеэрлеринде бир джан сагъ къалдырма. ¹⁷Алланъ олгъан РАББИ санъа эмир эткени киби, сен оларнынъ эписини мытлакъа айырып, бутюнлей ёкъ этмеге меджбурсынъ: хитлилерни, аморлыларны, ханаанлыларны, перизлилерни, хивлилерни ве евуслыларны. ¹⁸Ёкъса, олар озълерининъ аллалары ичюн эткен писликлерге сизлерни де огретирлер, ве сиз Алланъыз олгъан РАББИнинъ огюнде гуна къазанырсынъыз.

¹⁹Эгер сен бир де бир шеэрнен дженклешип, запт этмек ичюн оны чокъ вакъыт девамьнда алкъада тутып къалсанъ, емиш тереклерини балтанен кесме, чюнки оларнынъ емишлерини ашамакъ мумкюнсинъ. Кесме оларны, чюнки оларны алкъагъа алмагъа керекмей! ²⁰Лякин бир де бир терекнинъ ашамагъа ич бир шей бермегини билъсенъ, шу терекни бозып кесмек мумкюнсинъ. Сеннен дженклешкен шеэр йыкъылып тюшкендже, онъа къаршы шу тереклерден дженк алетлерини яп.

21

Ачылмагъан ольдюрювлер акъкъында

¹Эгер Алланъ олгъан РАББИ санъа мулк оларакъ береджек топракъта чельде яткъан ольдюрильген адам тапылып ве оны ким ольдюргени белли олмаса,

² акъсакъаллар ве къадылар чыкъып, ольдюрильген адамдан чевре-четинде олгъан шеэрлерине къадар ёлнынъ узунлыгъыны ольчесинлер. ³ Ольдюрильген адамгъа энъ якъын олгъан шеэрнинъ акъсакъаллары, ишлетьльмеген ве боюндырыкъ такъмагъан бир тана алсынлар. ⁴ О тананы алып, ишлетьльмеген ве устюнде бир шей сачылмагъан, акъкъан суву олгъан вадийге кетирсинлер. О вадийде олар тананынъ бойнуны сындырсынлар. ⁵ Сонъ руханийлер олгъан Левийнинъ огъулары якъынлашсынлар, чюнки Алланъ олгъан РАББИ оларны Озюне хызмет этмек, Онынъ адындан хайыр дуасыны окъумакъ ве эр бир тартышма ве уджюм давасыны чезмек ичюн сайлагъан. ⁶ Сонъ ольдюрильген адамгъа энъ якъын олгъан шеэрнинъ акъсакъаллары келип, вадийде бойну сындырылгъан тананынъ устюнден къолларыны ювсунлар ⁷ ве бойле айтсынлар: «Бу адамнынъ къаныны къолларымыз тёмеди, козьлеримиз де джинаетни корьмеди. ⁸ Я РАББИМ, Сен Озь халкъынъны, сатын алгъан Исраильни гунадан арындыр, бу къабаатсыз ольдюрильген адамнынъ къаны ичюн Озь халкъынъдан акъкъыны сорама». Сонъ олар къан гунасындан арынырлар. ⁹ Бойледже, сен озюнъни къабаатсыз къан гунасындан арындырырсынъ, чюнки РАББИнинъ козю огюнде сен догърулыкъ япмакъ керексинъ.

Эсирге алынгъан апайлар акъкъында

¹⁰ Душманларынънен дженклешмеге чыкъып, Алланъ олгъан РАББИ оларны къолунгъа бергенинен, оларны эсир этип алсанъ ¹¹ ве эсир адамларнынъ арасында дюльбер апайны корип, онгъа севда олып эвленмеге истесенъ,

¹² оны эвинъе кетир. О, сачларыны тыраш этсин, тырнакларыны кессин. ¹³ Сонъ эсир этильген вакътында ташыгъан урбасыны устюнден чыкъарып, бир ай девамында эвинъде булунып, анасы-бабасы артындан яныкълап агъласын. Бир ай кечкен сонъ, сен онъа кирип акъайы олмакъ мумкюнсинъ, о да апайынъ олур. ¹⁴ Ондан разы олмасанъ эгер, оны истеген ерине йибер. Лякин оны парагъа сатмагъа олмаз. Оны къул ерине коръме, чюнки сен артыкъ онынъ намусыны лекелединъ.

Биринджи догъгъан баланынъ мирасы

¹⁵ Бир акъайнынъ эки апайы олып, о, бирини севсе, экинджисини исе кореджек козю олмаса, ве олар экиси де онъа огъул тапсалар, эм де о, севмеген апайы биринджи олып огъул тапса, ¹⁶ шу акъай мал-мулькюни пай эткен кунюнде о, севмеген апайыннынъ биринджи догъгъан огълундан биринджилигини алып, севген апайыннынъ огълуна бермеге олмаз. ¹⁷ Лякин севмеген апайыннынъ огълуннынъ биринджилигини тасдикълап, бутюн мулькюнден пайны эки къат чокъ бермек керек, чюнки шу огълу — акъай кучюнинъ биринджи догъгъан баласыдыр, биринджи догъгъан акъкъы онынъкидир.

Бозулгъан огълан акъкъында

¹⁸ Эгер биревнинъ огълу инат, итаатсыз олса ве ана-бабасынынъ сёзюни динълемесе, олар оны догъру ёлгъа къойсалар да, о, къулакъ асмаса, ¹⁹ анасынен бабасы оны тутып, олар яшагъан шеэрнинъ къапуларына, акъсакъбалларгъа кетирсинлер. ²⁰ Акъсакъбалларгъа бойле десинлер: «Мына бизим огълумыз инат ве итаатсыз, сёзюмизни

динълемей, акъчаны савура ве иче». ²¹О заман шеэр акъайларнынъ эписи оны ташнен урып ольдюрсинлер. Бойле этип, аранъыздаки яманлыкъны ёкъ эт. Эписи исраиллилер буны эшитип, къоркъарлар.

Ахлякъ къанунлары

²²Эгер бирев олюм джезасына ляйыкъ джинает этсе, ве оны ольдюрип терекке ассанъыз, ²³онынъ джеседи теректе геджелемесин. Мытлакъа оны о куню де дефн эт, чюнки теректе эр бир къалдырылган адам Алланынъ огюнде лянетлидир. Алланъ олган РАББИ санъа мулк оларакъ береджек топракъны арамама.

22

¹Семетдешинънинъ джоюлган бугъасыны я да къююны коръсенъ, коръмемезликке урма, мытлакъа оны о адамгъа къайтар. ²Эгер семетдешинъ узакъ яшаса, я да сен айваннынъ саиби ким олганыны бильмесенъ, айванны эвинъе ал да, о адам оны къыдырып башламагъандже, сенде турып турсун. Сонъ айванны онъа къайтар. ³Башкъа адамнынъ джоюлган эшеги, урбасы ве эр бир башкъа шейинен де ойле яп. Санъа коръмемезликке урмакъ олмаз. ⁴Эгер семетдешинънинъ бугъасы я да эшеги йыкъылганыны коръсенъ, коръмемезликке урма, мытлакъа семетдешинъе оларны аякъкъа турсатмагъа ярдым эт.

⁵Апай акъай урба-алетини ташымасын, акъай да апай урбасыны киймесин, чюнки буны япкъан эр ким Алланъыз олган РАББИнинъ огюнде пистир.

⁶Эгер ёл бою кеткенинде, теректе я да ерде къуш ювасы расткельсе ве къуш балаларынен я да йымырталарынен

анасы да анда отурса, балаларынен я да йымырталарынен берабер анасыны алма. ⁷Мытлакъа йибер анасыны, балаларыны исе озюнге алмакъ мумкюн. Сонъ санъа яхшы олур, кунълеринъ де чокъ оладжакъ.

⁸Янъы эв къургъанынен, таваннынъ чевре-четинде пармакълыкъ да яп. Ёкъса, бирев йыкъылып ольсе, къаны устюнде олур.

⁹Юзюмлигинъни башкъа урлукъларнен берабер сачма, ёкъса сачкъан урлугъынънынъ махсулы юзюмликлернинъ салкъымларынен берабер арам олур.

¹⁰Бугъаны эшекнен берабер екип ер сюрме.

¹¹Тюрлю шейлерден, юнъ ве кетенден тикильген урбаны бирден кийме.

¹²Кийген урбанънынъ дёрт тарафына пускюллер яп.

Къабааты олмагъан апайнынъ къорчаланмасы

¹³Эгер бир акъай озюне апай алып, онен яткъанынен, оны кореджек козю олмаса ¹⁴ве оны къабаатлап, адыны чыкъарса ве: «Мен онъа эвлендим ве онен яткъанымда, о кызы олмагъаны ачылды», — десе, ¹⁵кызынынъ ана-бабасы кызылыкъ аляметлерини алып, шеэрнинъ араба къапупуларында акъсакъалларгъа алып косътерсинлер. ¹⁶Бабасы акъсакъалларгъа бойле айтсын: «Мен кызымны бу адамгъа акъайгъа бердим, онынъ исе кызымны кореджек козю олмады. ¹⁷Мына энди о, кызымны къабаатлады: “Кызынгда кызылыкъ намусы тапылмагъан”. Лякин кызымнынъ кызылыкъ аляметлери мына!» Сонъ урбаларыны акъсакъалларнынъ козю огюнде тешесин. ¹⁸О заман шеэр акъсакъаллары акъайыны алып джезасынлар. ¹⁹Онъа юз кумюш одемесини юклесинлер, ве

о пара къызынынъ бабасына берильсин, чюнки шу адам Исраиль къызынынъ адыны чыкъарды. Къыз исе онынъ апайы олып къалсын ве акъайынынъ ондан айырылмагъа омюрбилля акъкъы олмаз. ²⁰ Лякин эгер къабаатлав догъру олып, къызда къызлыкъ намусы тапылмаса, ²¹ шеэр акъайлары оны бабасынынъ эви янына кетирип, ташнен урып ольдюрсинлер, чюнки о, Исраильде юзьсюзлик япкъан: бабасынынъ эвинде яшап, ороспулыкъ эткен эди. Бойле этип яманлыкъны аранъыздан ёкъ этинъиз.

²² Эгер эвли апайнен яткъан акъай тапылса, экисини де ольдюрмек керек: эм апайнен яткъан акъайны, эм апайны. Бойле этип Исраильден яманлыкъны ёкъ этинъиз.

²³ Эгер бир къыз огълангъа нишанлы олып, башкъасы оны шеэрде расткетирип онен ятса, ²⁴ экисини де шеэрининъ араба къапуларына кетирип, ташнен урып ольдюринъиз. Къызны — шеэрде къычырмагъаны ичюн, огъланны исе — башкъа адамнынъ апайынынъ намусына токъунгъаны ичюн. Бойле этип, аранъыздаки яманлыкъны ёкъ этинъиз.

²⁵ Эгер бирев, нишанлы къызны чельде расткетирип, оны зорлап, онен ятса, тек къызны зорлагъан акъайны ольдюрмек керек. ²⁶ Къызгъа исе бир шей этменъиз, онынъ устюнде олюм джезасына ляйыкъ джинает ёкъ. Бу шей бир адам башкъасына къаршы турып оны ольдургенине тенъ келе. ²⁷ Чюнки акъай къызны чельде расткетирген, къыз къычырса да, оны къуртармагъа кимсе тапылмагъан.

²⁸ Эгер бирев нишанлы олмагъан къызны расткетирип, оны зорлап, онен ятса, ве оларны тутсалар, ²⁹ къызнен яткъан акъай къызнынъ бабасына 50 кумюш бермек керек,

къыз исе онъа акъайгъа чыкъмакъ керек, чюнки акъай онынъ намусына токъунды. Онынъ омюрбилля о къыздан айырылмагъа акъкъы ёкъ.

³⁰Бабасынынъ апайынен ятмагъа ве бабасыны масхара этмеге кимсенинъ акъкъы ёкъ.

23

Алланынъ халкъындан чыкъарылмасы акъкъында

¹Кимнинъ йымырталары эзилген я да чумийи кесильген олса, онъа РАББИнинъ джемиетине кирмеге олмаз.

²Пич балагъа РАББИнинъ джемиетине кирмеге олмаз. Онынъ онунджы несилине биле РАББИнинъ джемиетине кирмеге олмаз.

³Аммонлыларгъа ве моавлыларгъа РАББИнинъ джемиетине кирмеге олмаз. Оларнынъ онунджы несилине биле ич бир вакъыт РАББИнинъ джемиетине кирмеге олмаз. ⁴Чюнки сиз Мысырдан кеткенинъизде, олар сизни пите ве сувнен къаршыламагъанлар ве чюнки олар, сизни къаргъамакъ ичюн, Арам-Нахараим еринден, Петор шеэринден олгъан Беорнынъ огълу Беламны парагъа туткъанлар. ⁵Лякин Алланъ олгъан РАББИ Беламны динълемеге истемеген. Алланъ олгъан РАББИ сени севгени ичюн, О, къаргъышыны бахыткъа чевирген. ⁶Омюрбилля, ич бир вакъыт оларнен барышмагъа ве арангъыз аман олгъаныны истеме.

⁷Эдомлыларгъа нефрет беслеме, чюнки олар сенинъ сой-сопларынъдыр; мысырлыларгъа да нефрет беслеме,

чюнки сен оларнынъ топрагъында ят олып яшагъансынъ. ⁸ Оларнынъ учюнджи несилинде догъгъан эвлятлары РАББИнинъ джемиетине кирмек мумкюнлер.

Ордуда темизлик къаиделери

⁹ Исраиль, душманларынъа къаршы сеферге чыкъкъанында, эр яманлыкътан сакъын. ¹⁰ Эгер аранъызда бир де бир акъай геджесинен тешегинде олгъанындан арамланса, ордудан чыкъсын ве кирмесин анда. ¹¹ Акъшам тюшкенинен ювунсын да, кунъ баткъанда ордугъа кирсин.

¹² Ордудан тыш озюнге косътергич яп ве анда ордудан аджетингизни япмакъ ичюн кет. ¹³ Алетлерингде куречигинъ де олмакъ керек. Ордудан четте отургъан сонъ, ерни къаз да, ишинъни битирген сонъ, айланып, оны комип къой. ¹⁴ Чюнки сени къуртаргъан, душманларынъны къолунъа берген Алланъ олгъан РАББИ ордунъда юре. Онынъ ичюн ордунъ азиз олсун. Ёкъса РАББИ насылдыр къапатылмагъан айыплыкъны корип, сенден кетеджек.

Джемиеттеки яшайыш къаиделери

¹⁵ Эфендисинден санъа къачып кельген къулны эфендисине къайтарма. ¹⁶ Сенде, аранъызда, бир де бир яшагъан ерингде озю бегенип сайлагъан ерде яшасын. Оны хорлама.

¹⁷ Исраиль къызларында ве огъуларында не апай, не акъай путхане ороспулары олмасын. ¹⁸ Ороспулыкънен къазангъан акъчаны не апайгъа, не акъайгъа бир тюрлю адакъ беджермек ичюн Алланъ олгъан РАББИнинъ эвине кирсетмеге ёл берме. Чюнки эм биринджиси, эм экинджиси Алланъ олгъан РАББИнинъ огюнде писликтир.

¹⁹Семетдешинъе кумюшни, ашлыкъны, я да башкъа бир шейни борджкъа бергенде, ич бир файыз сорама.

²⁰Ябанджыгъа бир де бир шейни борджкъа бергенде, ондан файыз сорамакъ мумкюнсинъ, амма семетдешинъден дегиль. Бу эмирни тутсанъ, Алланъ олгъан РАББИ санъа мулък оларакъ береджек топракъта эр туткъан ишинъде санъа берекет береджек.

²¹Эгер Алланъ олгъан РАББИге адакъ берген олсанъ, оны беджермек вакътыны созма. Ёкъса Алланъ олгъан РАББИ сенден мытлакъа сорар, ве башынъа гуна олур. ²²Эгер адакъ бермеген олсанъ, башынъа гуна олмаз. ²³Агъзынъдан чыкъкъан эр бир лафынъа бакъ; Алланъ олгъан РАББИге озъ истегинънен, озъ агъзынънен адагъан шейни ерине кетир.

²⁴Башкъа адамнынъ юзюмлигине кирип, юзюмни джанынъ истегенинъ къадар ашамакъ мумкюнсинъ, савутынъны исе толдурма. ²⁵Башкъасынынъ пишкен ашлыгъына кирип, башакъларны къолларынънен узъмек мумкюнсинъ, орагъынъны исе башкъа адамнынъ махсулына котерме.

24

Айырылув акъкъында къанун

¹Бир акъай озюне апай алып, эвленсе, амма апайнынъ айыплыгъы ачылгъаны ичюн акъайнынъ козюнде урьмет тапмаса, акъай айырылыкъ къагъгытыны язып, онынъ къолуна бермек ве сонъ оны озъ эвинден чыкъармакъ мумкюн. ²О апай, акъайнынъ эвинден чыкъып кетип, башкъасына акъайгъа чыкъмакъ мумкюн. ³Лякин башкъасы

да оны кореджек козю олмайып, айырылыкъ къыгъытыны язып ве къолуна берип, озъ эвинден чыкъарса, я да онынъ экинджи, оны апай оларакъ алгъан акъайы ольсе, ⁴оны йиберген биринджи акъайы, апайы арамлангъан сонъ, онъа эвленип олмаз. Бу — РАББИнинъ огюнде писликтир. Алланъ олгъан РАББИ санъа мирас оларакъ береджек топракъны гунагъа батырма.

Насиатлар

⁵Ким якъында эвленген олса, дженкке кетмесин, ве бир тюрлю башкъа иш онъа буюрылмасын. О, азат къалып, бир йыл девамында эвленген апайыны къуwandырсын.

⁶Дегирмен я да дегирменнинъ юкъары ташыны залогъа алмагъа олмаз, чюнки бу, адамнынъ джаныны залогъа алмасына тенъдир.

⁷Эгер бир адам, саметдешлеринден, Исраиль эвлятларындан олгъан бирини хырсызлап, онен серт олып, оны сатса, ве бу шей ачылса, бойле хырсызны ольдюрмек керек. Бойле этип, арангыздаки яманлыкъны ёкъ этингиз.

⁸Сакъын, тери хасталыкълары пейда олгъанда, левийли руханийлер санъа огреткенлерининъ эписини яп. Мен оларгъа эмир эткенлеримни япынгыз. ⁹Сиз Мысырдан кеткен сонъ, Алланъ олгъан РАББИ Меръемге не япкъаныны* акъылында тут.

¹⁰Башкъа адамгъа бир шейни борджкъа берсенъ, залог алмакъ ичюн эвине кирмеге акъкъынъ ёкъ. ¹¹Азбарда

* ^{24.9} Сайылар китабы, 12.1-5. Меръем Мусанынъ башлыгъында шубеленгени ичюн, джузам хасталыгъына огърагъан эди.

тур; сенден борджкъа алгъан адам исе залогны сангъа азбаргъа алып чыкъсын. ¹² О, ёкъсул олса, залогыны юкъламагъа яткъанда озюнде къалдырма. ¹³ Кунь батмаздан эвель, мытлакъа къайтар онгъа онынъ залогыны, ве о, урбасынен япынып юкълар ве сангъа яхшылыкъ тилер. Алланъ олгъан РАББИнинъ козю огюнде исе бу иш сангъа инсафлыкъ деп сайыладжакъ.

¹⁴ Топрагъынгда, яшагъан ерлерингде олгъан ёкъсул ве фукъаре ыргъатны, о, семетдешлерингде оламы, я ят халкълардан олгъанларданмы, онынъ джаныны агъыртма. ¹⁵ Онынъ къазанчыны о куню, кунь батмаздан эвель онгъа бер, чюнки о, ёкъсул; джаны онгъа багълыдыр. Ёкъса, о, сангъа къаршы РАББИге къыямет къопарыр да, сен гуна къазанырсынъ.

¹⁶ Балаларынынъ къабааты ичюн бабалар ольмесинлер, бабаларынынъ къабааты ичюн де балалар ольмесин. Эр бир адам озь гунасы ичюн ольмек керек.

¹⁷ Ят халкълардан олгъанны ве оксюзни адалетли суд эт, тул апайнынъ урбасыны залоггъа алма. ¹⁸ Сен де Мысырда къул олып, Алланъ олгъан РАББИ сени андан сатын алгъаныны унутма. Онынъ ичюн мен сангъа буну япмагъа эмир этем.

¹⁹ Тарлангда махсулынъны джыйып, бир талай башакъларны анда унутсанъ, оларны алмакъ ичюн артынга къайтма. Олар арангыздаки ят халкълардан олгъанларгъа, оксюзлерге ве тул апайларгъа къалсын. Сонъ Алланъ олгъан РАББИ сангъа эр туткъан ишингде берекет берджек. ²⁰ Зейтюнни теректен силькиткенинде, бир даа пытакъларыны козден кечирме. О, арангыздаки ят халкълардан олгъанларгъа, оксюзлерге ве тул апайларгъа

къалсын. ²¹Юзюмлигинъде юзюм салкъымларны джыйгъанда, къалгъанларыны джыйма. О, арангыздаки ят халкълардан олгъанларгъа, оксюзлерге ве тул апайларгъа къалсын. ²²Мысыр топрагъында сен де къул олгъанынъны акъылынъда тут. Онынъ ичюн мен сангъа буну япмагъа эмир этем.

25

¹Эгер эки адам арасында дава чыкъса, олар судгъа кетсинлер. Анда къадылар даваларыны чезсинлер ве акълы союны акъласынлар, къабаатлыны исе къабаатласынлар. ²Эгер къабаатлы союны урмакъ керек олса, къады оны янында яткъызып, яманлыгъы къач таякъ къазангъан олса, о къадар урмакъны эмир этсин. ³Онъа 40 таякъ бермек мумкюн. Лякин олардан зияде олмасын. Шулардан чокъча таякъ берильсе, саметдешинге игренчен бакъып башларсынъ.

⁴Арман баскъан бугъанынъ агъзыны къапатма.

Ольген агъа-къардашынъа олгъан бордж

⁵Эгер эки агъа-къардаш берабер яшап, бири, огъул корьмезден кечинсе, онынъ апайы чет адамгъа чыкъмасын. Къайыны онъа барып, эвленмек ве агъасынынъ ерине онъа огъул бермек керек. ⁶Апайнынъ биринджи догъгъан огълу кечинген агъасынынъ адыны алып, несилени девам эттирирсинъ, ве бойледже онынъ ады Исраильден гъайып олмаз. ⁷Эгер къайын келинине эвленмеге истемесе, келин шеэр араба къапуларына, акъсакъбалларгъа барып бойле айтсын: «Къайыным агъасынынъ ерине мангъа огъул бермектен, агъасынынъ несилени Исраильде девам

эттирмектен ред эте, агъасынынъ ерине манъа эвленмеге истемей». ⁸ О заман шеэр акъсакъаллары оны чагъырып, онен лакъырды этсинлер. Эгер о, эписи бир инатланып: «Онъа эвленмеге истемейим», — десе, ⁹ келини, акъсакъалларнынъ козю огюнде янына барып, аягъындан аякъкъапыны чыкъарып, бетине тюкюрсин. Сонъ бойле десин: «Агъасынынъ несилини девам эттирмеге истемегенге бойле япарлар». ¹⁰ Ондан сонъ Исраильде о адамнынъ сой ады «Аякъкъапы Чыкъарылгъан» оладжакъ.

Мунасебетлер къануны

¹¹ Эки акъай-саметдеш бири-биринен котеклешкенде, урулгъан акъайыны къуртармакъ ичюн, апайы янларына барып, къолуны узатып, ургъан адамны масхара еринден тутса, ¹² апайнынъ къолуны кесип ташла. Козюнь оны аджымасын.

¹³ Торбанъда эки чекиси догъру олмагъан, балабан ве уфакъ теразе ташлары олмасын. ¹⁴ Эвингде эки тюрлю, балабан ве уфакъ къопкъа ольчюси олмасын. ¹⁵ Ташыннынъ агъырлыгъы там ве догъру олмакъ керек. Къопкъаннынъ ольчюси де там ве догъру олмакъ керек. Сонъ Алланъ олгъан РАББИ санъа береджек топракъта куньлеринъ узакъ оладжакълар. ¹⁶ Бойле акъсызлыкъ эткен эр адам Алланъ олгъан РАББИнинъ огюнде пистир.

Амалекилер акъкъында эмир

¹⁷ Сиз Мысырдан чыкъкъан сонъ, ёл бою амалекилер санъа нелер эткенини унутма. ¹⁸ Сен болдурып ёрулгъанында, олар сени ёлда къаршылап, артта къалгъан эписи такъатсызларны урып ольдюргенлер. Олар Алладан

къоркъмагъанлар. ¹⁹ Алланъ олгъан РАББИ санъа, саип олмакъ ичюн мулък оларакъ береджек топракъта, сени эписи чевре-четиндеки душманларындан къуртарып, раат этсе, амалеклилернинъ эсирини биле ер юзюнде къалдырма. Бакъ, унутма буны!

26

Берекетнинъ биринджи мейвалары

¹ Алланъ олгъан РАББИ санъа мулък оларакъ береджек топракъкъа келип, онынъ сайби олгъанынънен ве анда яшап башлагъанынънен, ² Алланъ олгъан РАББИ санъа береджек ернинъ, топракънынъ эписи биринджи махсулларындан пай ал да, сепетке къойып, Алланъ олгъан РАББИ, Намы олсун деп сайлап аладжакъ еринъе бар. ³ О заман олгъан руханийге барып бойле айт: «Бугунъ Аллам олгъан РАББИнинъ огюнде айтам: РАББИ баба-деделеримизге ант эткени киби, бизге береджек олгъан топракъкъа кирдим».

⁴ Руханий къолунъдан сепетни алып, Алланъ олгъан РАББИнинъ огюне къояр. ⁵ Сен исе Алланъ олгъан РАББИнинъ огюнде бойле айт: «Дедем гъурбетликте кочейткъан арамлы экен. О, Мысыргъа кеткен ве анда аз союнен гъурбетликте яшап башлагъан. Анда ондан буюк, къудретли ве чокъ сайылы миллет асыл олгъан. ⁶ Мысырлылар исе бизге ярамай бакъа ве хорлай, агъыр ишлер буюра эдилер. ⁷ Биз баба-деделеримизнинъ Алласы олгъан РАББИге къыямет къопардыкъ, РАББИ бизим давушымызны эшитти, бея алымызны, агъыр ишлеримизни ве азапларымызны коръди. ⁸ РАББИ буюк

къудретинен ве кучюнен, буюк дешетнен, бельгилер косъ-терип ве аджайип шейлерни япып, бизни Мысырдан чыкъарды. ⁹Сонъ бизни бу ерге кетирип, бу топракъны, балнен сют акъкъан топракъны бизге берди. ¹⁰Мына, РАББИ, Сен манъа берген топракънынъ биринджи махсулларыны мен энди кетирдим». Сонъ сепетни Алланъ олгъан РАББИнинъ огюне къой ве РАББИге ибадет эт. ¹¹Сонъ Алланъ олгъан РАББИ санъа ве эвинъе берген эписи яхшылыкълар ичюн левийлилер ве аранъызда ят халкълардан олгъанларнен берабер шенълен.

¹²Учюнджи йылында, он пайда бир пай бериледжек йылында, берекетинъден он пайда бир пайыны айырып битирген сонъ, оны левийлилерге, аранъыздаки ят халкълардан олгъанларгъа, оксюзлерге ве тул апайларгъа бер, олар оны сен яшагъан ерлеринъде тойгъандже ашасынлар. ¹³Сонъ Алланъ олгъан РАББИге бойле айт: «Мен мукъаддес пайны алып, оны эвимден чыкъардым. Сен манъа буюргъанынъ киби, оны левийлилерге, арамыздаки ят халкълардан олгъанларгъа, оксюзлерге ве тул апайларгъа бердим. Мен эмирлеринъни бозмадым, оларны унутмадым. ¹⁴Матем туткъанымда ондан ашамадым, элял олмайып оны джыймадым, ондан олюерге бир шей бермедим. Мен Аллам олгъан РАББИнинъ сёзюни туттым, эписи буюргъанларынынъ беджердим. ¹⁵Коклерде булунгъан Озь еринъден бакъып, Озь халкъынъа Исраильге ве, бизге бермеге баба-деделеримизге ант эткенинъ киби, берген топракъкъа, сютнен бал акъкъан топракъкъа берекет бер».

Раббининъ халкъы

¹⁶Бугунъ Алланъ олгъан РАББИ эписи бу низамна-мелерни ве къарарларны беджермеге эмир эте. Оларны тутып, бутюн джан-юректен беджер. ¹⁷Сен бугунъ РАББИге айткъансынъ ки, РАББИ – сенинъ Алланъдыр, Онынъ ёлундан юреджесинъ, низамнамелерини, эмирлерини ве къарарларыны тутаджакъсынъ ве Онынъ сёзюни динълейджесинъ. ¹⁸Санъа сёз бергени киби, РАББИ бугунъ, сен, санъа айткъаны киби, Онынъ шахсий халкъы олгъанынъны ве шунинъ ичюн Онынъ эписи эмирлерини тутмагъа борджлутгъынъны илян этти. ¹⁹Сонъ О, сени эписи яраткъан миллетлерден устюн къояджакъ, ве сен макътав, нам ве улу шанлыкъ аладжакъсынъ. О, айткъаны киби, сен Алланъ олгъан РАББИнинъ азиз халкъы оладжакъсынъ.

27

Къурбанлыкъ акъкъында Мусанынъ эмири

¹Сонъ Муса ве Исраиль акъсакъаллары халкъкъа бойле эмир эттилер:

– Мен бугунъ сизге берген эписи эмирлерни тутунгъыз. ²Аллангъыз олгъан РАББИ сизге береджек топракъкъа, Иордан озенининъ башкъа тарафына кечкен куню озюнъе балабан ташлар къойып, устьлерини киречнен сыла. ³Деделерингъининъ Алласы олгъан РАББИ айткъаны киби, О, санъа сютнен бал акъкъан топракъны береджек. Бу топракъкъа кирмек ичюн, озенни кечкенинънен, шу ташларнынъ устюнде бу Къануннынъ сёзлерини яз.

⁴Мен санъа бугунъ буюргъаным киби, Иорданнынъ башкъа тарафына кечкен сонъ, шу ташларны Эвал дагъы устюне къой ве устьлерини киречнен аяла. ⁵Анда Алланъ олгъан РАББИге къурбан ери де, ташлардан япылгъан къурбан ерини къур, амма ташларны демир алетинен ишлеме. ⁶Алланъ олгъан РАББИнинъ къурбан ерини бутюн ташлардан яп ве сонъ Алланъ олгъан РАББИ ичюн айванларны къурбан чалып, бутюнлей якъ. ⁷Анда аманлыкъ къурбанларыны да чалып, оларны аша ве Алланъ олгъан РАББИнинъ огюнде шенълен. ⁸Ташлар устюнде бу Къанун сёзлерини ачыкъ ве окъунакълы яз.

Къаргъышлар

⁹Муса ве левийли руханийлер бутюн Исраильге бойле дедилер:

– Исраиль, сюкют олып, динъле! Бугунъ сен Алланъ олгъан РАББИнинъ халкъы олдынъ. ¹⁰Алланъ олгъан РАББИнинъ сесини динълемек ве мен санъа бугунъ буюргъан эмирлерни ве низамнамелерни тутмакъ керексинъ.

¹¹Сонъ о куню Муса халкъкъа бойле эмир этти:

¹²– Иорданнынъ башкъа тарафына кечкенинъизнен, халкъкъа бахыт тилемек ичюн, Геризим дагъында бойле къабилелер турсунлар: Шимеон, Левий, Ехуда, Иссахар, Юсуф ве Биньямин. ¹³Бу къабилелер исе къаргъыш айтмакъ ичюн Эвал дагъында турсунлар: Рубен, Гад, Ашер, Зевулун, Дан ве Нафтали. ¹⁴Сонъ левийлилер бутюн израиллилерге къычырып бойле айтсынлар:

¹⁵«Агъачтан я да иритильген маденден путны япкъан ве оны гизли ерге къойгъан адамгъа лянет! Устанынъ

къолундан чыкъкъан бу шей РАББИнинъ козюнде пистир».

Бутюн халкъ джевап берип: «Амин!» — десин.

¹⁶ «Ана-бабасыны урьмет этмеген адамгъа лянет!»

Бутюн халкъ: «Амин!» — десин.

¹⁷ «Башкъа адам топрагъынынъ сынъыр ташыны къыбырдаткъан адамгъа лянет!»

Бутюн халкъ: «Амин!» — десин.

¹⁸ «Кёрни ёлдан ургъан адамгъа лянет!»

Бутюн халкъ: «Амин!» — десин.

¹⁹ «Ят халкълардан олгъанларгъа, оксюзлер ве тул апайларгъа адалетсиз янашкъан адамгъа лянет!»

Бутюн халкъ: «Амин!» — десин.

²⁰ «Бабасынынъ апайынен яткъан адамгъа лянет, чюнки о, бабасыны масхара этти».

Бутюн халкъ: «Амин!» — десин.

²¹ «Бир де бир айваннен джынсий багъда олгъан адамгъа лянет!»

Бутюн халкъ: «Амин!» — десин.

²² «Татасынен я да къыз къардашынен, бабасынынъ къызынен я да анасынынъ къызынен яткъан адамгъа лянет!»

Бутюн халкъ: «Амин!» — десин.

²³ «Къайнасынен яткъан адамгъа лянет!»

Бутюн халкъ: «Амин!» — десин.

²⁴ «Башкъа адамны гизли ольдюрген адамгъа лянет!»

Бутюн халкъ: «Амин!» — десин.

²⁵ «Къабаатсыз адамны ольдюрмек ичюн къапар алгъан адамгъа лянет!»

Бутюн халкъ: «Амин!» — десин.

²⁶ «Бу Къануннынъ сёзлерини тутмагъан ве, бойле этип, оны устюн къоймагъан адамгъа лянеттир!»

Бутюн халкъ: «Амин!» — десин.

28

Итаат ичюн багъышлавлар

¹Эгер сен керчектен де Алланъ олгъан РАББИни динълесенъ ве мен санъа бугунъ буюргъан Онынъ эписи эмирлерини беджерсенъ, Алланъ олгъан РАББИ сени эписи ер юзюндеки миллетлерден устюн къояджакъ.

²Алланъ олгъан РАББИни динълесенъ, мына бу эписи яхшы бахшышлар санъа бол-бол келеджеклер.

³Сен эм шеэрде, эм тарлада огъурлы оладжакъсынъ.

⁴Балаларынъ, топрагъынънынъ махсулы, айванларынънынъ несили: бузавларынъ, улакъларынъ ве къозуларынъ берекетли оладжакъ. ⁵Сепетинъ ве хамыр текненъ берекетли оладжакъ. ⁶Яшайышынъда эр бир япкъан ишинъде бахыт тападжакъсынъ. ⁷Санъа къаршы чыкъаджакъ эписи душманларынъны РАББИ сенинъ козюнъ огюнде ураджакъ. Олар санъа бир ёлнен келип уджюм этселер, сенден еди ёлнен къачарлар. ⁸Эр бир туткъан ишинъ ве анбарларынъ РАББИ буюраджагъына коре берекетли оладжакъ. Алланъ олгъан РАББИ санъа береджек топракъта санъа берекет береджек.

⁹Эгер сен Алланъ олгъан РАББИнинъ эмирини тутып, ёлларынъдан юрсенъ, РАББИ ант эткени киби, сени Озь азиз халкъы деп къояджакъ. ¹⁰О заман ер юзюндеки халкъларнынъ эписи, сен РАББИнинъ шахсий мультю олгъанынъны корип, сенден къоркъарлар. ¹¹РАББИ

санъа эр шейде: балаларынъда, айванларынънынъ тёлонде ве санъа бермеге деделеринъе ант эткен топракъ тараларыннынъ махсулында, — бол берекет береджек.

¹²РАББИ санъа Озь зенгин хазинесини, кок къапуларыны ачаджакъ, топрагынъа вакъты-вакътына ягъмур ягъаджакъ ве къолунъ эр бир япкъан ишини берекетли япаджакъ. Сен чокъ миллетлерге борджкъа береджесинъ, озюнъ исе борджкъа алмайджакъсынъ. ¹³РАББИ сени къуйрукъ дегиль, баш япаджакъ. Эгер мен санъа бугунъ къорчалап беджермеге буюргъан, Алланъ олгъан РАББИнинъ эмирлерини тутсанъ, сен мытлакъа ашагъыда олмайып, тек юкъарыда оладжакъсынъ. ¹⁴Мен санъа бугунъ буюргъан сёзлеримден сагъгъа-солгъа урулма, башкъа аллаларнынъ пешинден кетип оларгъа хызмет этме.

Итаатсызлыкъ ичюн къаргъышлар

¹⁵Лякин эгер сен Алланъ олгъан РАББИни динълемесенъ ве мен санъа бугунъ буюргъан эмирлерни ве низамнамелерни беджермесенъ, башынъа къаргъышлар тюшеджек, олар сени къаплап аладжакълар.

¹⁶Сен эм шеэрде, эм тарлада лянет оладжакъсынъ. ¹⁷Сепетинъ ве хамыр текненъ лянет оладжакъ. ¹⁸Балаларынъ, топрагынънынъ махсуллары, бузавларынъ, улакъларынъ ве къозуларынъ лянет оладжакъ. ¹⁹Киргенинде де, чыкъкъанынде да лянет оладжакъсынъ.

²⁰РАББИ башынъа эр бир туткъан ишинде къаргъыш, теляш ве бея ёллайджакъ. Сен ёкъ этиледжесинъ ве тезден гъайып оладжакъсынъ, чюнки сен Оны къалдырып, яман ишни яптынъ. ²¹Сен саип олмакъ ичюн

кетяйткъан топрагъынъдан сени къырмагъандже, РАББИ башынъа ольдюріджи хасталыкълар ёллайджакъ.²² РАББИ санъа верем, сытма, янгъы, умма хасталыкъларыны, къургъакъ, якъып яндыргъан ель ве куфъ йибереджек. Сен гъайып олмагъандже, олар сени къувалайджакълар.²³ Башынъ төпесиндеки кок бакъыргъа, аягъынъ тюбюндеки ер де демирге айланыр.²⁴ Ягъмур ерине РАББИ топрагъынъа тоз ве куль береджек, ве сен гъайып олмагъандже, о, коктен башынъа тюшеджек.

²⁵ РАББИ душманларынъа сени енъмеге ёл ачаджакъ. Оларгъа къаршы бир ёлнен чыкъсанъ, олардан еди ёлнен къачаджакъсынъ, ве ер юзюндеки бутюн падишалыкъларда сенинъ алынъ дешет догъураджакъ.²⁶ Олю беденлеринъ тюрлю кок къушларына ве кийик айванларгъа аш олур, ве оларны къувмагъа кимсе тапылмаз.²⁷ РАББИ санъа мысырлы ишлеген яралар, шишиклер, чибанлар ве къашынты ёллайджакъ. Сен олардан яхшы оламазсынъ.²⁸ РАББИ сени делиликнен, кёрлукънен ве акъылдан таювнен ураджакъ.²⁹ Кёр адам къаранлыкъта къармаланып юргени дайын, сен де купе-кундюз къармаланып юреджексинъ. Эписи туткъан ишлеринъ огъурсыз олур, эр кунъ сени хорлайджакъ ве чайпайджакълар, кимсе де сени къорчаламаз.

³⁰ Нишанлы оладжакъсынъ, лякин башкъа акъай нишанлынъны зорлап онен ятар; эв къурарсынъ, лякин ичинде яшамазсынъ; юзюмлик сачарсынъ, лякин бир салкъымыны узьмезсинъ.³¹ Козюнъ огюнде бугъанъны сояджакълар, сен исе бир кесек эт ашамайджакъсынъ. Эшегинъни сенден сенинъ козюнъ огюнде алып кетеджеклер ве санъа кери къайтармайджакълар. Къой-эчкилеринъни

душманларынъа береджеклер, кимсе де сени къорчала-маз. ³² Огъул ве къызларынъ башкъа халкъкъа бериледжеклер. Козьлеринъ шуны кореджек ве сонъ оларны кунъ-куньден къыдырып зайыф оладжакълар. Амма сен ич бир шей япып оламазсынъ. ³³ Топрагъынънынъ махсулыны ве ишлеринънинъ эписи берекетлерини сен бильмеген халкъ ашайджакъ, сени исе омюрбилля хорлап мазлум этеджеклер. ³⁴ Козьлеринъ корьгенлеринден сен акъылдан айырыладжакъсынъ. ³⁵ РАББИ тизлеринъни ве аякъларынъны агъырткъан ве тюзельмеге бильмеген чибанларнен ураджакъ. Олар сени баштан-аякъ устюнъни къаплап аладжакълар.

³⁶ РАББИ сени ве озюнъе сайлагъан падишаны, санъа ве деделеринъе белли олмагъан халкъларгъа алып кетеджек. Анда сен башкъа, таштан ве агъачтан ясалгъан аллаларгъа хызмет этеджексинъ. ³⁷ РАББИ сени алып къуваджакъ халкъларнынъ арасында сенинъ алынъ дешет догъураджакъ, сен лятифелернинъ кулькюси ве масхара оладжакъсынъ.

³⁸ Тарлаларгъа чокъ урлукъ сачып, аз махсул джыяджакъсынъ, чюнки оны сарынчкъа ашар. ³⁹ Юзюмликлерни сачып ишлейджексинъ, шарабыны исе ичмейджексинъ ве салкъымларыны джыймайджакъсынъ, чюнки эписини къурт ашар. ⁴⁰ Бутюн яшагъан ерлеринъде зейтюн тереклери оладжакълар, амма зейтюн ягъынен сюртюльмейджексинъ, чюнки зейтюнлер ерге пишмейип тюшер. ⁴¹ Сенинъ огъул ве къыз балаларынъ догъаджакъ, лякин олар сенде къалмазлар, чюнки эписи эсирликке алынаджакълар. ⁴² Эписи тереклеринъни ве топрагъынънынъ махсулларыны чыр-чыр мазинлер къаплап аладжакълар.

⁴³ Аранъызда ят халкълардан олгъанлар сизден эп юкъары котериледжеклер, сен исе эп ашагъы тюшеджек-синъ. ⁴⁴ Олар санъа борджкъа береджеклер, сен исе оларгъа борджкъа бермейджексинъ. Олар, баш олып, сен къуйрукъ олурсынъ.

⁴⁵ Бу къаргъышларнынъ эписи башынъа тюшеджек; сен гъайып олгъандже, олар пешинъден къувалап, сени къаплап аладжакълар, чюнки сен Алланъ олгъан РАББИни динълемегенсинъ ве О санъа буюргъан эмирлерини ве низамнамелерини тутмагъансынъ. ⁴⁶ Бу къаргъышлар санъа ве эвлятларынъа эбедиен бельги ве аджайип шей оладжакълар.

⁴⁷ Эр шейинъ бол олгъанда, къуванып ве джан-юректен Алланъ олгъан РАББИге хызмет этмегенинъ ичюн, ⁴⁸ сен ач, сувсуз, чыр-чыплакъ ве эр шейге мухтадж олып, РАББИ санъа ёллайджакъ душманларынъа хызмет этеджексинъ. О, сени ёкъ эткендже, бойнунъа демир боюндырыкъ такъаджакъ.

⁴⁹ РАББИ санъа ернинъ о бир четинден узакъта яшагъан миллетни ёллайджакъ. Сен тилини анъламагъан миллет къартал киби санъа учып келеджек. ⁵⁰ Козълери къан баскъан миллет къартларны урьмет этмейджек, яшларны аджымайджакъ. ⁵¹ Олар, ич бир шей къалмагъандже, айванларынънынъ несилини ве топрагъынънынъ махсулыны ашайджакълар. Сени ёкъ этмегендже, олар санъа не ашыкъ, не яш шарап, не зейтюн ягъы, не бузав, не улакъ, не къозунъны къалдырмайджакълар. ⁵² Бутюн топрагъынъда сен юксек ве пекитильген диварларгъа умют эткенсинъ. Олар исе, эписи яшагъан ерлеринъни сарып аладжакъ ве бу диварларны йыкъаджакълар. Алланъ

олгъан РАББИ санъа берген бутюн топрагъынъда яшагъан ерлеринъни сарып оладжакъ.

⁵³ Сонъ сен Алланъ олгъан РАББИ санъа берген эвлятларынъны, огъул ве къызларынънынъ беденлерини ашайджакъсынъ, чюнки душманынъ эткен къамачавы ве сенинъ алынъ пек агъыр оладжакъ. ⁵⁴ Аранъызда йымшакъ ве пек дуйгъулы олгъан акъайлар яман козьлеринен агъасына, севимли апайына ве сагъ къалгъан балаларына бакъаджакълар. ⁵⁵ Олар озь балаларынынъ беденини ашайджакълар, амма бир кесек биле кимсеге бермейджеклер, чюнки къамачав ичюн онынъ ич бир шейи къалмайджакъ. Эписи яшагъан ерлеринъде душманынънынъ къамачавы ве сенинъ алынъ пек агъыр оладжакъ. ⁵⁶ Эм де аранъызда назик ве тербиели олгъан апайлар шуны япаджакълар. Назиклиги ве тербиеси ичюн олар аягъынен ерге басмагъан биле, энди исе севимли акъайына, огълуна ве къызына, ⁵⁷ аякъларынынъ арасындан чыкъкъан эшке ве озь тапкъан уфакъ баласына яман козьлеринен бакъаджакълар. Олар, эр шейнинъ ёкъсузлыгъында, оны гизли ашамагъа ниетленеджеклер, чюнки яшагъан ерлеринъде душманынънынъ къамачавы ве сенинъ алынъ пек агъыр оладжакъ.

⁵⁸ Эгер бу китапта язылгъан бу Къануннынъ эписи сёзлерини тутып беджермесенъ ве Алланъ олгъан РАББИнинъ шуретли ве къоркъунчлы адындан къоркъмансанъ, ⁵⁹ РАББИ сени ве эвлятларынъны олмайджакъ беляларнен, буюк ве узагъан беляларнен, къоркъунчлы ве кечмеген хасталыкъларнен ураджакъ. ⁶⁰ РАББИ башынъа сен къоркъкъан эписи Мысыр хасталыкъларыны тюшюреджек, ве олар санъа япышаджакълар. ⁶¹ Бундан

гъайры, сен гъайып олмагъандже, РАББИ бу Къанун китабында язылмагъан эр бир хасталыкъны ве эр бир беляны сенинъ башынъа тюшюреджек. ⁶²Сизлер кок йылдызлары киби чокъ олгъан олсанъыз да, аз сайыда къаладжакъсынъыз, чюнки сен Алланъ олгъан РАББИни динълемегенсинъ. ⁶³Сизге яхшылыкъ япкъанда ве сизни чокълаштыргъанда, РАББИ пек севинген эди. Сизни ёкъ эткенде ве сизни къыргъанда да шай пек севинеджек. Саип олмакъ ичюн кетейткъан топракътан сен чекип чыкъарыладжакъсынъ.

⁶⁴РАББИ сени эписи халкъларда, ер юзюнинъ бир четинден башкъа четинедже даркъатаджакъ. Анда сен башкъа, санъа ве деделеринъе белли олмагъан аллаларгъа, агъачтан ве таштан япылгъан аллаларгъа хызмет этеджексинъ. ⁶⁵Лякин бу миллетлер арасында да сен раатлыкъ тапалмайджакъсынъ, ве раат-раат басмагъа да ер тапалмайджакъсынъ, чюнки анда РАББИ санъа теляшлы юрек, зайыфлашкъан козьлер ве умютсиз рух береджек. ⁶⁶Эр вакъыт озъ яшайышынъны тюшюнип къасеветленеджексинъ, гедже-кунъдюз къоркъудан къалтырайджакъсынъ ве яринки кунюнде эмин олмайджакъсынъ. ⁶⁷Саба сен: «Ах, тездже акъшам кельгейди!» — дейджексинъ, акъшам исе: «Ах, тездже саба ачылгъайды!», чюнки козьлеринъ къоркъунчлы шейлер кореджеклер ве юрегинъни къоркъу къаплап аладжакъ. ⁶⁸Сонъ РАББИ сени, «бир даа бу ёлны коръмезсинъ», деген ёлнен гемилер устюнде Мысыргъа къайтараджакъ. Анда душманларынъа къуллукъкъа сатылырсыз да, лякин сизни кимсе сатын алмаз.

29

Алланынъ Исраильге Моав топрагъында берильген васиет

¹Мына РАББИ Мусагъа буюргъан васиетнинъ сёзлери. Муса оны Исраиль огъуларына Моав топрагъында бермек керек эди. Бу васиет, Хорев еринде берген васиеттен башкъа эди.

²Муса эписи израиллиерни чагъырып, оларгъа бойле деди:

— Мысыр топрагъында фыравуннен, къуларынен ве бутюн топрагъынен РАББИ козюнъиз огюнде нелер япкъаныны корьдинъиз. ³Буюк джезаларны, буюк бельгилерни ве аджайип шейлерни озь козьлеринъизнен корьдинъиз. ⁴Лякин бу куньгедже анълагъан акъыл, корьген козь ве эшиткен къулакъ РАББИ сизлерге бермеди. ⁵40 йыл девамьнда мен сизни алып сахра бою юре эдим. Устюнъиздеки урба ипранмады, аякъларынынъиздаки аякъкъап тешильмеди. ⁶Мен — Алланъыз олгъан РАББИ олгъанымны бильмек ичюн, пите ашамадынъыз, шарап ве башкъа ички ичмединъиз.

⁷Бу ерге келип чыкъкъанымызнен, Хешбон падишасы Сихон ве Башан падишасы Ог дженк этмек ичюн къаршымызгъа чыкътылар, лякин биз оларны енъдик. ⁸Сонъ биз оларнынъ топракъларыны алып, мульк оларкъ рубенлиерге, гадлыларгъа ве Менашше къабилесининъ ярысына бердик.

⁹Шунинъ ичюн, бу васиетнинъ сёзлерини тутунъыз ве оларны беджеринъыз. Сонъ эписи япкъан ишлеринъыз онъундан келеджек.

¹⁰Бугунъ сиз эпинъыз Алланъыз олгъан РАББИнинъ огюнде турасынъыз — башлыкъларынъыз, къабилелеринъыз, акъсакълаларынъыз, реберлеринъыз, эписи икраилли акъайлар, ¹¹уфакъ балаларынъыз, апайларынъыз, ордунъызда ят халкълардан олгъанлар: одун парлагъанлар ве сув ташыгъанлар. ¹²Бугунъ сиз Алланъыз олгъан РАББИнинъ санъа берягъан васиетини ве Онынъ антыны аласынъыз. ¹³Бугунъ О, буны тасдикълай: сиз — Онынъ халкъысыз, О исе — сизинъ Алланъыз. О, шу акъкъында сизге сёз берген, шу акъкъында да баба-деделеринъызге Ибраим, Исхакъ ве Якъупкъа ант эткен эди.

¹⁴Бу васиетни ве Меним антымны Мен тек сизлерге дегиль, ¹⁵амма эм де мында, Алламыз олгъан РАББИнинъ огюнде бугунъ бизнен тургъан адамларгъа, эм де бугунъ мында бизнен олмагъанларгъа да берем. ¹⁶Мысырда насыл яшагъанымизны ве ёлда расткельген миллетлерден насыл кечкенимизни билесинъыз. ¹⁷Оларнынъ писликлерини ве оларда олгъан агъач ве таштан, кумюш ве алтындан япылгъан путларыны корьдинъыз. ¹⁸Сакъынынъыз, аранъызда ич бир акъай ве апай, сой ве къабиле бугунъ Алламыз олгъан РАББИден айланып, шу миллетлернинъ пешинден кетип, оларнынъ аллаларына хызмет этмесин. Сакъынынъыз, аранъызда зеэрли ве аджджы махсулны осьтюрген тамыр олмасын. ¹⁹Шу адам бу антнынъ сёзлерини эшитип, юрегинде озюне огъурлар тилеп: «Юрегимде инатлыкънен яшасам да, эписи бир манъа селяметлик олур», — айтса, шу шей,

къабаатлынен берабер къабаатсызны да ёкъ этер*.

²⁰ РАББИ оны багъышламагъа истемез, онъа къаршы РАББИнинъ гъазабы ве куньджюлиги янаджакъ. Бу китапта язылгъан эписи къаргъышлар башына тюшип, РАББИ онынъ адыны ер юзюнден силип ташлар. ²¹ Бу Къанун китабында язылгъан васиетнинъ къаргъышларына коре РАББИ оны ёкъ этмек ичюн, Исраиль къабилелерининъ эписинден айыраджакъ.

²² Сизден сонъ олгъан несиллер, сенден сонъ догъгъан эвлятларынъыз ве узакъ мемлекеттен кельген ябанджылар, топракънынъ беляларыны ве РАББИ онъа ёллагъан хасталыкъларны корип, айтарлар: ²³ «Кукюрт ве туз; бутюн топракъ яна; устюне бир шей сачылмай, ве о, бир шей осьтюрмей; онда бир шей осьмей; бир от да осьмей. Содом, Гомора, Адма ве Цевоим шеэрлерине ошай. РАББИ оларны гъазабында ве афакъанында йыкъып ёкъ эткендир».

²⁴ Сонъ эписи миллетлер бойле деп сорарлар: «Бу топракъкъа РАББИ не ичюн бойле япкъандыр? Онынъ буюк янгъан афакъаны не ичюндир?»

²⁵ Джевабы да бойле олур: «Баба-деделерининъ Алласы олгъан РАББИ оларны Мысыр топрагындан чыкъаргъан вакъытта, РАББИ оларгъа васиет берген, олар оны исе къалдыргъанлар. ²⁶ Олар кетип, башкъа аллаларгъа хызмет ве ибадет этип башлагъанлар, оларгъа белли олмагъан ве РАББИ разылыкъ бермеген аллаларгъа.

²⁷ Бунынъ ичюн РАББИнинъ афакъаны бу топракъкъа

* ^{29.19} Къадимий еудийдже «шу шей, сувлу ве сувсуз олгъаныны ёкъ этер».

къаршы къайнагъан, ве О, бу китапта язылгъан эписи къаргъышларны башларына тюшюрген. ²⁸Бугунь белли олгъаны киби, РАББИ гъазапланып, афакъанланып ве пек океленип, бу халкъны шу топракътан чыкъаргъан, башкъа топракъкъа алып къувгъан».

²⁹Эр гизли шейни бильмеге — Алламыз олгъан РАББИнинъ ишидир, ачыкъ олгъан шейлер исе — бизим ве эвлятларымыз ичюн. Бизлер бу Къануннынъ сёзлерини эбедиен беджермек керекмиз.

30

Аллагъа къайтув

¹Мен санъа айткъан эписи бу сёзлер — огъурлар ве къаргъышлар — башынъа тюшеджек вакъытта, сен олар акъкъында, Алланъыз олгъан РАББИ сизни къувгъан миллетлер арасында тюшонеджексинъ. ²Мен санъа бугунь буюргъаным киби, эгер сен ве эвлятларынь Алланъ олгъан РАББИге къайтып, джан-юректен Оны динълесенъ, ³Алланъ олгъан РАББИ сени эсирликтен къуртараджакъ ве санъа мерамет эйлейджек. Айланып, Алланъ олгъан РАББИ сени даркъаткъан эписи халкълардан кене сени топлайджакъ. ⁴Сен ернинъ о бир четинедже дагъылгъан олсанъ биле, Алланъ олгъан РАББИ андан да сени джыяр, андан да алыр. ⁵Сонъ Алланъ олгъан РАББИ сени деделеринъ саип олгъан топракъкъа кетиреджек, сен де онынъ саиби оладжакъсынъ, ве РАББИ санъа яхшылыкълар япып, сени деделеринъден зияде чокълаштыраджакъ. ⁶Алланъ олгъан РАББИ сенинъ ве эвлятларынынъ юреклерини сюннет этеджек, ве сен

Аланъ олгъан РАББИни джан-юректен севеджексинъ ве узакъ яшайджакъсынъ. ⁷ Сонъ Алланъ олгъан РАББИ бу къаргъышларнынъ эписини душманларыннынъ, сени къувалагъанларнынъ ве кореджек козьлери олмагъанларнынъ башларына тюшюреджек. ⁸ Сен исе РАББИге къайтып, Оны динълейджексинъ ве мен бугунъ санъа буюргъан эписи эмирлерни беджереджексинъ. ⁹ Алланъ олгъан РАББИ эр бир туткъан ишинъде бол-берекет береджек, эвлятларыннынъ да, эм де туварларыннынъ несилини, эм де топрагыннынъ махсулларины берекетли этеджек. Чюнки РАББИ деделеринъ акъкъында къувангъан киби, кене къуванчнен санъа яхшылыкъ япаджакъ. ¹⁰ Амма сен Алланъ олгъан РАББИни динълемек ве бу Къанун китабында язылгъан эмирлерни ве низамнамелерни тутмакъ, Алланъ олгъан РАББИге джан-юректен къайтмакъ керексинъ.

Яшайыш я да олюм

¹¹ Мен санъа бугунъ буюргъан Къанун сен ичюн пек агъыр ве иришильмейджек киби дегиль. ¹² О коклерде дегиль. Олмаса, «Биз къанунны эшитейик ве беджерейик деп, ким коклерге чыкъып, оны бизге кетиреджек?» — айтып олур. ¹³ О, денъизнинъ о бир тарафында да дегиль. Олмаса, «Биз къанунны эшитейик ве беджерейик деп, ким денъизнинъ о бир тарафына барып, оны бизге кетиреджек?» — айтып олур. ¹⁴ Амма бу шей санъа пек якъындыр. О, агъзынъда ве юрегинъдедир. Сен оны беджерип олурсынъ!

¹⁵ Мына мен бугунъ сенинъ огюнъе яшайыш ве яхшылыкъ, олюм ве яманлыкъ къойдым. ¹⁶ Мен сизге бугунъ

буюргъан шей будыр: Алланъ олгъан РАББИни сев-мек, Онынъ ёлларындан юрмек ве Онынъ эмирлерини, низамнамелерини ве къарарларыны тутмакъ. О заман яшайджакъсынъ, чокълашаджакъсынъ ве саип олмакъ ичюн кетяйткъан топрагъынъда Алланъ олгъан РАББИ санъа берекет береджек. ¹⁷ Лякин эгер юрегинъ четке айланьп, сесини динълемесе, ёлдан урулса ве башкъа алларгъа хызмет этип табынса, ¹⁸ мен бугунъ сизге ачыкъ айтам: сиз мытлакъа гъайып оладжакъсынъыз, Иордан озенини кечип саип олмакъ ичюн кеткен топрагъынъызда чокъ яшамайджакъсынъыз.

¹⁹ Коклер ве ер юзю бизге шаат олсунлар: мен сенинъ огюнъде яшайыш ве олюм, огъурлар ве къаргъышлар къойдым. Шунинъ ичюн, сен ве эвлядынъ яшасын деп, яшайышны сайлап ал, ²⁰ Алланъ олгъан РАББИни сев, Оны динъле, Онъа япыш, чюнки О, санъа яшайышынъ ве узакъ кунълеринъни ве Ибраим, Исхакъ ве Якъуп деделеринъе бермеге ант эткен топракъта яшамагъа имкяныны бере.

31

Нун огълу Ехошуа — Мусанынъ издеши

¹ Муса бутюн Исраильге бойле сёзлер айтып битирген сонъ, ² оларгъа шай деди:

— Мен энди 120 яшындам, сизге ёлбашчылыкъ даа этип оламайым. РАББИ манъа: «Сен Иорданнынъ башкъа тарафына кечмейджексинъ», — деди. ³ Алланъ олгъан РАББИ огюнъден кечип, эписи огюнъдеки миллетлерни ёкъ этеджек, ве сен топрагъынынъ саиби оладжакъсынъ.

РАББИ айткъаны киби, Ехошуа да сенинъ огюнъде кечеджек. ⁴РАББИ аморлы падишалары Сихонны ве Огны ёкъ эткен. Оларгъа ве топракъларына не япкъан олса, бу миллетлерге де ойле япаджакъ. ⁵РАББИ оларны къолунъызгъа береджек, сиз исе мен сизге эписи буюргъан эмирлериме коре япмакъ керексинъиз. ⁶Къуветли ве джесаретли олунъыз, олардан къоркъманъыз ве чекинменъиз, чюнки Алланъ олгъан РАББИ сизнен кетейта. О, сизни къалдырмайджакъ ве ташламайджакъ.

⁷Сонъ Муса Ехошуаны чагъырып, бутюн Исраильнинъ огюнде онъа шай деди:

— Къуветли ве джесаретли ол, чюнки сен бу халкънен, РАББИ деделеринъе бермеге ант эткен топракъкъа кирип, оларгъа пайлаштыраджакъсынъ. ⁸Огюнъден кетейткъан РАББИ сеннен оладжакъ. О сени къалдырмайджакъ ве ташламайджакъ. Къоркъма ве дешет тюбюне къалма.

Къануннынъ окъулмасы

⁹Муса бу Къанунны язды ве оны РАББИнинъ Вассиет Сандыгъыны ташыгъан, Левий къабилесинден олгъан руханийлерге ве Исраильнинъ эписи акъсакъалларына берди. ¹⁰Муса оларгъа бойле эмир этти:

— Единджи йылынынъ сонъунда, борджларны багъышлав йылында, Чалашлар Байрамында, ¹¹бутюн Исраиль Алласы олгъан РАББИ сайлагъан ерге РАББИнинъ огюне кельгиненен, бу Къанунны, оны эписи эшитсин деп, бутюн Исраильнинъ огюнде окъу. ¹²Халкъны топла — акъайларны, апайларны ве балаларны, ве араннызда яшагъан ят халкълардан олгъанларны. Олар

динълесин ве огренсинлер, Алланъыз олгъан РАББИден къоркъсунлар ве бу Къануннынъ эписи сёзлерини тутып беджерсинлер. ¹³Бу Къанунны бильмеген балалары да эшитирлер ве Иорданны кечип саип олмакъ ичюн кетяйткъан топрагъынъызда бутюн яшагъан вакътынъызда Алланъыз олгъан РАББИден къоркъмагъа огренирлер.

Раббининъ Мусагъа сонъки насиаты

¹⁴Сонъ РАББИ Мусагъа бойле деди:

— Мына, олюм кунюнь якъынлаша. Ехошуаны чагъыр ве Корюшов Чадырында турунъыз. Мен онъа эмир берейим.

Муса ве Ехошуа келип Корюшов Чадырында турдылар. ¹⁵РАББИ Чадырда булут дирегинде пейда олды. Булут диреги Чадырнынъ кириши янынъда турды.

¹⁶Сонъ РАББИ Мусагъа бойле деди:

— Мына тезден сен баба-деделерингъе къошуладжакъсынъ. Бу халкъ, ороспу киби олып, кетяйткъан топракъларында эджнебий аллаларнынъ пешинден бараджакъ. Олар Мени къалдыраджакълар ве Мен оларгъа берген васиетимни бозаджакълар. ¹⁷О куню Меним гъазабым оларгъа къаршы къызаджакъ, ве Мен оларны къалдыраджагъым. Мен бетимни олардан сакълайджагъым, ве олар ютуладжакълар. Башларына пек чокъ беля ве къаза тюшер, ве олар о куню: «Керчектен де, бу белялар башымызгъа тюшкенлернинъ себеби арамызда Алла олмагъаны ичюн!» — дерлер. ¹⁸Мен исе о вакъыт мытлакъа бетимни олардан сакълайджагъым, чюнки оларнынъ башкъа аллаларгъа чевирильгени пек яман оладжакъ.

¹⁹Энди исе, бу йырны язып ал ве Исраиль огъуларына огрет. Оларгъа къаршы шаатлыгъым олсун деп, оны агъызларына къой. ²⁰Мен баба-деделерине ант эткеним киби, оларны сютнен бал акъкъан топракъкъа кирсетеджегим. Олар исе тойып ашагъан сонъ, семиз оладжакълар ве башкъа аллаларгъа айланып, оларгъа хызмет этеджеклер. Олар Мени терк этеджеклер ве васиетимни бозаджакълар. ²¹Сонъ, оларнынъ башларына чокъ беляларнен къазалар тюшкенинен, бу тюркю оларгъа къаршы шаатлыкъ олур, чюнки эвлятлары оны унутмайджакълар. Мен деделерине ант эткен топракъкъа оларны кирсетмезден эвель, оларнынъ бутунъки ниетлерини билем.

²²О куню Муса бу йырны язып алды ве оны эписи израиллилерге огретти.

²³Нун огълу Ехошуагъа РАББИ бойле эмир этти:

– Къуветли ве джесаретли ол, чюнки сен Исраиль огъуларыны Мен оларгъа ант эткен топракъкъа кирсетеджексинъ, Мен де сеннен олурим.

²⁴Муса бу Къанунны бутюнлей китапкъа язып алгъан сонъ, ²⁵РАББИнинъ Васиет Сандыгъыны ташыгъан левийлилерге шай эмир берди:

²⁶– Бу Къанун китабыны алып, оны Алланъыз олгъан РАББИнинъ Васиет Сандыгъы янына къоюнъыз. О, анда сизге шаатлыкъ олур. ²⁷Чюнки сиз исьянкар ве инат олгъанынъызны мен билем. Мына шимди де, мен даа сагъ олгъанымда, сиз РАББИнинъ огюнде исьянджылыгъынъызны косьтересинъиз, я мен ольген сонъ даа бетер олмазсынъызмы? ²⁸Манъа эписи къабилелеринъизнинъ акъсакълаларыны ве эписи реберлеринъизни

топланъыз. Мен оларгъа бу сёзлерни айтарым ве оларгъа къаршы коклерни ве ер юзюни шаатлыкъкъа чагъырырым. ²⁹Чюнки билем ки, мен ольгенимден сонъ, сиз бозулып, мен сизге буюргъан ёлдан урулырсынъыз. Сонъунда кельген куньлерде башынъызгъа яманлыкъ олур, чюнки сиз РАББИнинъ козю огюнде яманлыкъ япып, сизинъ арекетлеринъизнен Оны ачувлатаджакъсынъыз.

Мусанынъ тюркюси

³⁰Сонъ Муса бу йырнынъ эписи сёзлерини, исраиллилернинъ бутюн джемааты эшитсин деп, айтты:

32

- ¹ Къулакъ асынъыз, коклер,
мен айтаджагъым,
динъле, ер юзю,
агъзымдан чыкъаджакъ лафларны.
- ² Сагъанакъ киби огреткеним ягъар,
чыкъ киби лафым тюшер,
ягъмур киби янъы откъа ислер,
ягъмурчыкъ киби ешиликке олур.
- ³ Чюнки мен РАББИнинъ адыны шуретлейджегим,
сиз де Алламызнынъ улулыгъыны танынъыз!
- ⁴ О — Къаядыр! Япкъанлары къусурсыз,
ве ёллары адалетлидир.
О — ишанчлы Алла, акъикъатсызлыкъ Онда ёкъ,
догъру ве инсафлы О!
- ⁵ Олар Онъа къаршы ахлякъсыз арекет этти;
Онынъ балалары киби дегиль,

- олар къусур олды, бозукъ ве яланджы
несиль олар.
- ⁶ РАББИнъизге бойле къайтарасызмы,
ахмакъ ве акъылсыз халкъ?⁹
О — сенинъ Бабанъ дегильми?⁹
Сени яраткъан, ясагъан ве асыл эткендир!
- ⁷ Къадимий заманларны акъылынъа кетир,
эвельки несиллернинъ йыллары акъкъында
тюшюн.
Бабанъдан сора, о санъа айтар,
къартларынъыздан сора,
олар санъа анълатырлар.
- ⁸ Юдже Алла миллетлерге мулък бергенде
ве адамларны больгенде,
О, Алланынъ огъуларынынъ сайысына коре
халкъларгъа сынъырлар къойгъан.
- ⁹ РАББИнинъ пайы Онынъ халкъы олды,
Якъуп — Онынъ шахсий мулъкюдир.
- ¹⁰ О, оны бош сахрада,
кийик увулдагъан чельде тапкъан.
Оны къорчалай, акъыл берген,
козь бебеги киби оны сакълай эди.
- ¹¹ Озь ювасыны къыбырдаткъан,
балаларынынъ устюнден
къалтырап учкъан къартал киби,
О да, къанатларыны керип, оны алгъан,
къанатлары устюнде ташыгъан эди.
- ¹² Ялынъыз РАББИ онъа ёлбашчылыкъ эте эди;
эджнебий алла онен ёкъ эди.
- ¹³ О, оны ер юзюнинъ тёпелерине котерген,

- тарлаларнынъ берекетинен тойдура эди оны.
О, онъа ташлардан — балны,
чакъмакъташтан — зейтюн ягъыны ашкъа
бере эди,
14 эм де тувардан иримчикни,
къой-эчкилерден сютни,
къозуларнынъ, Башан еринден
къочкъарларнынъ ве текелернинъ ягъыны,
ве энъ яхшы богъдайны.
Юзюм къаныны, шарапы сен иче эдинъ.
15 Ешурун* семиз олгъан ве тепе башлагъан.
Семиз олгъансынъ, шишманлангъансынъ,
толушкъансынъ!
Сонъ о, оны яраткъан Алланы къалдыргъан,
озъ къуртулыш Къаясындан игренген.
16 Олар Алланы эджнебий аллаларынен
ачувландыргъан,
озъ писликлеринен Оны гъазапландыргъан.
17 Озь къурбанларыны Аллагъа чалмайып,
шейтанларгъа, оларгъа белли олмагъан,
янъы кельген,
деделерининъ хаберлери олмагъан аллаларгъа
чалгъанлар.
18 Сени дюньягъа кетирген Къаяны
унуткъансынъ,
сени дертнен догъгъан Алланы акъылындан
чыкъаргъансынъ.

* 32.15 *Ешурун* — Израильнинъ шаирани ады, «догъру, намуслы олгъан».

- ¹⁹ Буны корьген РАББИ олардан игренген,
чюнки огъулары ве къызлары Оны
гъазапландыргъан.
- ²⁰ «Бетимни олардан гизлерим, — деди О. —
Сонъ аллары не оладжакъ бакъарым.
Олар — бозукъ несиль,
отуз олмагъан балалардыр.
- ²¹ Олар Мен танымагъан алларынен Мени
куньджю эткен,
бош путларынен Мени ачувландыргъанлар.
Мен де олар танымагъан халкънен
оларны куньджю этеджегим,
ахмакъ бир миллетнен оны
ачувландыраджагъым.
- ²² Чюнки Меним гъазабым атеш алевлендирди,
онынъ янгъаны олюлернинъ дюньясына ете,
о, ер юзюни ве берекетини якъып юта,
дагъларнынъ этеклерини де якъа.
- ²³ Башларына чокъ яманлыкълар тюшюреджегим,
эписи окъларымны оларгъа атаджагъым.
- ²⁴ Ачлыкъ оларны бошатыр,
веба оларны ашар,
аджджы тишлемелер келир.
Оларгъа къаршы кийик айванларны ёлларым,
эм де тозда сюйрекленген зеэр
махлюкъларны.
- ²⁵ Тышарыда къылыч акъайларны урар,
ичериде дешет айны шу шейни этер:
йигитлерни ве къызларны,
бебейлерни, чал къартларны.

- 26 Айтмагъа истер эдим:
“Оларны парчалайджакъым
адамлар оларны ич бир
вакъыт хатырламайджакълар”.
- 27 Амма душманларынынъ ачувы ичюн
шуны япмам.
Ёкъса, душманлары буны янълыш анълап,
айтар:
“Бизим къудретимиз улу,
РАББИнинъ иши дегильдир бу!”»
- 28 Олар — акъылыны джойгъан миллет,
ве араларында анълайыш да ёкъ.
- 29 Ах, акъыллы олып, олар буны анълап бильселер,
оларнен не оладжакъыны анъласалар экен!
- 30 Эгер оларнынъ Къаясы оларны сатмагъан олса,
ве РАББИ оларны душманларынынъ
къолуна бермеген олса,
бир адам бинъ адамны къувалап олур эдими?
Я да эки адам он бинъ адамны къувып олур
эдими?
- 31 Чюнки оларнынъ къаясы
бизим Къаямыз киби дегиль.
Душманларымыз биле буны анълайлар.
- 32 Оларнынъ юзюм пытакълары —
Содом чубугъындан,
ве юзюми Гоморанынъ тарлаларындан.
Юзюм данелери зеэр тѣкелер,
салкъымлары исе аджджы отъ шырасы киби.
- 33 Шарабы — аждерхаларнынъ зеэри,
йыланларнынъ ольдюриджи зеэридир.

- 34 РАББИ шай айта:
«Мен буны сакъламадым?
Озь анбарларымда килитлемедим?»
- 35 Аякълары тайгъанда,
Мен акътыман ве интикъам алырым,
чюнки беля-къаза куню якъындыр,
азырландырылгъан шейлер оларгъа ашыкъып
келелер».
- 36 Лякин РАББИ Озь халкъыны акълайджакъ.
Къолларында такъат къалмайджакъ
вакътында,
не къул, не азат къалмайджакъыны корьгенде,
Озь къуларына мерамет этеджек.
- 37 О айтар: «Къайда алалары,
олар сыгъынакъ къыдыргъан къаялары?»
- 38 Оларнынъ къурбан ягъларыны ким ашагъан,
шарап бахшышларыны ким ичкен?
Олар турсунлар да, сизге ярдым этсинлер,
сиз ичюн орътю олсунлар!
- 39 Энди корюнъиз: Керчектен де, Мен — Одыр!
Менден гъайры алла ёкъ!
Мен ольдюрем, Мен де яшайыш берем,
Мен яралайым, Мен де тедавийлейим.
Меним къолумдан кимсе къуртарып оламаз.
- 40 Емин этип, къолумны кокке тараф котерем ве
айтам:
Мен, Эбедий, Озюмнен ант этем:
- 41 парылдагъан къылычымны къайрарым,
суд этип къолум оны тутар,
душманларымнынъ акътыманыны алырым,

Мени кореджек козьлери олмагъанларны
джезаларым.
⁴² Окъларымны къангъа бояларым,
къылычым беденлерни ашар,
ольдюрильген ве эсирге тюшкенлернинъ
къаныны ичер,
душман башлыкъларынынъ башларына тояр».
⁴³ Алланы бильмеген миллетлер
Онынъ халкъынен берабер къуванынъыз!
Чюнки О, къуллерынынъ къаны ичюн
акътыманыны алып,
ве душманларынынъ интикъамыны алып,
Озь топрагъы ве халкъы ичюн
акъларыны берер.

⁴⁴ Бойледже, Муса Нуннынъ огълу Ехошуанен берабер келип, бу йырнынъ эписи сёзлерини халкъкъа айттылар.

Муса халкъны къандыра

⁴⁵ Бу сёзлернинъ эписини бутюн Исраильге айтып битирген сонъ, ⁴⁶ Муса оларгъа шай деди:

— Мен сизге бугунъ айткъан бу сёзлерни акъылларынгызда тутунъыз, бу Къанун сёзлерининъ эписини тутып беджермеге балаларынъызгъа эмир этинъиз. ⁴⁷ Чюнки бу сёзлер сиз ичюн бош лаф дегиль, олар — сизинъ яшайышынъыздыр. Иорданны кечип саип олмакъ ичюн кететкъан топракъта оларнынъ ярдымынен чокъ вакъыт яшарсынъыз.

Муса Ханаангъа кирмез

⁴⁸ О куню де РАББИ Мусагъа бойле деди:

⁴⁹ — Аварим дагъларындаки, Ерихоннынъ къаршысында Моавда ерлешкен Нево дагъына котериль ве Мен Исраиль огъуларына мулк оларакъ береджек Ханаан топрагъына бакъ. ⁵⁰ Хор дагъында ольген ве баба-деделерине къошулгъан агъанъ Харун киби, сен де котериледжек дагънынъ устюнде оледжексинъ ве баба-деделеринге къошуладжакъсынъ. ⁵¹ Чюнки сиз Цин сахрасында, Мерива Кадеш сувлары янында Исраиль огъуларынынъ огюнде Мангъа къаршы имансыз арекет эттингиз, оларнынъ арасында Меним мукъаддеслигимни къорчаламадынъыз. ⁵² Сен огюнде олгъан топракъны кореджексинъ, амма Мен Исраиль огъуларына береджек бу топраккъа кирмейджексинъ.

33

Муса Исраиль къабилелерини багъышлай

¹ Ольмезден эвель, Алланынъ адамы Муса Исраиль огъуларына бойле огъурлар тиледи. ² О, шай деди:

— РАББИ Синайдан кельди,
 Сеир дагъларында оларгъа ачылды,
 Паран дагълы топрагъындан нурнен пейда
 олды,
 азизлернинъ ордуларынен О, кельди,
 онъ къолунда Къанун атеши бар эди.

³ О, халкъыны керчектен севе.

- Эписи азизлер Сенинъ къолунъда;
олар аякъларынъда топлашалар,
айткъанларынъа къулакъ асалар.
- ⁴ Муса бизге Къанунны буюрды,
о — Якъуп джемиетининъ мулькю.
- ⁵ Халкънынъ башлыкълары
къабилелернен берабер топлашкъанда,
о, Ешуруннынъ падишасы эди.
- ⁶ Яшасын Рубен ве ольмесин,
лякин акъайлары аз сайылы олсун.
- ⁷ Буны о, Ехуда къабилесине айтты:
— Я РАББИ, Ехуданынъ сесини эшит
ве оны халкъына кетир.
Озюни Озь къолларынен къорчалай;
сен онъа душманларына къаршы ярдымджы ол.
- ⁸ Левий къабилесине шай деди:
— Тум ве Ур* алетлери сенинъ инсафлы
адамынъдадыр.
Сен оны Масса еринде сынадынъ,
Мерива сувлары янынъда онен давалаштынъ.
- ⁹ О, ана-бабасы акъкъында бойле деди:
«Мен оларны бакъмадым».
О, агъа-къардашларыны танымагъан,
озь балаларыны бильмеген,

* ^{33.8} Ур ве Тум — къадимий еудий тилинде «ярыкъ» ве «къусурсыз-лыкъ» маналарыны анълата. Чыкъыш 28.30 бакъынъыз.

лякин о, Сенинъ сёзлеринъни сакълагъан,
 васиетинъни къорчалагъан.
¹⁰ Олар Якъупны къарарларына огретирлер,
 Израильни – Сенинъ Къанунынъа.
 Олар огюнъде къокъулы отларны якъарлар,
 къурбан еринъе айванларны бутюнлей къоярлар.
¹¹ РАББИ, онынъ къудрети огъурлы олсун,
 туткъан ишлеринден разы ол.
 Онъа къаршы тургъанларны
 ве оны кореджек козьлери олмагъанларны,
 аякъ устюнде турып оламасынлар деп,
 аякъларындан ур.

¹² Биньямин къабилесине шай деди:
 – РАББИнинъ севгилиси янынъда хавфсыз яшар.
 О, оны эр кунъ сакълай,
 ве о, Онынъ омузлары ортасында раат отура.

¹³ Юсуф къабилесине шай деди:
 – РАББИ онынъ топрагъына коклернинъ,
 чыкъларнынъ ве ашагъыда акъкъан сувларнынъ
 энъ яхшы берекетини берсин,
¹⁴ кунеште оськен ве айлар кетирген
 энъ яхшы махсулларны,
¹⁵ къадимий дагъларнынъ энъ яхшысыны
 ве эски байырларнынъ энъ яхшысыны,
¹⁶ топракънынъ энъ яхшысыны ве онынъ
 боллугъыны берсин.
 Тикенли чалыда Булунгъаннынъ разылыгъы
 Юсуфнынъ башына,

агъа-къардашларындан сайлангъан
бирисининъ манълайына олсун.
¹⁷ Онынъ биринджи догъгъан бугъасы — онынъ
сайгъысы,
бойнузлары — кийик бугъанынъ бойнузлары
киби,
оларнен о, ернинъ башкъа четинедже олгъан
халкъларны тюртеджек.

Бу — Эфраимнинъ он бинълери ве Менашшенинъ
бинълеридир.

¹⁸ Зевулун къабилесине шай деди:
— Къуван, Зевулун, эвинъден чыкъкъанынъда,
ве сен, Иссасхар, — озъ чадырларынъда.
¹⁹ Олар халкъларны дагъгъа тараф чагъырырлар,
анда догъру къурбанларны чаларлар.
Олар денъизнинъ боллугъынен
ве къумда сакълы хазинелернен
кейфленеджеклер.

²⁰ Гад къабилесине шай деди:
— Гаднынъ топракъларыны кенълештирген
адам бахтлы олсун!
О, арслан киби яшай,
къолны ве башны парчалай.
²¹ О, озюне ернинъ биринджисини сайлап алды,
чюнки анда башлыкънынъ пайы оны бекледи.
Халкънынъ башлыкъларынен о кельди,
о, РАББИнинъ догъру ирадесини

ве Израильге берильген къарарларыны
беджерди.

²² Дан къабилесине шай деди:
— Дан — арслан яврусыдыр;
о, Башан еринден секирип тюше.

²³ Нафтали къабилесине шай деди:
— Нафталинен РАББИнинъ бол разылыгъы
ве Онынъ номай берекети.
О, денъизнинъ ве дженюптеки топракънынъ
саиби.

²⁴ Ашер къабилесине шай деди:
— Огъулардан энъ бахтлы — Ашердир.
Агъа-къардашларынынъ разылыгъы онен олсун,
аягъыны зейтюн ягъына батырсын.

²⁵ Къапуларындаки мандаллары —
демир ве бакъырдандыр,
къудретинъ кунълеринъе тенъ оладжакъ.

²⁶ Ешуруннынъ Алласына ошагъан ёкъ!
О, коклер устюнден санъа ярдымгъа
Озь Шуретинде булутлар устюнде келе.

²⁷ Эбедий Алла — сени сакълагъан ердир,
сени эбедиен къудрети къорчалай.
О, душманларынгъны огюнден къувалай ве:
«Ёкъ эт!» — айта.

²⁸ Израиль хавфсыз яшай,
Якъуп янгъызылыкъта тура

ашлыкъ ве шарапкъа толу топрагъында;
 ве коклерден онъа чыкълар тюшелер.
²⁹ Исраиль, сен не де бахтлысынъ!
 Санъа ошагъан ким бар?³
 РАББИ къуртаргъан халкъсынъ!
 О — сени къорчалагъан къалкъанынъдыр
 ве шуретинънинъ къылычыдыр.
 Душманларынъ огюнъде ялтакъланалар,
 сен исе оларнынъ ибадет тёпелерини
 аякъларынънен басасынъ.

34

Мусанынъ олюми

¹Сонъ Муса Моав тюзлюгинден Нево дагъына, Ерихоннынъ къаршысында олгъан Фисганынъ тёпесине котерильди. Анда РАББИ онъа Гилад ерини, Дангъадже олгъан топракъны косътерди. ²Нафталининъ оладжакъ топрагъыны, Менашше ве Эфраимнинъ топрагъыны, тап гъарбий денъизгедже баргъан бутюн Ехуданынъ топрагъыны, ³Негевни ве Ерихо (Пальмалар шеэри) вадийнининъ тюзлюгини, тап Цоар шеэринедже олгъан топракъны.

⁴Сонъ РАББИ онъа бойле деди:

— Мен Ибраим, Исхакъ ве Якъупкъа: «Оны несиллеринъизге берерим», деп ант эткен топракъ мына. Мен санъа оны козьлеринънен коръмеге разылыкъ берерим, лякин о топракъкъа сен кирмезсинъ.

⁵Сонъ РАББИ айткъаны киби, РАББИнининъ къулу Муса Моав еринде олды. ⁶О, оны вадийде, Моав

еринде, Бет-Пеорнынъ къаршысында дефн этти, лякин аля бу кунь онынъ къабри къайда олгъаныны кимсе бильмей. ⁷Муса ольгенде 120 яшында эди, лякин онынъ козьлери зайыфлашмагъан, бедени де такъаттан кесильмеген эди. ⁸Исраиль огъулары Моав тюзлюгинде 30 кунь девамында Мусанынъ артындан агъладылар. Сонъ Мусанынъ артындан агълап яныкълангъан матем куньлери биткен эди.

Мусанынъ ерине кечеджек Ехошуа

⁹Нун огълу Ехошуа икмет рухуна толгъан, чюнки Муса онынъ устуне къолларыны къойгъан эди. Исраиллер онынъ сесини дингъледи ве, РАББИ Мусагъа эмир эткени киби, ойле де япа эдилер.

Мусанынъ буюклиги

¹⁰О вакъыттан сонъ РАББИни юзьме-юзь бильген Муса киби пейгъамбер Исраильде бир даа олмады. ¹¹Муса, РАББИнинъ ёллагъанына бойсунып, Мысыр топрагъында фыравунгъа, къуларына ве бутюн топрагъына къаршы аджайип шейлерини япкъан ве бельгилер косътерген эди. ¹²Буюк къудретинен ве къоркъунчлы ишлеринен Муса буларны бутюн Исраильнинъ козю огюнде япкъан эди.